

San Juan

Ñu waīcugʉ ipūre gojadigʉ Jesucristore īamuriñumi. Jesucristo i yebare buhecū Ñu īgʉ buhegu árimuriñumi. Eropigʉ Jesu sīridigʉ masa muria īgʉ Pagʉ pohro muriara puhrugue Ñu ipūre gojañumi.

Cristo masʉ ta árinugagañumi

1 ¹Negohraguere i yeba árīboro coregue ta Cristo mata árimuhtamurituhapʉ. ²Ígʉ Goāmu mera árīpu. Eropigʉ īgʉ Goāmu ta árīcāgʉ iipʉ. ³Matague ta Cristo Goāmu mera árīpu. ⁴Eropigʉ i yebare, umasire árīpehrerire īhacūnugudorepu Goāmu īgure. Eropigʉ masa sāre īhacūnugudorepu īgure. Eropigʉ irire īhacūnugupehopu īgʉ Jesucristo. Eropiro irire īgʉ īhacūnugupehobircū i ne mariboya. ⁵Cristo ojocaririre ogʉ áhrimi. Boyocū mari mari basi òaro mari iha masiro dopa ta, īgʉ mari Pagure òaro iha masicū iimi marire. Eropigʉ i yebare eragu mari Pagure masicū iimi masare. ⁶I yeba majarā erā guñaricuri naitiāro iro dopa ñeri áhrraa. Jesucristo boyogoro dopa ta masa pohro eragu erā Goāmu yare masicū iimi. Eropiro naitiāriñe, boyoriñere ne tarinugabiro dopa ta Cristore ñeripʉ ne tarinugabiriyyoro.

⁶⁻⁷Goāmu Ñu waīcugupure obeomuhtapʉ Cristore quere aīgā weremuhtadoregu. Ígʉ obeodigʉ Ñupʉ eraa għare masare Cristo īgʉ ariburire weremi. ⁸Ñupʉ Cristo árībirimi. Eropa árībiriqueregʉ ta īgʉ Cristore masare wereyumuhtagʉ árīmi. ⁹Cristo boyogoro dopa ta árīgʉ árīpehrerā masare Goāmure masicū iibu i yebaguere aridigʉ árīmi. Diaye ta áhrraa. Ígʉ masare masicū iigʉ ta áhrimi.

¹⁰Eropigʉ Cristo i yebare árīdigʉ árīrimi. I yebare īhacūnugudigʉ árīpu. Ígʉ eropa árīquerecū ta i yeba majarā īgure ne iha masibirinirā árīma. ¹¹Ígʉ ya yeba īgʉ masa dehyoadigʉ árīrimi. Ígʉ ya yeba īgʉ masa dehyoadigʉ árīquerecū ta īgʉ ya yeba majarāpʉ īgure ne gamebirinirā árīma. ¹²Erā eropa gamebiriquerecū ta árīpehrerā ëgħre gamerāpʉre erāre Goāmu īgʉ porā árīcū iimi. Ígħre umuedorāre árīpehrerā Goāmu īgʉ porā árīcū iimi. ¹³Erā Goāmu porā ta áhrima. Eropirā masa erā gamero Goāmu porā wabeama. Goāmu gamero mera īgʉ porā wahama.

¹⁴Eropigʉ Cristo īgʉ masʉ īgʉ árinugara puhru mari mera árīmi īgʉ. Ígʉ eropa árīcū īarā masare mahigu, diaye majare īgʉ werenigu īgħiġi árīcū gua masib. Ígū

dihta Goāmʉ magʉ árīghʉ turagʉ árīmi. Ígʉ eropa árīghʉ árīcʉ gua masibʉ. ¹⁵ Nu waīyegʉ ígʉ buherogue Cristo eracʉ iha òpa arī gaguiniguimi guare weregu:

—Sihī ahrimi yʉ mʉare weredighʉ. Ígʉ yʉ pʉhrʉ masa dehyoadighʉ áhrimi. Eropa árīqueregu ta yʉ tauro turagʉ áhrimi. Ígʉ yʉ masa dehyoaboro coregue árītuhapʉ. Eropigʉ ígʉ yʉ tauro áhrimi. Yʉhʉ mʉare eropa arī weredighʉ ta áhrimi ihī, arīmi Nu guare.

¹⁶ Ígʉ Cristopʉ òagʉ turaro masare mahigʉ árīghʉ marire árīpehrerære òaro iiniguicāmi. ¹⁷ Goāmʉ dorerire Moisepʉ apimʉhtapʉ marire. Jesucristopʉ Goāmʉ masare ígʉ mahirire buhegu árimi. Goāmʉ ígʉ diaye wereniguiri sāre buhegu árimi ígʉ. ¹⁸ Masa ne Goāmure īabeama. Ígure mari īabiriquerecʉ ta ígʉ magʉ ígʉ turaro mahigʉ yujugʉ ta árīgʉpʉ ígʉ Pagure marire masicʉ iimi.

Gajirā Nu waīyegʉre serēpiñuma

Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17

¹⁹ Judío masa oparā Jerusalén árīrā pahiare, Goāmʉ wihi mohmerā sāre Nu pohrogue obeoñorā. “¿Nihino áhriri mʉhʉ?” arī serēpidorera obeoñorā erāre. Erā eropa arī serēpirā ejacʉ òpa arī weremi Nu pʉ. ²⁰ Ne yayaro mariro weremi. Diaye ta werepehocāmi guyaro mariro.

—Yʉhʉ Cristo Goāmʉ ígʉ masare taudoregu ígʉ obeodigʉ árībeaa, arīmi ígʉ.

²¹ Ígʉ eroparīcʉ erāpʉ ígure dipaturi serēpima daja:

—¿Mʉhʉ Cristo árībigʉ Eliapʉ áhriri? arīma.

—Árībeaa yʉhʉ, arīmi ígʉ.

—¿Gua coredigʉ Goāmʉ yare weremʉhtagʉpʉ áhriri mʉhʉ? arīma erā.

—Árībeaa yʉhʉ, arīmi Nu.

²² Ígʉ eroparīcʉ erā ígure dipaturi serēpima daja.

—Guare serēpidorenirāre gua òaro wereboro dopa guare wereque daja. ¿Nihinopʉ áhriri mʉhʉ? ¿Dohpa árīgʉno áhriri mʉhʉ? arīma erā Nu.

²³ Erā eroparīcʉ òpa arī yʉhrimi:

—Masa mariogue òpa arī gaguiniguigʉ áhraa yʉhʉ. Goāmʉ ya weremʉhtadigʉ Isaia mʉrʉ ígʉ werediro dopa ta werea yʉ sā: “Mari Opʉ ígʉ ariboro core òarā árīyuque ígure peemorā,” arī masare wereyu gaguiniguigʉ áhraa yʉhʉ, arīmi Nu erāre

²⁴ Nu serēpirā fariseo masa erā obeonirā árīma. ²⁵ Eropirā erā Nu serēpima daja:

—¿Mʉhʉ Cristo, Elia Goāmʉ ya weremʉhtagʉ gua coregu árībiriqueregʉ ta duhpigʉ masare Goāmʉ ya árīburire waīyeri mʉhʉ? arīma erā.

²⁶ Erā eroparīcʉ yʉhrimi ígʉ.

—Yu deco mera masare Goāmʉ ya árīburire waīyea. Gajigʉpʉ mʉa masibigʉpʉ mʉa watope árītuhami. ²⁷ Ígʉpʉ yʉ pʉhrʉ arigʉ yʉ tauro turagʉ áhrimi. Oatariagu áhrimi. Ígʉ iro dopa árībeaa yʉpʉ. Eropigʉ ígure pepigʉ, “Bu árīghʉ áhraa yʉhʉ,” arī pepia, arīmi Nu erāre.

28 Eropa arī wereniguima erā Betaniague, dia Jordán waīchriya gajipʉ masegue, Ņu īgu masare īgu waīyerogue.

—Jesu Goāmu īgu obeodigʉ cordero iro dopa āhrimi, arī wereñumi Ņu masare

29 Gajinʉ Jesu Ņu pohro īgu aricʉ īagʉ Ņu ūpa arīmi guare:

—Iaque. Ihī Goāmu īgu obeodigʉ īgu cordero iro dopa āhrimi. Cordero mari ñeri iira dipuwajare sīriro dopa ihī sīrigʉ i yeba majarāre erā ñero iirare cōāghcumi īgu. **30** Ihī ta āhrimi yʉ ūpa arīdigʉ: “Yʉ pührʉ arigʉ yʉ tauro turagʉ āhrimi. Yuhʉ masa dehyoaboro core īgu matague ta árituhapu. Eropigʉ īgu yʉ tauro turami,” yʉ arīdigʉ ihī ta āhrimi. **31** Yʉpʉ ūre Goāmu magʉ īgu árīrire masibirinibʉ. Eropa masibiriqueregʉ ta deco mera waīyegʉ arigʉ iibʉ yʉ acawererā Israe masa ūre erā masiborore, arīmi Ņu.

32 Eropa arītuha Ņu werenemomi:

—Espíritu Santo ʉmarogue buja iro dopa bejagʉ Cristo weca dijarimi. īgu weca īgu dujanhgacʉ iabʉ. **33** īgu weca dujanhgajacʉ īha īgure īha masibʉ. īgu yure masare deco mera waīyedore obeodigʉ Goāmʉpʉ ūpa arī weremhāttatuhami yure: “Espíritu Santo dijari īgu weca dujanhgajagʉ īgu ta árīghcumi. īgupʉ Espíritu Santore masa mera eropa árīniguicʉ iigʉ árīghcumi,” arāmi Goāmu yure. īgu yure eropa werebiricʉ īha masibiriboya īgure. **34** Dohpaguere īgure īha masituhaa yuhʉ. Eropa īha masigʉ “Diaye ta Goāmu magʉ ta āhrimi,” arāa yuhʉ muare, arī weremi Ņu.

Jesu buherā īgu ne sihunuganirā árīñuma

35-36 Gajinʉ Ņu mera għa perā īgu buherā īgu mera għa niguicʉ, Jesu għa pohro tari wahgħaqi iimi. īgu eropa tari wahgħacʉ īagʉ Ņu dipaturi ūpa arīmi guare:

—Iaque. Ihī Goāmu īgu obeodigʉ cordero iro dopa árīgʉ āhrimi, arīmi Ņu.

37 īgu eroparīcʉ għa perā īgu buherāpʉ irire peerā Jesure nurusiagābʉ.

38 Għa eropa nurusiagācʉ īagħi Jesu għare maji īha, serēpimi:

—¿Nohogue wahari mħa? arīmi īgu guare. īgu eroparīcʉ għa sā īgħure serēpibʉ.

—Buhegħ, ¿nohogue āhriri mħu? arī serēpibʉ għa īgħure.

39 —Yū mera arinijarā, īarā ariqe, arīmi għare Jesu.

īgu eroparīcʉ għapu īgu árīrogue īarā wabu. Irisubu ñamnicague cuatro hora árību. Eropirā iri ñamire īgu mera dujabu għa.

40 Għa perā Ņure peerā, Jesure nurusiagārā yū mera majagħu Andre mera árību. Andrepħu Simo pagħu magħu árīmi. **41** Eropigʉ īgu mata īgu tīgħi ahma boca, ūpa arī werepħ īgħure:

—Mesiare Goāmu marire taħbi Goāmu īgu obeodigħure bocabu għa, arīpħu Andre Simore. Mesia ero majarā ya mera arīrā, Cristo arīrā iima.

42 Eropa arītuha īgu Simore Jesu pohro aīgħami. īgu pohro erā ejacū īagħi Jesupħu Simore ūpa arīmi:

—Muhu Simo waicugu Jona waicugu magu ahraa. Dohpaguere mure Cefa waiyegura, arimi Jesu Simore. Cefa ero majara ya mera arra, Pedro arima. Eropigü Pedro waicumi pare.

Felipere, Natanae sare sihuñumi Jesu

⁴³ Gajinü Jesu “Galilea yebague ina warä,” arimi ghare. Eropigü erogue eja igü Felipere bocatiri òpa arimi:

—Yu mera majagü áribu arique, arimi Jesu.

⁴⁴ Felipepü Betsaida majagü arimi. Igü, Andre, Pedro mera yuju maca majara arima. ⁴⁵ Eropigü Felipe Natanaere ahma, boca òpa arí weremi:

—Goamü dorerire Moise igü gojarapügue igü weredigüre, gajirä Goamü yare weremühtanirä sã erä weredigüre gua bocabü. Jesu Nazare majagü José magu igü ta áricumi, arimi igü Natanaere.

⁴⁶ —Nazareguere ne yujugü òagü marimi, arimi Natanaepü.

—Iagü arique muhü, arimi Felipe.

⁴⁷ Eropi Natanae Jesu pohro igü ejacü iagü Jesupü òpa arimi Natanaere:

—Ihi dohpague arigü diaye ta òagü judio masü gohra ahrimi. Igüre ne guyari mara, arimi Natanaepure.

⁴⁸ Igü eroparicü peegü Natanae igüre serëpimi:

—¿Duhpigü yure òaro masiri muhü? arimi.

—Felipe, igü mure igü sihuboro core, higueragü doca mu áricü ihabü yuhü mure, arimi Jesu igüre.

⁴⁹ Igü eroparicü Natanaepü òpa arimi igüre daja:

—Buhegü, diaye ta muhü Goamü magü ta ahraa. Muhü Israe masa gua opü áribu ahraa, arimi Natanae.

⁵⁰ Igü eroparicü peegü òpa arí yuhripü Jesu:

—Higueragü doca yu mure iarare masigu yure “Goamü magü ahraa,” arí umupeoa muhü yure. Iri ta mure umupeocü iiri? Mure yu eropa iara tauro Goamü turari mera yu iicü iaguca muhü, arimi Jesu Natanaere.

⁵¹ Eropa arigu òpa arí werenemomi:

—Diaye ta mure arigu iiaa. Yuhü masü Goamü igü obeodigü ahraa. Umarogue Goamü yarä anyua erä yu weca erä dijaricü, erä muriacü sare iaguca muhü, arimi Jesu igüre.

Caná waicuri macague erä mojoto diriri bosenügue Jesu iagü wañumi

2 ¹Uhrenü pührü Caná Galilea áriri macague mojoto diriri bosenü áribü. Eropigo Jesu pago iri wihigue arimo. ² Jesu gua igü buherä sã erä mojoto dirirogue sihubeonirä áribü. ³ Iri bosenü maja vino pehrecü Jesu pago igüre weremo:

—Dohpaguere vino pehrea wahabü eräre, arimo igo Jesure.

⁴ Igo eroparicü peegü Jesu òpa arimi:

—Meho, ¿duhpigo irire yure wereri muhū? Masa erā yure masiboro dūhyania dohpa, arīmi Jesu īgu pagore.

5 Īgu eroparíra pührū īgu pagopū mohme corerāre weremo.

—Yu magu īgu dorero dopa ta iique múa, arīmo igo.

6 Irisubuguere gúa acawererá judío masa Goámu yare iimorá masare erā dūpure eropa coeniguicādorema. Eropi iri wihi seis gohra máta sorori, deco dichri sorori áribu. Iri deco Goámu yare iimorá erā coeri deco áribu. Iri soroburire ochenta o cien litros sihajabu decore. 7 Eropigú erā mohme corerāre doremi Jesu:

—I soroburire deco mera pisánemo țjutu dobopehocāque, arīmi Jesu.

Īgu eroparícū erápū òaro țjutu dobopehocāma iri soroburire.

8 Erā eropa iira pührū Jesu erāre doremi daja:

—Dohpaguere iri decore waa aī, sihu bosenú iigure tīrā waque, arīmi.

Īgu eroparícū peerā iri decore waa aīgā, sihu bosenú iigure tīama erā.

9 Erā tīacū īghpū iri decore vino moyara decore iheriñami. Iri vinore “Noho majare aīgārayuri erā?” arī pepipú īgu. Īgu eropa masibiriquerecū īigure mohme corerápū iri vinore tīanirápū masima. Sihu bosenú iigú eropa masibirinijagú, mojoto diridighre sihubeo 10 òpa arī weremi:

—Gajirā masa òari decore vino decore tīamúhtamúrima. Masa erā òaro iherira pührū ñequeyari vino decophré tīama erā. Mupu òari vino decore dihbu, pührugue għare tīaa, arīmi sihu bosenú iigú mojoto diridighre.

11 Caná Galilea árīri macague decore vino īgu poyacū iira ne Goámu turari mera īgu deyoro moanugara áribu. Eropa iigú gajirāre īgu turarire ii īhmúmi Jesu. īgu eropa ii īhmura pührū gúa īgu buherā īghre umupeobu.

12 Pührū Jesu, īgu pago, īgu pagu porā, gúa īgu buherā mera Capernaumgue sihugā wami. Erogue ejarā bajamenūrigā dujabu gúa.

Jesu Goámu wihiguere ejañumi

13 Pascua árīcū gúa judío masa bosenú árīboro merogā dūhyanijabu. Eropigú Jesu gúa mera Jerusaléngue wami. 14 Erogue ejagu īgu Goámu wihigue ñajajagú, weċċare, ovejare, bujare duarāre bocajami. Eropigú niyeru gohrotorā erā mesarigue erā doacū bocajami. 15 Eropa bocajagú yuradari mera tārardari ii, erāre árīpehrerāre disiporogue tāranuru wiumi. Eropigú niyeru gohrotorā erā ya mesarire yomemuju mehpicāmi. Erā niyeru turi sāre mehsiripicāmi. 16 Eropa iituha bujare duarāre òpa arīmi:

—Múa yarā bujare aīgāque. Yu Pagu ya wihire doberi duari wihi iibircāque, arīmi Jesu erāre.

17 īgu eropa iicū īarā gúa īgu buherápū Goámu ya gojarapū erā arīrare guñabu. Òpa arī gojanirā árīma. “Goámu, mu wihire turaro mahia. Eropa mahigú mu wihire ñero erā iicū īagħi turaro bħajawerea yuhu,” arī gojarare guñabu gúa Jesu īgu buherápū.

18 Jesu īgu eropa iira pührū judío masa oparā īghre serēpima:

—¿Duhpigʉ mʉhʉ oāre Goāmʉ wihigue árīrāre cohā wiuari? Goāmʉ irire mure iidoregu árīcū Goāmʉ turari mera ii deyoro moaque gʉa īaburire, arīma erā Jesure.

19 Erā eroparīcū Jesu yʉhrimi:

—I wihire mʉa cōācū, ʉhrenʉ pʉhrʉ tuhajaguca yʉhʉ, arīmi Jesu erāre.

20 —Uhrenʉ i wihire iisome mʉhʉ. Cuarenta y seis bojori gohra erā iira wihi āhraa i wihi, arī yʉhrima erā Jesure.

21 Jesu īgʉ eropa arīrare erā òaro pee masibirima. Jesu i wihire arīgʉ īgʉ dʉpʉ waburire arīgʉ iirimi. **22** Eropi īgʉ sīrira pʉhrʉ, īgʉ masa mūriara pʉhrʉ gʉa īgʉ buherāpʉ īgʉ eropa arīrare guñabʉ. Goāmʉ yare erā gojarapüre, Jesu īgʉ werera sāre guña, “Iri diaye ta āhraa,” arībʉ gʉa.

Ārīpehrerā erā guñarire Jesu masiñumi

23 Pascua bosenʉ árīcū Jesu Jerusaléngue árīmi. Ero īgʉ árīcū masa bajarā Goāmʉ turari mera īgʉ deyoro moaire ii īhmucū īarā īgure umupeoma.

24 Erā eropa umupecuquerecū ta Jesu masa erā guñarire òaro masigu, “Yure eropa umupeoniguicárācoma,” arī pepibiridi árīmi. **25** īgʉ masa erā guñarire òaro masími. Eropa masigu masa īgure erā pepirire serēpibirimí.

Jesu Nicodemo mera weretamuñumi

3 **1** Iri maca majagʉ Nicodemo waīcʉgʉ, judío masa oparā mera majagʉ árīmi. īgʉ fariseo masa ya curu majagʉ árīmi. **2** Eropigʉ īgʉ yuju ñami īgʉ Jesu pohro ahri īgʉ mera weretamupʉ:

—Buhegʉ, mʉhʉ Goāmʉ īgʉ buhedorédighʉ īgʉ obeodigʉ mʉ árīcū gʉa masia. Goāmʉ mure īgʉ itamubiricū mʉpʉ īgʉ turari mera ne deyoro moaire ne iibiriboaya. Mʉhʉ bajasuburi Goāmʉ turari mera ii īhmua, arīpʉ Nicodemo Jesure.

3 īgʉ eroparīcū Jesu werephʉ:

—Diaye mure arīgʉ iiaa. Ne masa dehyoagʉ iro dopa dipaturi masa dehyoagʉ dihta Goāmʉ yagʉ árīmasimi. Mʉ sā eropa ta árīmasia, arīpʉ Jesu.

4 —Yaho. ¿Bʉgʉpʉ dohpa ii dipaturi masa dehyoabocuri īgʉ? īgʉ pago niji suhriroguere ñajaa, dipaturi masa dehyoa masiya mariboca īgure, arīpʉ Nicodemo.

5 īgʉ eroparīcū Jesu yʉhripʉ:

—Diaye ta arīgʉ iiaa mure. Ne masa dehyoagʉ iro dopa ta deco mera, Espíritu Santo īgʉ turari mera dipaturi masa dehyoagʉ dihta Goāmʉ yagʉ árīmasimi. **6** Nome nijipo sā nome árīrā, majirāgāre masa dehyoacū iima. Espíritu Santopʉ masare Goāmʉ porā árīcū iimi. **7** “Ne masa dehyoagʉ iro dopa ta dipaturi masa dehyoagʉ dihta Goāmʉ yagʉ árīmasimi,” yʉ arīcū ne pee gorowerebita. **8** Espíritu Santo masare Goāmʉ porā īgʉ iicū iiri miruñe iro dopa āhraa. Miruñe iri arirogue ahraa. Iri ariro caricū mari peea. Eropa peequererā ta iri aridirore, iri waro sāre ne masibeaa. Eropa ta iimi Espíritu Santo masare Goāmʉ porā īgʉ, arīpʉ Jesu Nicodemore.

9 —Mʉ eropa arīrare òaro masibeaa, arīpʉ Nicodemo.

10 Ígh eroparíçü peegü õpa aríph Jesu:

—¿Muhu judio masare buhegü áríqueregu ta, duhpigü yu arírire peebeari?

11 Diaye mure arígu iiaa. Gua masirare, gua ñarare gua werea. Gua eropa werequerecü ta ne mua gua acawererá judio masa ne peediabiribü. 12 I yeba majare yu werenigui queoñaquerecü ta “Diaye ta áhrraa,” aríbeaa mua. Eropa aríbirä Goämü yare yu werecü säre “Diaye ta áhrraa,” arísome mua.

13 “Ne yujugü umarogue Goämü pohrogue wagü ne dipaturi dujarisome. Yuhu Goämü ígh obeodigü yu dihta umarogue áridigü i yebaguere aribü. Eropigü yu dihta Goämü yare muaare weremasia. 14 Iríbojeguere masa mariroguere Moise marrü añare come mera erä wéadigüre yucügü erä nugudigügue duhsiuþü. Yucügügue ígh duhsiuðiro dopa ta yure Goämü ígh obeodigüre eropa ta yu säre duhsiuräcoma. 15 Yure erä eropa iicü árípehrerä yure umupeorä árípehrerinüri Goämü mera áriniguiräcoma, aríph Jesu.

Goämü árípehreräre mahimi, arí gojañumi Nu

16 Eropa arítuha õpa arínemopü Jesu:

—Goämü árípehreri yeba majaräre turaro mahimi. Eropigü yure ígh magure yujugü ta árigüre Goämü obeomi árípehrerä yure umupeorä peamegue erä wabirborore. Eropirä árípehrerinüri Goämü mera áriraäcoma erä. 17 Goämü yure ígh magure masare dipuwaja moadoregu obeobirimü i yebaguere. Eropigü masare peamegue waboniräre taubure yure obeomi.

18 “Yure Goämü magure umupeoräre ne dipuwaja moasome Goämü. Yure umupeobiräpüre Goämü dipuwaja moadoretuhami. Masa yure Goämü magure yujugü ta árigüre erä umupeobirira dipuwaja, dipuwaja moagücumü Goämü eräre. 19 Yuhu Goämü magü i yebaguere arigu boyoriñe õaro iha masicü iro dopa ta Goämü yare õaro masicü iiaa masare. Yü eropa masicü iicü ñarä yure umupeobirä yure gamebeama. Erä ñerire iiripüre turaro gahmema. Erä eropa gameri dipuwaja eräre dipuwaja moagücumü. 20 Árípehrerä ñerire iirä erä ñero iirire duhudiabeama. Eropirä boyoro iiriñe deyoro moaro dopa ta erä ñero iirare deyoro moari arírä yure gamebeama. 21 Õarire iirapü yure, yu buheri säre gahmema. Goämü yare erä iirire yu õaro deyoro moacü gúhyasiribeama erä. Eropiro yure boyoro iro dopa árigüre gahmema, arí werepü Jesu.

Dipaturi Nu waïyegü Jesure wereñumi

22 Pührü Jesu guare ígh buheräre Judea yebague sihugä wami. Erogue ejagü ero majarä mera bajamenürigä duja, Goämü ya áríburire waïyemi eräre. 23 Nu sä masare waïyegü iipü Enón waïcürü macague. Enón waïcürü maca Salim waïcürü maca pohro áribü. Ero wüaro dia áribü. Ero eropa áricü ero majarä masare waïyegü iipü Nu. 24 Erä ígure peresu iiboro core Enóngue masare waïyegü iipü Nu.

25 Irisubure Nu buherä mera majarä bajamerägä judio masa mera waïyerire wereniguirä dýyasöñorä. 26 Tuhaja erä Nu pohrogue eja irire wereñorä.

—Buhegħu, dia Jordán waċċuriya gajipħu masegue mu mera árīdigħu “Iġu ta Cristo ta árīgħacumi,” mu arīdigħu dohpague masare waīyegħu iimi. Iġu eropa iicħu árīpehrerā īġu pohrogħe wahama pare, arīñorā erā Nure.

²⁷Era eroparīc īġu peegħu Nu yuhri:

—Iġu dorerire īġu opacū Goāmu īġure odi árīmi. ²⁸“Cristo árībeaa yuhu,” yu arīc īħha peeabu. Eropa Cristo árībiri quereġu ta īġu core wereyubure Goāmu īġu obeodigħu āħraa yuhu. ²⁹Ópa āħraa iri: Mojoto diridigo igo marapu mera árīgo wahamo. Mojoto diridigħu mera majagħu diridigħu īġu marapocħċ īagħu īġu werenik īġu peegħu turaro mucubirimi. Eropiġu mojoto diridigħu mera majagħu īġu mucubiridiro dopa ta yu sā Cristo mera masa erā wacħi īagħu āħraa mucubiria. ³⁰Cristopħre umu peoro għalmea masare. Yuhu umu peobiricāro għalmea masare, arī yuhri Nu.

Goāmu magħu umarogue aridigħu āħrimi, arī wereñumi Nu

³¹Eropa arītu hagħu õpa arīnemopu Nu.

—Umarogue aridigħu árīpehrerā nemoro turagħu āħrimi. Mari masa i yeba majarā āħraa. Eropiħi i yeba majare wereniguia mari. Umarogue aridigħu árīpehrerā nemoro turagħu āħrimi. ³²Iġu īarare, īġu peerare īġu weremi. Iġu eropa werequ reċċu ta masa īġure ne peedieba amma. ³³Umarogue aridigħu īġu wererire masa peerapu, “Goāmu diaye árīgħu tiimi,” arīrā iima erā. ³⁴İnh Cristo Goāmu īġu obeodigħre Espíritu Santo ya turarire opeho no̼u Goāmu. Eropiġu īġu Goāmu ya werenigu irre wereningu. ³⁵Goāmu īġu magħre turaro mahimi. Eropiġu árīpehrerire, árīpehrerā sāre erā opu áridoremi Goāmu īġu magħre. ³⁶Goāmu magħre umu peorapu umurri nħus Goāmu mera árīmigu icċarā come. Iġu magħre tarin u garapu Goāmu pohro wasome. Eropiħi umurri nħus umarogħuere árīsome. Eropiġu Goāmu erāre turaro dipu wajja moagħcumi, arīp Nu masare.

Jesu Samaria majago mera weretamuñnumi

4 ¹Jesu Nu nemoro bajarā īġu buherā īġu opacū, Nu nemoro masare īġu waīyec ġi fariseo masa pēñorā. ²Era eropa peebeo quereċċu ta Jesupu īġu basi masare waīyebi rimi. Għa īġu buherapu masare waīyebu. ³Fariseo masa erā eropa masic īġu Jesupu Judea yeba árīdigħu Galilea yebagħe siħu dujja wami guare.

⁴Galilea warā għa “Samaria yebare tarigħ warāca,” arībhu għa.

⁵Eropa tarigħ Samaria yebagħe árīri macague Sica waċċuri macague ejabu. Iri maca pohro iribo jiegħi Jacobo mħarru īġu magħu José mħarru īġu ora yeba árīyoro. ⁶Ero Jacobo mħarru īġu deco iħriha għobe árību. Eropiġu Jesupu yoarogue aridigħu, īġu oħtaria wagħu iri għobe pohro doajami. Irisubu īġu ero doajar isubu goeri boje goħra árību. ⁷⁻⁸Għa īġu buherapu macague għa barire asūrā wara pħarru yujugħu ta īġu erore dujadoami. Eropiġo Samaria majago iri gobegħe igo deco waago eraċ ġi Jesu igore deco serēpu:

—Deco oque yure, arīp.

9—Mʉhʉ judio masʉ āhraa. Yʉphʉ Samaria majago āhraa. ¿Duhpigʉ yʉre decore serēri mʉhʉ? arīpo igo Jesure. Judio masa Samaria majorārē game īadiabirā árīñorā. Eropigo igo eropa arīpo Jesure.

10 Igo eropa arīra pʉhrʉ Jesu igore werepʉ:

—Mure Goāmʉ īgʉ itamudiarire masigo árīgo, mure decore serēgure masigo árīgo, mʉphʉ yʉpure serēboaya. Mʉ eropa serēcʉ gaji decore oboaya yʉhʉ mure. Iri decopʉ ojocariniguicācʉ iiri āhraa, arīpʉ Jesu igore.

11 Īgʉ eroparīcʉ peego igo yʉhripo īgure:

—Ne mure sorobu mara. I gobe sā ūhcāri gobe āhraa. ¿Eropigʉ i ojocaricʉ iiri decore nohogue waabocuri mʉhʉ? 12 Għa ñeċċu mħru Jacobo iribojegue majagʉ mħru i gobere għare apimħuripʉ. Īgħi, īgħi porā, īgħi ejorā sā i decore iħrimuñiñorā. “Gaji decore oboaya yʉhʉ,” mʉ arīgħu, ¿Jacobu tauro turagu āhriri mħu eropa arī pepigħu? arīpo igo.

13 Igo eroparīcʉ Jesu yʉhripi:

—Ārīpehrerā i decore iħrirā dipaturi n̄emesiburācoma. 14 Yaha decopure iħrirā ne dipaturi n̄emesibusome. Eropirā yaha decore iħrirā Goāmʉ mera eropa árīniguirācoma. Maħu dipagħaqe eropa deco wiriniguiro dopa ta yaha deco ne peħresome, arīpʉ Jesu.

15 Īgħi eroparīcʉ nomeopʉ õpa arīpo:

—Ne dipaturi yu n̄emesibubiriboro dopa iri decore oque yʉre. Eropigo dipaturi òguere ne deco waasome, arīpo igo.

16 Igo eroparīcʉ Jesu igore werepʉ:

—Irisubu tamerare mħu marapure sihugo waque. Sihutuha õgue ariqe īgħi mera, arīpʉ Jesu igore.

17—Marapʉ marigo āhraa yʉhʉ, arīpo igo.

—Diaye ta arāa mħu. 18 Mħu cincosuburi marapħutuharib. Eropigʉ dohpague mħu mera árīgħu mħu marapʉ gohra árībeami. Eropigo “Marapʉ marigo āhraa,” arīgo, diaye ta arāa mħu, arīpʉ Jesu igore.

19 Īgħi eroparīcʉ peego õpa arīpo igo:

—Ne, Goāmʉ yare weremħu tagħi āhraa mħu yu pepicū. 20 Għa ñeċċu sumarā mħra irigħ u tħagħġie Goāmure umupeomħariñorā. Eropirā mħapʉ judio masa “Jerusaléngue masare Goāmure umupeoro għahmea,” arīmħurib. mħa judio masa, arīpo igo.

21 Igo eroparīcʉ Jesu yʉhripi:

—Nameo, yʉpure peenique. Puhruguerie irigħ u tħagħġie, Jerusaléngue sāre mari Pagħre umupeosome mħa. 22 Mħapʉ mħa umupeorire masibeara. Masare taubupʉ judio masʉ āhrimi. Eropirā għa judio masapʉ għa umupeogħure masia. 23 Dohpaguere puhrugħue sāre Goāmure diaye umupeorā erā ādar pepli mera īgħire umupeorācoma. Eropa mari umupeocū għahmemi Goām. 24 Goāmū daphi marigħi ta īgħi árīcū masa īgħire īabeama. Eropiro īgħire umupeori mera erā ādar pepli mera īgħire ādar diaye umupeoro għahmea masare, arīpʉ Jesu igore.

25 Īgħi eroparīcʉ igo yʉhripo:

—Mesia, “Cristo,” erā arīgupu, masare taibu īgu ariburire masia yuhu. īgu arigu marire áripehrerire buhepehogucumi, arīpo igo.

26—Yuhu ta áhraa Cristo, arīpu Jesu igore.

27 īgu eropa arī weretamurisubu guapu īgu buherāpu erabu. Jesu nomeo mera īgu wereniguicū īarā uca wacarabu. Eropa ucaquererā ta “¿Dohpa gahmeri muhū? ¿Dohpa arīri muhū igore?” arī serēpiñabiribu.

28 Eropigo nomeo igo sorobure ero duhudobocā, macague waha wamo. Eja masare werego òpa arīpo:

29—Yu iirare werepehogure īarā arique muu. ¿īgu diaye ta Cristo árībocuri? īarā arique muu, arīpo igo.

30 Igo eroparīcū iri maca majarā Jesure īarā arimorā iima. 31 Irisubure gua Jesu buherā īgure turaro badoreribu.

—Buhegu, baque, arīribu gua.

32—Gajiropa árīri barire opaa yuhu. Irire muu masibeaa, arīmi īgu għare.

33 īgu eroparīcū peerā gua basi òpa arī wereniguibu:

—¿Gajirā īgure barire otuhayuri? arību gua basi. Guu eroparīcū Jesu weremi:

34—Masapu basuama. Yħre obeodigħu īgu gamerire iiggħu sħaa yuρu.

35 “Wapicurā aberi dħuyhaa mari dħeca aħboru,” pohe opu īgu arī pepimi. Muapu “Goāmu yare gua masare wereboro dħuyania,” arī pepibiricāque. Diaye arīgu iiaa muare. Dohpague tamerare masare wererā waque. Masare īaque. Dohpague tamerare yu buherire masa erā peeburisubuno árīro tiiaa. 36 Dħcare aħrāre erā wajayero dopa ta, yaharā árimorāre aħnirāre yahare buhenirāre wajayegura yuhu. Erā eropiira waja oħaro wajayegħra erāre. Erā eropa buheċū peerā yu buherire peenirā yaharā Goāmu mera umuri nħċu árīrā come. Eropirā erāre buhemuħtanirā, pħarru yaharā árīcū iirā sā yujuropa mucubirima. 37 “Yujugħu otemuħtagħu āħrimi. Gajigupu dħcare aħġu āħrimi,” arīmuriñorā iribojegħu. Iri diaye ta áhraa. Erā eropa arīdiro dopa ta yujurāyeri yahare weremuħtarā āħrimi. Gajirā yahare buhe yaharā árīcū iirā āħrimi. 38 Pohe opu īgħre mohmerā erā otebirinirā árīquerecū ta erāre dħcare aħdoregħu obeomi. Eropa ta masare buhemuħtabirinirā muu árīquerecū ta erā yħre umupeocū iidoremorāre obeoa muare. Gajirāp u erāre buhemuħtatuhama. Erā buhenirāguere dipaturni buhenemorā, yaharā árīcū iirāca muapu. Eropirā buhemuħtarāp u erā itamuro mera gajirāre yaharā árīcū iirāca, arīmi Jesu guare.

39 Irisubure Samaria majago, “Yu iira mħrare īgu werepehoami,” igo arīcū peerā Samaria majarā bajarā Jesure umupeoma. 40 Eropirā Samaria majarā Jesu pohro ejarā, “Gua mera dujanique,” arīma īgħre. Erā eroparīcū gua penu īgu mera ero dujanibu. 41 Gajirā sā bajarā Jesure peerā umupeoma. 42 Opa arīma masa nomeore:

—Nere mu arīrare peerā Jesure umupeonħagarabu. Dohpague tamerare īgu wereniguire gua basi peerā īgħre oħaro umupeoa. Eropirā īgħixxu peerā i yeħa majarāre peamegue wabonirāre taibu diaye ta īgu árīcū, dohpagħe gua masia, arīma masa Samaria majagħore.

Opu magu dorecugure òagu wacu iiñumi Jesu

⁴³ Penu puhru Jesu ghare Galileague sihu wami daja. ⁴⁴ Neguere òpa arimurimi ghare Jesu: “Goñmu ya weremuh>tagure ìgu ya yeba majarã ìgure umupeobeama,” arimurimi Jesu. ⁴⁵ Eropirã gua Galileague ìgu mera ejacu ero majarã ìgure òaro bocatírima. Ero core Jerusaléngue bosenu áricu Jesu ìgu iirare ïanirã árima erã.

⁴⁶ Eropi Caná Galilea áriri macague ìgu decore vino wacu ìgu iira macague waha wabu gua ìgu mera daja. Caná pohro áriri maca Capernaum waicuri maca opu magu dorecugu iipu. ⁴⁷ Eropigu Jesu Judea áridigu ìgu Galileague ejari querere peepu. Irire peegu Jesu pohrogue erami.

—Yu magu sírigu iiami. Eropigu ìgure òagu wacu iigu arique, arí yojaro mera sihumi ìgure.

⁴⁸ Ìgu eroparicu peegu Jesu yuhrimi:

—Goñmu turari mera yu deyoro moarire ïabirã, ne yure umupeobeaa muu, arími Jesu.

⁴⁹ Ìgu eroparicu peegu opurpu òpa arími:

—Opu, yu magu ìgu síriboro core arique, arími ìgu Jesure.

⁵⁰ —Dujaaque. Mu magu ojocarigucumi, arími Jesu.

Ìgu eroparicu peegu, “Ìgu arídiro dopa ta ojocarigucumi yu magu,” aríghu opu dujaa wami. ⁵¹ Eropa dujaniguigure ìgu pohro majarã ìgure bocatíri wereñorã.

—Mu magu masa wahámi, arí wereñorã erã ìgure.

⁵² —¿Noho gohra abe áricu òagu wahári ìgu? arí serépupu ìgu pohro majarãre.

—Cárure goeri boje puhrugu ta nimacuri tahriaibu ìgure, aríñorã erã ìgure.

⁵³ Erã eroparicu òpa arí pepipu ìgu: “Jesu yure ‘Mu magu masa wahámi,’ arí werera puhru ta nimacuri tahria waya,” arí pepipu opurpu. “Diaye ta arañumi yure,” aríghu, ìgu áripehrerã ìgu acawererã mera Jesure umupeoñorã.

⁵⁴ Jesu Judea áridigu Galileague ìgu ejara puhru opu magure ìgu òagu wacu ìgu iira mera mari queocu pesubu Goñmu ìgu turari mera ii ïhmúmi Jesu.

Curimasibigure òagu wacu iiñumi Jesu

5 ¹Puhru judio masa Goñmure gua umupeori bosenu áricu gua Jesu mera Jerusaléngue ejabu daja. ²Ero maca ñajari disiporo oveja waicuri disiporo pohro guhari gobe áriba. Gua judio masa ya mera Betesda waicuri gobe áriba. Iri deco gobe pohro cinco gohra tiaya mariri tari dipabu áriba. ³Iri tari dipabugue bajarã dorecurã oyarãre ïabu. Cuiri ïhajabirã, curimasibirã, góari marirã, erã iri gobe pohro oyama. Deco ñohmeborore corerã iiñorã. ⁴Erogue dijarigu iri gobe maja decore yujuyerisuburi ñohmecu iipu anyu. Iri gobe maja deco ìgu ñohmura puhru ñaja guhamuhtagupu òagu waru. Dohpa áriri dorere opagu òagu waru. ⁵Eropigu ero yujugu dorecugu oyami. Ìgu treinta y ocho bojori gohra dorecugu áripa. ⁶Ero ìgu oyacu ïagu ìgu eropa yoari boje ìgu dorecucu masimi Jesu ìgure. Eropa masigu ìgure serépimi:

—¿Óari düpü dore marigu áridiari mühü? arími Jesu ígure.

⁷Ígu eroparicü dorecugupü yuhrimi:

—Iri deco ñohmecü yure decogue aí acugü marimi. Iri decogue yuñajadiaquerecü ta gajirápü yuñ core yuuñ ñajamühtama, arími íguñ Jesure.

⁸—Wahgänugajaque. Muñ omasiariñere aí, muñ guburi mera cührapi wahgäa waque, arími Jesu ígure.

⁹Ígu eroparicü ta dorecugupü wahgänugaja íguñ omasiariñere aí waha wami. Irinü Sabado guañ judio masa soorinü áríbu. ¹⁰Ígu eropa òagü wadigü íguñ omasiariñere aígaçü ñarä judio masa guañ oparápü dorecudigüre òpa arí wereñorä:

—Dohpagäre Sabadonü mari soorinü áríquerecü muñ yañe omasiariñere aí wahgäa mühü. Eropa iigü mari dorerire tarinugagu iiaa, aríñorä erá ígure.

¹¹—Yure yuñ dorecurire taudigupü òpa arámi yure, arípü dorecudigupü. “Muñ omasiariñere aí, muñ guburi mera cührapi wahgäque,” arámi yure, arí yuhripü dorecudigü mürkupü eráre judio masa oparäre.

¹²—¿Irire mure eropa arídigupü nihino áhriri ígu? arí serépiñorä erá ígure.

¹³Ero bajarä masa erá áricü ñagu Jesupü waha wadigü árimi. Eropigü dorecudigupü ígure òagü wacü iiidigü íguñ waíre masibiripü. ¹⁴Pührü Goämü wihiqüe guañ ígure bocatíricü Jesu ígure weremi:

—Peenique mühü yure. Dohpaguere òaro düpucua mühü. Ñerire iinemobiricäque. Dipaturi iinemogü muñ dorecudiro tauro wagüca, arími Jesu ígure.

¹⁵Ígu eropa aríra pührü dorecudigü judio masa oparä ígure serépinirä pohrogue eja, werepü eráre:

—Jesu waicugü yure òagü wacü iiами, arí werepü ígu.

¹⁶Eropi Sabado áricü Jesu dorecugüre íguñ dorere íguñ taucü masirä judio masapü ígure ñero iinügañorä. Eropirä erá ígure wejëdiariñorä.

¹⁷Eropa ñero erá iiidiarie masigü Jesupü weremi eráre:

—Yuñ Pagü dohpaguere mohmenimi. Yuñ sâ eropigü mohmenigü iiaa, arí weremi ígure ñero iiidiaräre.

¹⁸Ígu eroparicü judio masa guañ oparä íguñ mera turaro guarä, ero core erá arídiro tauro ígure wejëdiañorä. Sabadonure erá soorinure ígure òagü iiucü ñarä erá guañorä. Eropa guarä Goämure íguñ “yuñ Pagü,” íguñ aríçü peerä erápü tauro guañorä. “Yuñ Pagü,” aríguñ Jesu íguñ basi ‘Goämü mera yujuro mera áhraa,’ arí guñacumi íguñ,” arí pepiñorä judio masa guañ oparä.

Jesu “Goämü íguñ obeodigü áhraa yuhü,” arí masare wereñumi

¹⁹Eropi Jesu eráre weremi:

—Diaye muare arígu iiaa. Yuhü Goämü magü yuñ gamero iiguñ iibearaa. Yuñ Pagü íguñ iirare ñaguñ irire iiaa. ²⁰Yuñ Pagü yure íguñ magure mahimi. Eropigü íguñ iirare yure iiñmupehomü. I dohpaguere íguñ turari mera yuñ iira tauro íguñ gajire iidoregucumi yure. Íguñ eropa iidorecü íguñ turari mera iiñmugüca ígure yuhü. Eropa yuñ iiñmucü ñha ucaräca muña. ²¹Yuñ Pagü sîriniräré íguñ

masuro dopa ta yu sā yu gamerāre masugura. 22-23 Ne yu Pagurū masa erā ñeri iira dipuwaja, īgu basi dipuwaja moagū moabeami. Yūpūre irire erā ñeri iira dipuwaja dipuwaja moabure apimi. Erā īgūre umupeodiro dopa ta yu sāre umupeoborore eropa apimi. Eropirā yūre īgu magure umupeobirā yu Pagū sāre umupeobea mua. īgu āhrimi yūre obeodigu, arīmi Jesu.

²⁴ Eropa arītuha òpa arī werenemomi:

—Diaye muare arīgu iiaa. Yu wereniguirire peerā yūre obeodighe umupeorā umuri nucu umarogue eropa áriniguicārācoma. Eropigu erāre dipuwaja moasome yuhu. Eropirā erā peamegue wabonirā tarirācoma. ²⁵ Diaye ta muare arīgu iiaa. Peamegue wamorā yūre Goāmu magure erā pēeburisubu dohpague āhraa. Puhu sāre erā yūre peerācoma daja. Eropa peerā peenururāpū Goāmu mera eropa áriniguicārācoma. ²⁶ Goāmu yu Pagurū erāre eropa áriniguicū iigu āhrimi. Eropigu yūre īgu magure erāre eropa áriniguicū iibure árdoremi īgu yūre. ²⁷ Eropigu yuhu masu Goāmu īgu obeodigu áricū īgu masare dipuwaja moadorerire apimi yūre. ²⁸ Ire peerā, pee uocabiricāque mua. Gajinuguere áripehrerā s̄irinirā masa goberigue árirā yu wereniguiucū peerācoma. ²⁹ Eropa pee wahgārā òarie iinirā muara umuri nucu Goāmu mera árimorā masa m̄riarācoma. Neri iinirā murapu nerire erā iira dipuwaja peamegue warācoma, arī weremi Jesu.

³⁰ Eropa arītuha òpa arī werenemomi:

—Yu gamero ne gajinore iibea. Ne yu basi yu gamero iibea. Yūre obeodigu īgu gamero dopa ta iiaa. Eropigu īgu arīdiro dopa ta dipuwaja moaa. Eropigu masare yuhu dipuwaja moagū diaye ta iiaa. ³¹ “Yuhu Goāmu magu īgu obeodigu āhraa,” yu basi arī werecū, “Mu wereniguirire ne diaye árībeaa,” arīboca mua. ³² Gajigu āhrimi yūre weregu. īgu Goāmu āhrimi. Igū yūre werera diaye ta āhraa. Irire yu òaro masia. ³³ Mu gajirāpūre Ñure yūre serēpidore obeobu. Eropigu īgu sā diaye ta weremi muare. ³⁴ Masare yūre “Goāmu īgu obeodigu āhrimi,” arī weremorāre amabeaa yuhu. Eropa amabiriqueregū ta Ñu masu īgu áriquerecū ta “Yūre diaye ta weremi,” arāa. Mu yūre umupeoburire, mu peamegue wabonirā mu tariburire yūre īgu werera “Diaye ta āhraa,” arī weregu iiaa. ³⁵ Ñu muare buhemuhtagū bajamenurigā buhemi muare. Igū eropa buhecū peerā bajamenurigā mucubiribū mua. ³⁶ Ñu yu árīcūrire weremi muare. Igū wereri mera yu árīcūrire masiquererā yu iirire īarā tauro masirāca. Goāmu yu Pagū īgu turari mera īgu yūre iidorerare dohpague iigu iiaa. Ire yu iicū īarā diaye ta Goāmu īgu obeodigu yu áricū masirāca mua. ³⁷ Eropiro yu Pagū yūre obeodigu īgu basi yuhu īgu obeodigu árīrire arī weremi muare īgu yare erā gojarapūgue. Igū eropa arī werequerecū ta īgu wereniguirire ne peebeaa mua. Eropi mu īgūre ne īabeaa. ³⁸ Yūre Goāmu īgu obeodighe mua ne peediebeaa. Eropirā mu ne Goāmu yare gamebeaa. ³⁹ Goāmu yare erā gojarapūre mua òaro buhea. Eropa buherā “Gua ipūre buherā umuri nucu Goāmu mera eropa áriniguicārāca,” arāa mua. Iripū ta yūre werea. ⁴⁰ Iripū yūre werequerecū ta muapu yūre gamebeaa. Umuri nucu Goāmu mera muáriniguiburire yuhu ogu áriquerecū yūre gamebiribū mua, arī weremi Jesu erāre.

41 Eropa arītuha ūpa arīnemomi:

—Yure masa erā umupeorire amabeaa yuhu. **42** Eropa amabiriqueregū ta Goāmure mua mahibicicū masia yuhu. **43** Goāmu yu Pagu īgu dorero dopa ta yu ariquerecū ta mua yure gamebeaa. Gajigupure Goāmu īgu obeobiridigu īgu árīquerecū ta īgupure gamerāca mua. **44** Gajirā masa muare erā umupeocū gahmea mua. Goāmu mua mera īgu mucubiririre gamebeaa mua. īgu dihta Goāmu gohra áhrimi. Eropa gamebirā yure peebeaa mua. Yure umupeobeaa mua. **45** Muare yu Paguguere ne weresāsome yuhu. Irire pee masique mua. Moise īgu gojarapūpū muare weresāroca. “Iripū majā dorerire iipehorā, Goāmu pohro warāca mua,” arīripūpū muare weresāroca. **46** Moise īgu gojarapū yupure weremuhayoro. Eropirā iripūre òaro umupeorā yu sāre umupeoboaya mua. **47** Moise īgu gojarapūre mua òaro peebirā, yaha wereniguiri sāre peesome mua, arīmi Jesu erāre.

Cinco mil umare masare bajarā gohrare bari oñumi Jesu

Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17

6 **1** Eropa īgu buhera puhru Galilea waīcūri ditaru gajipū masegue gúa Jesu mera taribuja wabu. Galilea ditaru ta Tiberia waīcūbu. **2** Ero core Galilea yeba Jesu dorechurāre īgu òarā īgu iicū masa īanirā árīma. Erā eropa īanirā árīrā Jesu īgu taribujacū īarā masa bajarā īgure nūrusia taribujama. **3** Erogue eja, gúa īgu buherā īgu mera mutaguge mūria, doabu. **4** Irinu Pascua waīcūri bosenu árīboro judio masa bosenu árīboro merogā dūhyabu. **5** Erogue doagh, Jesu masa bajarā īgu pohro erā aricū ihabeomi. Eropa ihabeogu Felipere serēpimi Jesu:

—¿Oā masa erā baburire nohogue asūrācuri mari? arī serēpimi.

6 Jesu īgu basi īgu iiburire masiqueregū ta Felipere serēpi īami, “Dohpa yuhrigucuri?” arīgu. **7** īgu eropa serēpicū Felipepū yuhrimi:

—Doscientos niyerupūri waja mera mari asūquerecū ta, masare yujurāyerire mutarigā barire mari guerequerecū ta ne sihajasome, arīmi Felipe Jesure.

8 Gúa mera majagu Andrepū Simo Pedro pagu magupū Jesure weremi.

9 —Cinco pan dipuru, perā wai ihī majigu ohō opami. Iri pan dipurugā īgu opaquerecū ta masapū bajarā gohra áhrima. Eropiro i merogā bari ne sihajasome, arīmi Andre.

10 —Masare doadoreque mua, arīmi Jesu għare īgu buherāre.

Ero mutarigā taacuro árību. Gúa doadorecū masa árīpehrerā doajapehrea wama taa weca. Uma dihtare queocū cinco mil gohra árīma. **11** Erā eropa doajacū īagħi Jesupu panre aī Goāmure “Oħaa,” arīmi. Eropa arītuha għare īgu buherāre gueredoremi. īgu eropa gueredorecū għapu erā doarāre guere wahgħabu. Perā wai sāre aī guere wahgħabu. Árīpehrerāre erā sihajaro barire guerebū. **12** Eropirā masa erā yapicū īagħi Jesu għare doremi:

—Erā ba dħħarire aīque. Eropirā iri barire ne dedeosome, arīmi.

¹³Ígh eroparícū gnapu cinco pan dipuru dñhyarare gua gameneocū doce puiri gohra wiribū. ¹⁴Eropirā masa Jesu Goāmū turari mera iri deyoro moariñere ígh iicū ñarā òpa aríma:

—Diaye ta ãhrraa. Ihí Goāmū ya wereniguigū i yebague aridigū mari coredigū ta ãhrimi, aríma erā.

¹⁵Eropirā erā Jesure erā opu árībure acudiarima. Jesu irire masigū dipaturi yujugū ta utāgūgue waha wami.

Jesu deco weca curiñumi

Mt 14.22-27; Mr 6.45-52

¹⁶Ñamicague gua ígh buherā dihta ditarugue buhabū. ¹⁷Eroguere buhaja dohodirugue ñaja, Capernaum waïc̄hri macague taribujabū. Guá eropa taribujacū ñamigue árībū. Eropigū Jesu gua pohrogue arinibirimi dohpa. ¹⁸Miruñe turaro aricū gua taribujariyaguere págúri wahgâbū. ¹⁹Cinco kilómetros gohra gua taribujara pührū Jesu gua pohrogue árimi. Deco weca nigui wahgäricū ñabu gua ígure. Eropa gua pohro ígh aricū ñarā gua güibū. ²⁰Gua güicū ñagū ígh guare weremi:

—Ne yure ñha ucabiricāque. Guñaturarā árīque. Yuhū ta ãhrraa, arími Jesu.

²¹Ígh eroparícū peerā gua ígure mucubiriri mera bocatíri ñajadorebu. Ígh ñajara pührugā gua wara yebaguere taribujajabū.

Masapu Jesure amañuma

²²⁻²⁴Gajinū masa ero dujanirápū gamenerenugañorā daja Jesure corerā. Iri ñamire gua yaru mera gua dihta taribujacū ñanirā árīma erā. Jesu gua mera ígh wabiricū sâre ñanirā árīma erā. Eropa gamenererā Jesure bocabiríñorā. Bocabiri ero pohro Tiberiague ariri gasi tuhajacū ñañorā. Jesu Goāmure “Óhaa,” arí, masare ígh bari guerediro pohroñarigue árīyoro. Eropirā Jesu gua sã maricū ñarā, iri gasigue ñaja, Capernaumgue guare nñrusia taribujajama. Jesure ahma nñrusiagärā iima erā.

Yuhū ojocaririre ogū, bari iro dopa árīgu ãhrraa, arí wereñumi Jesu masare:

²⁵Ditarure taribuja, gua árīrogue eja, Jesure bocajanijarā erā serépima ígure: —Buhegu, ¿dohpáríçū ahrari muhū òguere? arí serépima erā ígure.

²⁶Erā eropa arí serépicū, Jesu erâre weremi:

—Diaye arígh iiaa muare. Deyoro moaire yu iiquerecū ta yupure umupeobeara mu. Yure umupeobiriquererā ta yure ahmaa mu. Yu mera pagari baha, mu yapinirā árīrā yure amagárirā iiaya daja. ²⁷Bari ne árīniguibeaa. Pührū pehrea wahaa iri. Eropirā irire eropa amaniguibircāque. Gaji bari gajiropa árīri baripure amaque mu. Iri barire amarā umuri nucu Goāmū mera árīraca. Eropiro iri bari tamera ne pehrebeaa. Iri barire yuhū masu Goāmū ígh obeodigū muare ogura. Goāmū yu Pagū yure irire odoregu ãhrimi. Ígh obeodigū yu árīrire ñhmutuhami muare, arími Jesu.

28 Ígh eroparicū erā serēpima íghre:

—¿Goāmū iidorerire iimorā dohpa iirācuri gua? arī serēpima erā.

29 —Ire Goāmū muare iidoremi: “Yure ígh obeodighe umupeoqe,” arī doremi Goāmū, arīmi Jesu.

30 Ígh eroparicū peerā erā òpa arīma:

—Goāmū ígh obeodigū mū árigū ígh turari mera ii ílmuque guare mure gua òaro umupeoborore. ¿Nehenore iibocuri muhū? **31** Mari ñecu sumarā murague iribojegue majarā masa mariogue mana waicuri dipurure bamuriñorā. Goāmū yare erā gojaripūgue òpa arī wereyoro: “Ígh erāre umaro maja dijuri barire omuripū erā baburire,” arī gojañuma Goāmū yare erā gojarapūgue. ¿Ígh eropa iidiro dopa ta iigh iiri mu sā? arīma erā.

32 Erā eroparicū Jesu weremi erāre:

—Diaye muare arīgh iiaa. Moisepu iri umaro maja barire muare acawererāre obirifumi. Yu Paghupu umaro maja barire diaye maja barire muare ogu áhrimi. **33** Goāmū ígh bari umaro dijari áripehreri yeba majarāre ojocaririre omasia, arīmi Jesu.

34 —Opu, umuri nucu iri barire oque guare, arīma erā.

35 Erā eroparicū peegu Jesu weremi erāre:

—Yupu ojocaririre ogu bari iro dopa árigū áhrraa. Mari ya barire barā matagā ta oaboa wahaa mari. Ihriri sāre mari ihrira pührugā ta ñemesibua daja. Yure gamegupu, yure umupeogupu, ne oaboabigū ñemesibugū iro dopa ígh òaro árīri ne pehresome íghre. **36** Muapu yure íaquererā ta umupeonibeaa dohpa. Irire ta muare wererabu yuhu. **37** Áripehrerā yu Pagh yarā árimorāre ígh aínirapu yure gamerácoma. Eropigu yure gamerāre ne cóäsome yuhu. **38** Umarogue arigu yu gamero iigh arigu iibiribu. Yure obeodigū ígh gamero dopa ta iigh aribu. **39** Ita áribu yure obeodigū ígh gameri gohra: Áripehrerā yaharā árimorā yure ígh onirāre yu dedeobiricū gahmemi. Yure obeodigū pehrerinu áricū erāre yu masucu gahmemi. **40** Áripehrerā yure Goāmū magure íarā, yure umupeorā umuri nucu ígh mera erā áricū gahmemi yu Pagh. Eropigu pehrerinu áricū erāre masugura, arīmi Jesu.

41 “Yuhu umarogue ariri bari iro dopa árigū áhrraa,” ígh arīcū peerā judio masa gua oparapu ígh mera guarā, erā basi Jesure ñero arī wereniguima.

42 —¿Ihí Jesu José magu áribeari? Ígh pagu, ígh pago sāre mari masia. ¿Eropa áriqueregu ta duhpigu “Umarogue aribu,” arī wereniguirí ígh? arī guama erā.

43 Erā eroparicū peegu Jesu weremi erāre:

—Muha basi yure ñero arī wereniguibiricāque. **44** Yu Pagh yure obeodigupu masare yure gamecū iimi. Ígh eropiibircū masapu yaharā árimasibiribonuma. Pehrerinu áricū yaharāre masugupa yuhu. **45** Goāmū ya weremuhantanirapu ópa arī gojañuma: “Goāmū erāre buhegucumi,” arī gojañuma. Áripehrerā yu Pagh ígh buherire peerā íghre yuhrirā yure gahmema. Eropirā yaharā áhrima.

46 “Yu Paghre ne yujugu masu íabeami. Yuhu Goāmū ígh obeodigū dihta yu Paghre íabu. **47** Diaye arīgh iiaa muare. Yure umupeogu áripehrerinu yu

Pagu mera áríniguigucumi. ⁴⁸ Yah ojocaririre ogu bari iro dopa árígu áhraa. ⁴⁹ Ma ñecu sumarā murague masa marirogue manare bamuriñorā. Eropa irire baquererā ta síria wañorā. ⁵⁰ Umarogue ariri baripure masu bagu ne sírisome. ⁵¹ Yah umarogue ariri bari ojocaririre ori bari iro dopa árígu áhraa. I barire bagu umuri nacu yu Pagu mera eropa áríniguigucumi. I bari ojocaririre ori bari iro dopa ár*í*ri yu duhpu ta áhraa. Áripehreri yeba majarā Goámu mera eropa erā áríniguiburire yu duhpure ogura. Eropa ogu síriguca, arími Jesu.

⁵² Igu eroparíc peerā judio masapu ópa arí wereniguima erā basi:
—¿Ihí dohpa ii ígu duhpure baburi ogucuri? arími erā erā basi.

⁵³ Erā eroparíc peegu Jesu weremi:

—Diaye arígu iiaa muare. Yah Goámu ígu obeodigu áhraa. Yu duhpure babigu, yu dire iheribigu Goámu mera árísome. ⁵⁴ Yu duhpure bagu, yu dire iherigure, pehreriu áríc masugura. ⁵⁵ Yu duhpu diaye ta bari gohra iro dopa áhraa. Yu di diaye ta iheriri gohra iro dopa áhraa. ⁵⁶ Yu duhpure bagu yu dire iherigu yu mera mucubiriri mera áríniguigucumi. Eropigu yah ígu mera mucubiriri mera áríniguiguca. ⁵⁷ Yu Pagu yure obeodigu eropa áríniguicāmi. Eropa áríniguigu yu sáre eropa áríniguicū iimi. Eropirā yure eropa áríniguigure masa barā, Goámu mera umaroguere eropa áríniguirācoma erā sā. ⁵⁸ Ita áhraa umarogue ariri bari. Mari ñecu sumarā mura erā bara mura iro dopa ár*í*beaa i bari. Erápu iri barire baquererā ta síria wañorā. I baripure bagu umaroguere eropa áríniguicāgucum*i*, arími Jesu.

⁵⁹ Capernaum judio masa gua buheri wihi Jesu buhegu, eropa weremi.

Jesu ígu buherire peerā umarogue eropa áríniguirāca mari, arí gojañumi Ñu

⁶⁰ Igu eropa wereniguicū peerā bajarā gua watope ár*í*rā Jesure gamerā, ígure nurusianirā ópa arí wereniguima:

—I buheri diasu áhraa. Eropirā mari peediabiriñaria, arí wereniguima erā erā basi.

⁶¹ Erā eroparíc Jesupu erā wereniguire masimi. Eropa masigu ígu eráre serépimi:

—¿I buherire peerā guari muu? ⁶² ¿Yah masu Goámu ígu obeodigu umarogue dujaa wacu dohpa wabocuri muu? ⁶³ Masu ígu síporáre opagu ojocarimi. Igu duhpuhu ígure ojocaríc iibea. Mashre ígure ígu síporá ojocaríc iro dopa ta yu buheripu muare Goámu mera eropa áríniguicū iiaa. ⁶⁴ Gajirā muu mera majarā ne yure umupeobeama, arími Jesu.

Negohraguere Jesu ígure umupeobiriboníre masituhajapu. Igure ihaturíre wiabu sáre mata masituhapu. Eropa masigu “Gajirā muu mera majarā yure umupeobeama,” arími Jesu ghare.

⁶⁵ Eropa arítuhaja ópa werenemomi:

—Ópa arí wererabu muare. “Yu Pagu masare yure gamecū iimi. Igu eropa iibiríc masapu yaharā ármasibiribóñuma,” muare arírabu, arími Jesu.

⁶⁶ Ígh europa arī buhecū peerā bajarā Jesure gamenirā mħra īgħre cohā, īgħi mera dipaturi wabirima. ⁶⁷ Erā europa iicū īagħi Jesu għare doce īgħi buherāre serēpimi:

—¿Mha sā yħre coācārācuri? arī serēpimi għare.

⁶⁸ Ígh eroparīcū Simo Pedro yuħrimi īgħre:

—Opu, għare gajigħi buhegħi marimi. Mu buherire peerā Goāmu mera europa áriniguirāca għa. Mu buheri dihta irire werea għare. ⁶⁹ Eropirā għa mure umupeo. Europa mħħu oħaq, Goāmu magħi īgħi obeodigħi mu árīcū għa masia. Eropirā mure cōāsome għa, arīmi Simo Pedro Jesure.

⁷⁰ Ígh eroparīcū peegħi Jesu weremi għare:

—Yupu mħare doce majarāre beyebu. Yujugħi mħa mera majagħi watī yagħi árību āħrimi, arīmi għare īgħi buherāre.

⁷¹ Europa arīgħi Judare Simo Iscariote magħre arīgħi iimi. Judapu doce għa mera majagħi Jesure īħaturirāre wiabu árīmi.

Jesu pagħi porā īgħre peedibiriñuma

7 ¹ Puhru għa mera Jesu Galilea yeba curigħi wami. Judea yeba majarā judio masa īgħre wejđedianorā. Erā europa wejđediacū masigħi īgħi iri yebare wabirimi. ² Judio masa mħta wirigħ għa iiburinu bosenu merogħi dħiħyabu. ³ Eropirā Jesu pagħi porā īgħre werema:

—Judeague bosenħu īagħi waque. Ero mu yarāre deyoro moarire ii īhmugħi waque mħħu. ⁴ Masare deyoro moarire ii īhmudiagħi mure dibubiricāro għahmea. Deyoro moarire iigħi árīgħi árīpehrerā erā īħuro iique, arīma erā.

⁵ Íghi pagħi porā árīquererā ta Jesure “Goāmu magħi āħrimi,” arībirima. Eropirā europa arīma erā īgħre. ⁶ Erā europa arīra puhru Jesu weremi erāre:

—Masa yħre erā oħaro masiburisubu dħiħyania doħpa. Mħapu bosenħu īadiarā waque. ⁷ Ero majarā mħare īħaturibeama. Yuhpre erā nneri iirare yu wereċi yħre īħaturima. ⁸ Mħa seyaro bosenu árīcū waque. Yuhpre yu waburisubu dħiħyania doħpa. Eropiġu yuhu bosenħu īagħi wanibea doħpa, arīmi Jesu erāre.

⁹ Europa arīgħi īgħi Galilea dujami.

Mħta wirigħ erā iirinħu bosenu árīcū wañnumi Jesu Jerusaléngue

¹⁰ Bosenugħue Jesu īgħi pagħi porā erā wara puhru Jesu sā għa mera erā puhru wami. Europa wagħi masa erā īabiririsubu wami. ¹¹ Boseniżi árīra judio masa għa oparā īgħre amanorā:

—¿Nohogue árīcuri īgħi? arī serēpiñorā.

¹² Eropirā masa bajarā Jesure werewħaenorā. Gajirā, “Ígh oħaq āħrimi,” arīnorā. Gajirāpu, “Ígh nnegħi āħrimi. Masare għayagħi āħrimi,” arī werewħaenorā.

¹³ Europa arīquererā judio masa għa oparāre güirā, masa erā īabirogue Jesure werewħaenorā.

¹⁴ Għa erogue ejara puhru boseni deco Jesu Goāmu wihigue nħajja buhem. ¹⁵ Ígh europa buhecū judio masa uca wa ḵopa arīma:

—¿Ihí buherogue buhebigü árīqueregu ta duhpigü ñaro masipehori ígu? aríma erá ígure.

16 Erá eroparícu Jesu weremi eráre:

—Yu buheri yaha wereniguiri árībeaa. Yure obeodigü ya wereniguripü áhrraa i buheri. **17** Goámü gamerire iidiará yu buherire “Goámü wereniguiri ta áhrraa,” arí masirácoma. Yu buheri yaha wereniguiri dihta árībircü säre masirácoma. **18** Yujugü ígu gamero ígu masiri mera buhegu árīgu “Yu dihtare umupeoque,” arígu áhrimi ígu. Yure obeodigüpure múa umupeocü gahmea yurü. Yu eroparícu peerá, “Diaye ta wereniguimi ígu. Ne guyabeami,” arí masiráca múa.

19 “Goámü dorerire Moise mürüpu apimürínumi múa. Ígu eropa apiquerectü ta múa árīpehrerá iri dorerire ne yuhribeaa. ¿Duhpirá yure wejédiari múa? arími Jesu judío masare.

20 —Múa goroweregü áhrraa. Mure wejédiará marima, arí yuhrima erá Jesure. Erá eroparícu Jesu yuhrimi:

21 —Yuhü soorinü yujusubu Goámü ígu turari mera dorecugüre ígu dorere yu cóacü múa ñha uca wabü. **22** Mari ñecü sumarä iribojegue majarápü erá düpüre merogä gasirogäre wiri aírā erá árīdilo dopa ta Moise wiridoreñumi. Ígu eropa dorecü majirágäre ocho nuri erá masa dehyoara pührü soorinü árīquerectü ta erá düpüre merogä erá gasirogäre wiri aímuria múa. **23** Mari soorinü árīcü majirágäre erá düpüre merogä gasirogäre wihria múa Moise doreri iimorá. ¿Múa sá soorinü irire iquiererá ta irinü dorecugüre yu taucü duhpírü yu mera guari múa? **24** Yu iirare múa ñaro masibiriboro core, yure ñero pepibircáque. Múa ñaro masira pührü yure múa ñero pepicü diaye ta árīroca, arími Jesu.

Jesu negohraguere ígu aridiore wereñumi

25 Ígu eropa arí werera pührü bajamerágä Jerusalén majarä ñpa arí wereniñorá:

—¿Ihí mari oparä erá wejédiagü árībeari? **26** Eropigü ígure erá wejédiaquerecü ta árīpehrerá masare buhegu iimi ígu. Eropirá ígure wejédianirá árīquererá ta eropa ñacáma. Eropa ñacará ígure “Ígu diaye ta Cristo Goámü ígu obeodigü áhrimi,” arí pepibocuri oparapü? Maripü masia. Cristo árībiribocumi. **27** Ihí Jesu ígu aridiore gúa masia. Cristopü ígu árīcü ígu aridiore masiya mara. Eropigü Cristo gohra árībeami Jesu, arí werewuñañorá erá Jerusalén majarä.

28 Erá eropa arírare masigu, Jesu ñpa turaro busuro werenigui buhemi Goámü wihi:

—Yure ñpa arí pepia múa: “Ígure masia gúa. Eropirá ígu aridiro säre masia,” arí pepiraa múa yure. Múa eropa arí pepiquererá ta yu gamero aribirabü. Yure obeodigü gohrare masibeaa múa. Yure obeodigü diaye árīgu, diaye iigu áhrimi. **29** Ígu ta yure obeomi. Eropigü ígu pohrogue aribü. Eropigü yuhü ígure masia, arími Jesu judío masare.

30 Ígu eroparícu peerá ígure ñeadiarima. Erá eropa ñadiaquerecü ta Jesu ígu ñero taribusubu árībiriyoro dohpa. Eropirá erá ígure ñeamasibirima. **31** Gajirá masapü bajará ígure umupeoma. Ñpa aríma:

—“Cristo bajasuburi Goāmu turari mera deyoro moarire ii īhmugūcumi,” erā arī werediro dopa ta ihī Jesupū bajasuburi Goāmu turari mera ii īhmumi. Árīpehrerā gajirā tauro Goāmu turari mera ii īhmumi īgu. Eropigū Cristo Goāmu īgu obeodigū ta āhrimi Jesu, arīma Jesure ne umupeonūgarāpū.

Fariseo masa Jesure peresu iidoreñuma

³²Masa Jesure eropa arī wereniguicū peerā pahia oparā, fariseo masa mera Jesure ñeadorerā obeoriñorā surarare.

³³Eropigū Jesu masare ūpa arīmi:

—Bajamenūrigā mua mera árinigūca. Eropigū pūhrūñarigā yūre obeodigū pohro wagūca. ³⁴Yū árīborore mua wamasibea. Eropirā yūre amaquererā ta ne bocasome mua, arīmi Jesu masare.

³⁵Īgu eroparīcū peerā erā judio masa ūpa arī wereniguñorā:

—¿Ihī eropa arīgū nohogue wagūcuri mua pepicū? ¿Griego masa pohrogue judio masa wasirinirā pohrogue erā árīri macarigue Griego masaguere buhegū wabocuri ihī? ³⁶“Yū árīborore mua wamasibea. Eropirā mua yūre amaquererā ta ne bocasome,” īgu arīgū ¿dohpa arīronore īgu eropa arīri? arī wereniguñorā judio masa erā basi.

Ojocaricū iiriyarire wereñumi Jesu

³⁷Bosenū ojogorocurinū irinū gūhyadiarinū gohra árīro iibū. Irinū Jesu ero nigui, turaro mera weremi masare:

—Nemesiburā decore turaro gamero dopa árīrā umari nacu Goāmu mera turaro árīdiarā yūre serēque. Mua eropa serēcū īgu yarā árīdoregūra muare. ³⁸Yūre umupeorāre ūpa arī gojañuma Goāmu yare erā gojarapūgue: “Erā sīporāriguere ojocaricū iiri deco eropa áriniguicāroca,” arī gojañuma, arī turaro weremi Jesu masare.

³⁹“Erā sīporāriguere ojocaricū iiri deco eropa áriniguicāroca,” arīgū “Yūre umupeorā Espíritu Santore oparācoma” arīgū iimi Jesu. īgu umarogue īgu marianibiricū dohpa Espíritu Santopū arinibirimi dohpa erāre.

Judio masa dūca warīnuma pe curu

⁴⁰Jesu īgu eroparīcū peerā, masa bajarā ūpa arī wereniguima:

—Ihī diaye ta Goāmu yare weremuhtagū mari coredigū ta āhrimi, arī wereniguima.

⁴¹Ūpa arīma gajirā sā:

—Ihī Cristo marire taubu āhrimi, arīma.

Gajirāpū ūpa arīma:

—Cristo arīgū Galilea majagu árisome īgu. Ihī Jesupū ero majagu ta āhrimi.

⁴²Cristo Davi mūru pārami gajisubu majagu arīgū árībocumi. Eropigū Davi ya maca mūraro Belén waicuri maca masa dehyoagūcumi Cristopū. Eropa ta arī

werea Goāmū yare erā gojarapū. Ihī Jesupū Belén macague masa dehyoabiripū. Eropigu īgu Goāmū īgu obeodigu Cristo gohra árībeami, arīrima erā.

⁴³Eropirā Jesure peenirā gajirā umupeo gajirāpū umupeobirā árinijarā game duca warima pe curu. ⁴⁴Eropirā bajamerāgā Jesure ñeadiarima. Eropa ñeadiaquererā ta īgure ñeabirima.

Judio masa oparā Jesure ne umupeobiriñuma

⁴⁵Eropirā surara pahia oparā pohrogue fariseo pohrogue dujaa wañorā daja. Erā dujajacū īarā erā surarare serépiñorā:

—¿Duhpirā Jesure ñeagāribirari mħa? arīnorā.

⁴⁶—Īgu õatariaro wereniguigū āhrami. Gajirā īgu iro dopa wereniguirā ne marima, arī yūhriñorā surara erāre.

⁴⁷Erā eroparīcū fariseo masapū òpa arī wereñorā:

—¿Mħare īgu għyacū, “Diaye ta arīgħi iimi,” arīri mħa sā? ⁴⁸Mari oparā Jesure ne umupeobeama. Għa sā eropirā īgħure umupeobeaa. ⁴⁹Oā masa Goāmū dorerire Moisere īgu apirare masibeama. Eropa masibirā árīrā Jesure umupeoma. Erā eropa umupeori dipuwaja mari Pagħi Goāmū erāre dipuwaja moagħcumi, arīnorā fariseo masa.

⁵⁰Nicodemo fariseo masu Jesure weretamugħi ejadigh ēro árīpū erā mera. Erā eroparīcū peegħi òpa arīpū īgu erāre:

⁵¹—Jesu īgħi ñero iirare masibeaa mari. Eropa masibirā īgu marire wereboro core īgħure dipuwaja moamasibeeaa mari. Eropa masibiriquerā ta īgħure dipuwaja moarā, mari ya dorerire tarinġarā iiaa mari, arīpū Nicodemo erāre.

⁵²Īgħi eroparīcū peerā òpa arī yūhriñorā erā:

—¿Mħi sā īgħi iro dopa ta Galilea majagu ta āhriri? Goāmū ya erā gojarapūre buhepehoque. Eropa buhegħi, “Goāmū yare weremħħtagħ ne yujugħi Galilea majagu marimi,” arī masigħuha mħħu, arī yūhriñorā erā Nicodemore.

⁵³Erā eropa arīra pħħru erā ya wirigue dujaa wañorā.

Umħi mera ñero iidigore judio masa oparā dipuwaja moadiariñuma

8 ¹Jesupū īgħi seyaro utāgħiġe Olivo waċċedigħiġe waha wami. ²Gajju Goāmū ya wiħigue gua wabu daja. Jesu ejacū īarā masa bajarā īgu pohro gamenerema. Erā gamenerecū īgħi doanijagħi erāre buhenħgapu. ³Īgħi eropa buherō watope judio masa buherā, fariseo masa mera iri wiħigue nomeore aī ñajajama. Igo marapuċċuquerego gajjigħi mera igo ñero iicċi bocajañorā erā igore. Eropa bocajjarā igore Goāmū wiħigue aī ñajjama erā igore dipuwaja moadorerā. Aī ñajjatuha árīpehrerā gua īaro igore duhu nuguma. ⁴Duhunugu òpa arīma Jesure.

—Buhegħi, igo marapuċċuquerego gajjigħi mera ñero iigo iicċi bocajabu.

⁵Moise dorerire òpa āhraa: “Umħi mera ñero iidigore utā mera dea wejċċāque, arīyoro Goāmū doreri. ¿Mħuca doħpa arī pepiri ire? arī serēpima erā Jesure.

6 Jesu ïgh̄ ñero wereniguicū peediarā iirima erā ïgure weresāmorā. Erā eropa serēpiquerecū ta Jesupu muhmu siu dija, yebague ïgh̄ mujusíru mera gojami.

7 Eropiḡ erā eropa serēpiniguicū peeḡ Jesupu wahgā doaja, erāre weremi:

—Mua mera majagu ñero iibigu áriḡ igore utā mera deanugaporu, arīmi Jesu.

8 Eropa arītuha dipaturi muhrisiu dija, yebague gojami daja. **9** Irire peerā igore aī ñajarinirāp̄ erā ñeri iirare guñarā, erā tīrāp̄ wiria wamuhntama. Erā pühr̄ erā mera majarā sā wiriapehrea wama. Eropigo nomeo dihta Jesu pohro dujanugamo. **10** Eropiḡ Jesu wahgā doaja, igore serēpimi.

—¿Nohogue áhriri erā? ¿Mure dipuwaja moadianirā mariri dohpaguere? arīmi igore.

11 —Marima, opu, arī yuhrimo igo.

—Yū sā dipuwaja moabeaa mure. Waque. Eropigo ñerire iinemobiricāque, arīmi Jesu igore.

Jesu i yeba majarāre boyoro iro dopa Goāmure masicū iimi, arī gojañumi Ñu

12 Dipaturi Jesu iri wihigue árīrāre weremi:

—Boyoro iro dopa yuhu i yeba majarāre Goāmure masicū iiaa. Yure umupeoḡ Goāmu mera eropa áriniguicāgucumi. Eropiḡ ïgh̄ boyorogue áriḡ dopa ta ñarire guñagucumi. Eropiḡ ïgh̄ ñerire guñadiabeami, arī weremi Jesu.

13 ïgh̄ eroparicū peerā fariseo masapu òpa arīma.

—Muhu mu basi mu árīricurire eropa arī wereniguimaacāḡ iiaa. Mu òpa arī wereniguiri ne waja mara, arīma erā Jesure.

14 Erā eroparicū Jesu yuhrimi:

—Yuhu, yu aridiore masia. Yu waboro sāre masia. Muapu ne irire masibeaa. Eropiḡ yu basi yu árīricurire werequeregu iri yu werera diaye ta áhraa.

15 Mua sihajaro muu sā ñara dihtare masia muu. Eropirā muu yure werewuaa.

Yuhu muu iro dopa ta werewuabeaa. **16** Masa erā árīricurire ñaḡ yuhu yujuḡ ta ñhamasibeaa. Yu tamera yure obeodiḡ mera masia. Eropiḡ yuhu masa

erā árīricurire diaye ta ñha masia. **17** Muare doreri erā gojarapu òpa arī werea: “Masa perā erā yujuro mera erā werecū erā wereri diaye ta áhraa,” arī were gojañuma. **18** Yure weregu mera ḡua perā áhraa. Yuhu, yu árīricurire werea. Eropiḡ yu Pagu sā weremi yure. ïgh̄ ta áhrimi yure obeodiḡ, arīmi Jesu.

19 —¿Nohogue áhriri mu Pagu? arī serēpima erā.

—Yure muu masibeaa. Yu Pagu sāre masibeaa. Yure masirā, yu Pagu sāre masiboaya, arī yuhrimi Jesu erāre.

20 Jesu erāre buhegu eropa arī wereniguimi Goāmu wihigue erā niyeru apiri comoro pohro. ïgh̄ ñero tariburisubu ejabiribu dohpa. Eropirā erā mera ïgh̄ árīquerecū ta ïgure ñeabirima.

Yū waboroguere muapu wamasisome, arīnumi Jesu

21 Dipaturi masa mera ḡua árīrisubu Jesu erāre weremi daja:

—Yü aridiogue wagüca. Yü wara pührü yüre amaräca múa. Yü waboroguere mhäapü wamasisome. Eropirä múa ñeri dipuwajacürä sîriräca, arí weremi Jesu.

22 “Yü waboroguere mhäapü wamasisome,” ígu arícü peerä,

—¿Ihí ígu basi wejë sîrigücuri eropa arígü? aríma judio masa erä basi.

23 Erä basi erä eroparicü Jesu weremi eräre:

—Mhäapü i yeba majarä ähraa. Yüpu umaro majagü ähraa. I yeba dehyoanirä ähraa mhäapü. Umärogue aridigü ähraa yüphü. 24 Muare yü árîrichürire yü werecü “Diaye árîbeaa,” múa arírâ, múa ñeri dipuwajacürä sîriräca múa. Eropigü “Múa ñeri dipuwajacürä sîriräca,” arírabü muare, arími Jesu eräre.

25 —¿Noano ähriri mühü? arí serépima era.

—Neguere yü muare arídiro dopa ta ähraa yühü. 26 Muare yü wereburi muaro duhyania. Eropiro múa ñeri dipuwajare muare yü wereboro muaro duhyaa dohpa. Eropigü yüre obeodigüre yü peerare i yeba majaräre werea. Ígu werera diaye ta ähraa, arími Jesu eräre.

27 “Yüre obeodigü,” ígu arícü peerä “Mari Pagü árîcumü,” arí pepibirma era. 28 Erä eropa arí pepibircü íagü Jesu weremi eräre:

—Yüre masure Goämü ígu obeodigüre múa crusa mera pabia aï wahgü nuguräca. Múa eropa iirä, “Ígu Goämü ígu obeodigü ta ährimi,” arí masiräca yüre. Eropirä yü gamero dopa ta iibigü yü árîrire masiräca. Eropirä yü Pagü ígu yüre ígu buhera dihtare weregü yü árîcü säre masiräca múa. 29 Eropigü yüre obeodigüphü yü mera ährimi. Ígu gamerire umuri nucü iiniguia. Eropigü ígu yüre ne cöâbeamü, arími Jesu.

30 Ígu eroparicü peerä masa bajärä íghüre umupeoma.

Goämü poräre, ñerire iirä säre wereñumi Jesu

31 Eropirä gajirä judio masa Jesure umupeoma. Eropigü Jesu eräre weremi:

—Yü dorerire iipehorä árîrâ, diaye ta yü buherä ähraa múa. 32 Eropirä diaye ta masiräca múa. Diaye árîrire masirä, ñero iirire duhumasiräca. Eropirä pohro majarä wiunirä iro dopa árîräca múa, arími Jesu eräre.

33 Ígu eroparicü peerä erä òpa arí yuhrima daja:

—Güpü iribojegue majagü mürü Abrahä pâramerä árîturiarâgue ähraa. Eropirä ne gajirä pohro majarä árîbeaa gü. Eropigü “Pohro majarä wiunirä iro dopa árîräca,” arígü ¿dohpa arígü eropa aríri mühü? arí serépima erä Jesure.

34 Erä eroparicü peegü Jesu òpa arími eräre:

—Diaye muare arígü iiaa. Árîpehrerä ñerire iiräpü erä ñeri iirire duhumasibeama. Eropiro iri ñeripü eräre dorea. Eropa árîrâ árîrâ pohro majarä iro dopa ährima erä. 35 Pohro majagüphü ígu opü magü iro dopa árîbeamü. Doreri opabeami. Iri wihi majagü magüphü umuri nucü diaye ta ígu pagü doreri opami. 36 Yuhü Goämü magü ähraa. Eropigü ígu doreri opaa. Eropirä múa ñerire yü duhucü iinirä árîrâ diaye ta ñerire duhunirä árîräca múa. 37 Abrahä mürü pâramerä árîturiarä múa árîcü masia. Eropa árîquererä ta yü wereripüre peediabeaa múa. Eropirä yüre wejëdiaa múa.

38 Y_u Pag_u īg_u y_ure masic_u iirare werea m_uare. Y_u eropa werequerec_u ta m_ua pag_u īg_u dorerip_ure iiaa m_ua sā, arīmi Jesu erāre.

39 —Abrahā m_uru iribojegue majag_u g_ua pag_u m_uru árīm_urip_u, arī y_uhrima erā.

Erā eroparīc_u Jesu y_uhrimi:

—Abrahā m_uru porā árīrā īg_u iidiro dopa ta iiboaya m_ua. **40** Goām_u y_ure diaye īg_u wererire m_uare y_u werequerec_u ta y_ure wejēdiaa m_ua. Abrahā m_urup_u ne eropa iibiridi árīmi. **41** M_ua pag_u īg_u iidiro dopa ta iiaa m_ua, arīmi Jesu erāre.

Īg_u eroparīc_u erā y_uhrima:

—Mojoto diribiridigo porā árībeaa g_ua. Yujug_u ta áhrimi g_ua pag_u. Īg_u ta áhrimi Goām_u, arīma erā.

42 Erā eroparīc_u Jesu y_uhrimi:

—Goām_u mera majag_u árīdig_u ta òguere arib_u y_uhu. Eropirā Goām_u m_ua Pag_u īg_u árīc_u y_ure mahiboa ya. Y_u gamero aribirib_u y_u tamera. Y_u P_u Goām_u īg_u obeoc_u arib_u òguere. **43** ¿Duhpirā y_u wereniguirire peebeari m_ua? Y_u wererire yujuro bojebeaa m_ua. Eropirā peebeaa m_ua. **44** M_ua pag_u watī áhrimi. Eropirā watī īg_u gamerip_ure iidiaa m_ua. I yeba negohraguere árīnugacāgue, dohpague sāre īg_u masare wejēg_u áhrimi. Īg_ure diaye maja ne mara. Eropig_u īg_u ne diaye majare wereniguibeami. Īg_u negohraguere g_uyan_ugadig_u árīmi. Eropig_u īg_u eropa g_uyaniguig_u árīg_u, g_uyarire weremi. **45** Y_uhu diaye majare werea m_uare. Eropa y_u werec_u peebeaa m_ua. **46** “M_uhu ñero iig_u áhrraa,” arīmasibea m_ua y_ure. ¿Diaye m_uare y_u werequerec_u ta duhpirā peebeari m_ua? **47** Goām_u porāp_u īg_u wereniguirire peema. Īg_u porā árībirā īg_u wereniguirire peebeama, arīmi Jesu erāre.

Abrahā m_uru īg_u árīboro core Cristo árīm_uhtatuhañumi

48 Īg_u eroparīc_u peerā judio masa īg_ure òpa arīma:

—“M_uhu Samaria majag_u áhrraa. Eropig_u watī mera gorowereg_u áhrraa m_uhu,” g_ua arīra diaye ta áhrraa, arīma erā Jesure.

49 Erā eroparīc_u peeg_u òpa arī y_uhrimi Jesu:

—Gorowereg_u árībeaa y_uhu. Y_u Pag_ure umupeoa. M_uarp_u y_ure umupeobea. **50** Y_ure masa erā umupeoreire amabeaa y_uhu. Y_u Pag_ure y_ure umupeoc_u gahmemi masare. Īg_u tamera y_u árīrichurire õaro ñha masig_u eropa ta umupeodoremi. Eropig_u y_u Pag_u erā y_ure gamebiriri dipuwaja, dipuwaja moagucumi. **51** Diaye m_uare arīg_u iiaa. Y_u dorerire iig_u um_uri nuc_u Goām_u mera eropa árīniguicāg_ucumi, arīmi Jesu.

52 Īg_u eroparīc_u peerā òpa arīma erā:

—Dohpague tamerare m_u watī mera gorowereg_u árīc_u g_ua õaro masia. Abrahā m_uru sīria wañumi. Goām_u yare werem_uhtanirā sā sīria wañuma iribojegue. Eropig_u “Y_u dorerire iig_u um_uri nuc_u Goām_u mera eropa árīniguigucumi,” arīg_u, ¿dohpa arīg_u eropa arīri m_uhu? **53** ¿G_ua ñec_u m_uru tauro turari m_uhu?

Ígₔ, Goāmₔ ya weremuhtanirā sā sīria wañuma iribojegue. ¿Mūpₔ nihino āhriri eropa ar̄i wereniguigₔ? Mu eropa ar̄o dopa ár̄ibeaa mūhₔ, ar̄imi erā.

54 Erā eroparic̄ ū peegₔ Jesu werenemomi:

—Yuhₔ yu basire umupeodoreri duhpiburi ár̄ibeaa. Yu Pagupₔ yure umupeodoregu āhrimi ígₔ. “Gua Pagu” mua ar̄igupₔ yu Pagu ta āhrimi.

55 Muapₔ yu Pagure ne masibea. Yuhₔ ígure masia. “Ígure masibea,” ar̄igₔ mua iro dopa ta ḡuyaric̄ ugₔ ár̄iboaya yuhₔ. Diaye ta ígure masia. Eropigₔ ígₔ dorerire iiaa. 56 I yebaguere yu ár̄iboro coregue mari ñeçₔ mūru Abrahā mūru masimuhtatuhamuriñumi yure. Eropa masigₔ ígₔ mucubirimuriñumi, ar̄imi Jesu.

57 Ígₔ eroparic̄ ū erā yuhrima:

—Abrahā mūru iribojegue majagₔ āhrimi. Mūpₔ cincuenta bojori opanibeaa. Eropigₔ mūhₔ ígₔ mūrure duhpigₔ ñha masibouri? ar̄imi judio masa ígure.

58—Diaye mūare ar̄igₔ iiaa. Abrahā ígₔ ár̄iboro core yupu ár̄imuhtatuhabₔ, ar̄imi Jesu erāre.

59 Ígₔ eroparic̄ ū peerā erā utāyerire aí ígure deadiarima. Erā eropa deadiaquerec̄ ū ta Jesupₔ Goāmₔ wihiq̄e ár̄idigₔ duhri wiria wami.

Cuiri ñhajabigₔ ū ñaro ñagₔ wacₔ iiñumi Jesu

9 1 Jesu ḡua ígₔ buherā mera mague tariarā gajigure cuiri ñhajabigure bocajabₔ. Ígₔ ne masa dehyoagugue ta cuiri ñhajabigₔ ár̄ipu. 2 Gua sā ígure ñarā serépibₔ Jesure.

—Buhegₔ, ñih̄i duhpigₔ cuiri ñhajabigₔ masa dehyoayuri? ñerire iimuriyuri eropa wagₔ? 3 O ígₔ pagu sumarā erā ñero iira dipuwaja eropa wayuri ígₔ? ar̄i serépibₔ ḡua Jesure.

3 Gua eroparic̄ ū peegₔ ñpa ar̄i yuhrimi:

—Ih̄i ígₔ pagu sumarā sā erā ñerire iira sā ígure cuiri ñhajabiric̄ iibea. Goām̄pₔ ígure cuiri ñhajabiric̄ iimi. Ígure ñac̄ ū ibu masare ígₔ turarire ii ñhmuburire apimi Goām̄. 4 Yure obeodigₔ ígₔ apirare yure iiro gahmea dohpaguere. Ñamiguere mari mohmemasibiro dopa ta p̄uhrugue yure obeodigₔ ígₔ apirare iimasibea yuhₔ. 5 I yebaguere i yeba majarāre Goām̄re masic̄ ū iiaa, ar̄imi Jesu.

6 Eropa ar̄ituha yebague disico ehomepirame nicu mera mohmore niijagₔ, cuiri ñhajabigure ígₔ cuirire sūmi. 7 Eropa sūgₔ ñpa ar̄imi Jesu:

—Siloé waic̄hri gobegue mu cuirire coegₔ waque, ar̄imi Jesu. Siloé ero majarā ya mera ar̄irā obeora gobe ar̄irā iima.

Jesu ígₔ cuiri coedoredigupₔ waha, coetuhaja, cuiri ñagugue dujajapₔ ígₔ ya wihiq̄e. 8 Ígₔ dujajac̄ ū ero majarā ígure ñañorā. Ero core niyeru serédigₔ ígₔ ár̄ic̄ ū ñañorā ígure ñpa ar̄ñorā erā basi:

—¿Ih̄i sohō ár̄idigₔ niyeru serédoadigₔ ár̄ibeari? ar̄ñorā erā.

9—Ígₔ ta āhrimi, ar̄ñorā gajirā.

—Ígₔ ár̄ibeami. Eropa ár̄ibiriquieregₔ ta ígₔ iro dopa ta bejagₔ āhrimi, ar̄ñorā gajirā.

Erā eroparīcū peegū cuiri īhajabiridigupū ūpa arīpū:

—Īgu ta āhraa yuhū, arīpū erāre.

10 Īgu eroparīcū masa īgure serēpiñorā:

—¿Curi īhajabiridigū áridigū dohpa ii īhari mūhū? arī serēpiñorā erā īgure.

11 —Jesu waīcugū disicore nicu mera mohmore yū cuirire sūami. Yure sūtuhaja “Siloé waīcūri gobegue mū cuirire coegū waque,” arāmi yure.

Īgu eroparīcū coegū ejabū yuhū. Eropa yū coera pūhrū yū cuiri ūaro dehyoabū yure, arī werepū īgu masare.

12 —¿Mure eropa iidigu nohogue árīcuri īgu? arīñorā erā.

—Ūba. Noho árīgu árīcumī, arīpū īgu

Curi īhajabiridigure fariseo masa serēpiñuma

13 Eropa arī wereniguituha erā cuiri īhajabiridigure fariseo masa pohrogue aī ejañorā. 14 Irinū Jesu dihta nicure mohmore cuiri īhajabigure ūagū iiranū Sabadonū árību. Irinū gua soorinū árību. 15 Eropirā fariseo masapū īgure serēpiñorā daja.

—¿Dohpa ii īhari mūhū? arī serēpiñorā erā.

—Nicu mera yū cuirire sūami. Eropigū yū cuirire coera pūhrū īhaa yuhū, arī werepū īgu erāre.

16 —Īgu mari soorinū mari mohmedorebiririnūre mohmeami. Eropigū īgu Goāmū yagū árībeami, arīñorā gajirā fariseo masa.

Gajirāpū ūpa arīñorā:

—Nerire iigu árīgu ūpa ūre ūagū wacū iimasibeami. Eropigū īgu ūagū árībocumi, arīñorā gajirā Jesure.

Eropirā erā, erā basi pe curu dūca warīñorā. 17 Eropirā dipaturi erā cuiri īhajabiridigure serēpinemoñorā daja.

—¿Mure mū cuirire ūaro iidighre dohpa arī pepiri mūhū Jesure? arīñorā erā īgure.

—Īgu diaye ta Goāmū yare weremuhtagu āhrimi, arīpū cuiri īhajabiridigupū.

18 Negohraguere judio masa ūpa arī pepiriñorā. “Ihī cuiri īhajabigū árībeami,” arī pepiriñorā. Eropa arī pepirā cuiri īhajabigū pagū ūmarāre sihubeoñorā erā. 19 Sihubeo īgu pagū ūmarāre serēpiñorā fariseo masa oparā.

—¿Ihī diaye ta mū magū āhriri? ¿Mata īgu cuiri īhajabigū masa dehyoari? ¿Diaye ta cuiri īhajabiridigū árīqueregū dohpa ii īhari dohpaguere? arī serēpiñorā erā īgu pagū ūmarāre.

20 —Ihī gua magū ta āhrimi. Eropigū mata cuiri īhajabigū masa dehyoami īgu. 21 Irirē masiquererā ta īgu ūarare, īgure ūacū iidigu sāre masibea gua. Guu magure serēpique. Būgu āhrimi īgu. īgu basi weremasimi īgu, arīñorā īgu pagū ūmarā.

22 Judio masa oparā ero coreguere ūpa arītuhañorā:

—“Jesu ta Cristo mari taubu āhrimi,” arīrāre mari buheri wirigue ūnajadoresome gua, arīñorā ūpa arīñorā judio masa gua oparā.

Erā eroparīcū peenirā cuiri īhajabigū pagū sumarāpū judio masa oparāre güi árīnorā. ²³Eropa güirā “Bugū ährimi īgu. Igure ta serēpique,” arīnorā erā judio masa oparāre.

²⁴Puhru judio masa oparā dipatutri cuiri īhajabiridigure sihubeoñorā. Sihubeo òpa arīnorā Igure:

—Goāmu mera diaye wereque muhū. Jesure īgu ñeri iigū īgu árīcū gua masia. Eropigū diaye wereque għare, arīnorā judio masa cuiri īhajabiridigure.

²⁵Erā eroparīcū peegū òpa arī yuhripū īgu:

—Jesure īgu ñeri iigū īgu árīcū masibirica yuhu. Yujuñe ta masia yuhu. Iribogeuere cuiri īhajabigū árīmūribu yuhu. Dohpaguepħre īhaa yuhu. Iri dihtare masia yuhu, arī yuhripū cuiri īhajabiridigupū erāre.

²⁶—¿Dohpa iiari īgu mure? Mu cuirire īhajadoregū dohpa iiari īgu mure? arī serēpiñorā erā daja.

²⁷—Irire ta mħare weretuharabugħu yuhu. Yuhu eropa arī werequrecū ta mħa ne peediabeaa yure. ¿Dohpa iidiarā yu dipatutri werecū peediasi mħa? ¿Mħa sā īgu buherā árīdiari? arīpu īgu erāre.

²⁸İgħu eroparīcū peerā erā igħure turiñorā.

—Muħu Jesu buhegħu ähraa. Għapu Moise buherā ähraa. ²⁹Diaye ta Goāmu Moisere werenigu imurriñumi. Jesure obeodigħre gua masibea, arīnorā erā cuiri īhajabiridigħre.

³⁰Erā eroparīcū yuhripū īgu:

—¿Igħure obeodigħre mħa masibiricū, yure īacū iidigū árīgū Goāmu īgu obeodigħu árībiribocuri īgu? ³¹Goāmu ñeri iigħure īgu serērire peebeami. Iri tamerare mari masia. Nerire iigħure peebiriqueregħu ta Goāmure umupeogħure, īgu dorerire iigħure īgu serērire peemi Goāmu. ³²Negohraguere i yeba árīnugacūguere, mata masa dehyoagħġue ta cuiri īhajabigħre ne yujugħpħre īhajacū īgu marimħripu. ³³Eropigū Jesu Goāmu īgu obeodigħu árībigū yure īacū iibiribonumi, arīpu īgu erāre.

³⁴Erāpu òpa arī yuhriñorā:

—Muħu mata niegħi árīmūrija. ¿Eropa árīqueregħu ta guare buheri muħu? arīnorā judio masa oparā.

Eropa arītuha erā igħure cohā wiuñorā.

Jesu yare gamebirā cuiri īhajabirā iro dopa ährima, arī wereñumi Jesu

³⁵Eropigū cuiri īhajabigħre erā cohā wiurare Jesu peemi. Eropa peegħu cuiri īhajabiridigħre gua bocajacū, igħure serēpimi.

—¿Masu Jesu Goāmu īgu obeodigħre umupeori muħu? arīmi Jesu.

³⁶—Opu, ¿noa ähriri īgu? Igħure masigħu umupeogħura, arīmi cuiri īhajabiridigħpū Jesure.

³⁷—Igħure īhatuhabu muħu. Dohpagħuere mu mera werenigu īgu ta ähraa yuhu, arīmi Jesu cuiri īhajabiridigħre.

³⁸—Opu, mure umupeoa yuhu, arīmi cuiri īhajabiridigħpū.

Eropa arīgh iga Jesu pohro mereja īgure umupeomi.

³⁹ Īgu eropa umupeocū īag iga ōpa arīmi Jesu masare:

—Oarā, nīerā sā erā iirare masicū iibu aribu yuhu. Cuiri īhajabirā erā īabiro dopa ta yu Pagure masibirā āhrima. Eropa masibirāre yu Pagure masicū iigu aribu yuhu. “Gua òaro masia,” arī pepinirā sāre òaro erā masibirirare masicū iigu aribu yuhu, arīmi Jesu.

⁴⁰ Īgu eroparīcū peerā bajamerāgā fariseo masa īgure ōpa arīma:

—“Cuiri īhajabirā erā īhamasibiro dopa ta masibeaa mua sā,” ćarīri muhū gware? arīma fariseo masa Jesure.

⁴¹ Erā eroparīcū Jesu ōpa arīmi:

—“Cuiri īhajabirā erā īha masibiro dopa ta diaye òaro masibeaa gua,” mua arīcū dipuwaja mariboya. “Gua òaro masirā āhraa,” mua arīrā āhraa. Eropirā yure peediabirira dipuwaja muare dipuwaja āhraa dohpaguere, arīmi Jesu erāre.

Oveja īhadibug iga queoriñere wereñumi Jesu

10 ¹Puhru queoriñere mera werenigui queogu buhebu ōpa arīmi Jesu gware gajirā masa sāre:

—Diaye arīgh iiaa muare. Oveja diburi sāriro disiporo ñajabigupu gajipugue ñajagupu yajari masu āhrimi. ²Disiporo ñajagupu ovejare īhadibug iga ñajariborore. Ovejare īhadibug eracū īgu wereniguirire peerā āhrima īgu oveja. Erāre sihug, erā waī mera sihubeomi īgu. Eropig iga erāre sāriogue árīrāre sihu wiuniguimi disiporogue. ⁴Īgu yarāre árīpehrerāre sihu wiu erāre muhtanugajami. Ovejapu īgu wereniguirire masirā, īgure nurusiam. ⁵Gajigure erā masibigure nurusiaebeama erā. Eropirā gajirā erā wereniguirire peerā, güi omagā wahama, arīmi Jesu masare.

⁶Iri īgu werequerecū ta irire peerā masibirima erā.

Jesu ovejare òaro īhadibug iro dopa īgu yarāre òaro īhadibumi

⁷Eropig iga dipatuti Jesu erāre gua sāre weremi daja:

—Diaye muare arīgh iiaa. Ovejare diburi sāriro disiporo iro dopa āhraa yuhu. ⁸Árīpehrerā yu core arinirā gūyarire buherā yajari masa iro dopa āhrima. Erā eropa árīquerecū ta oveja iro dopa árīrā yaharāp iga jirāre ne pee wahgābeama. ⁹Yu ovejare diburi sāriro disiporo iro dopa āhraa. Iri disiporo ñajarā iro dopa ta āhrima yure umupeorā. Eropig iga erāre peamegue wabonirāre taugura. Ovejare cāhmotari sāriro erā cāhmotaro dopa ta yu taunirāre cāhmotaguc. Eropirā erā gamerire oparācoma, arīmi Jesu.

¹⁰Eropa arītuha ōpa arīnemomi:

—Muare guya buherā ovejare yajari masa iro dopa āhrima. Gajirā yajadiarā wejēdiagārima. Oveja iro dopa árīrā yaharā árīpehrerinuri Goām iga mera árīcū iigu aribu yupu. Eropig iga yaharā umuri nacu erā òaro árīcū iibu aribu yupu.

¹¹Ovejare òaro īhadibug iro dopa arīgh iga āhraa yuhu. Ovejare òaro īhadibug

síribu árīqueregu ta īgh ovejare cāhmotaniguigħcumi. Yaharā Goāmu mera erā eropa árīniguiburire sīrigħuca. ¹² īgh mohmeri masupu õaro ovejare īhadibugħu árībeami. Eropirā oveja īgh yarā árībeama. Eropigħu nugħu majagħu diaye ovejare ñeagħu īgh aricū īgħu īgh mohmeri masupu ovejare cōāċā güi omagħa waham. īgh eropa cohāpigħara puħru, nugħu majagħu diaye īgh ovejare īghu ñeacū īarā ovejapu omasirigħa wahama. ¹³ īgh mohmeri masupu īgh wajatari dihtare għahmemi. Eropigħu īgh ovejare õaro īhadibudiabeami, arīmi Jesu.

¹⁴ Eropa arītħuha ḥopha arīnemomi queoriñe mera:

—Ovejare õaro īhadibugħu iro dopa āħraa yuhu. Eropigħu yaharāre masia yuhu. Eropirā yaharā sā yure masima. ¹⁵ Eropa ta yu Pagħu sā yure masimi. Eropigħu yu sā yu Pagħżeen masia. Yaharā Goāmu mera erā árīniguiburire sīrigħuca. ¹⁶ Gajirā oveja għiġi sāriro majarā iro dopa árīr għajnejha masa sā yaharā árīrācoma. Erā sāre aīgħu. Eropirā yu wereñigħiiree pee waħgħarācoma erā sā. Eropirā yaharā árīpehrerā yuju curu ta árīrācoma. Eropigħu yu diħta yaharāre īhadibugħuca, arīmi Jesu.

¹⁷ Eropa arītħuha ḥopha arīnemomi daja:

—Yaharā Goāmu mera erā árīniguiburire sīrigħuca yuhu. Yu sīrira puħru masa mħriagħuca. Yu eropa iħbi ārīcū yu Pagħu yure mahimi. ¹⁸ Yu wejđorebiricū yure wejēmasibiriboñuma erā. Yu gamero mera yure wejħerācoma. Eropigħu yaharā Goāmu mera erā ya árīburire sīrigħuca. Sīrimasia yuhu. Eropigħu masa mħriamasia. Yu Pagħu yure irire ta iidoremi, arīmi Jesu.

¹⁹ īgh eroparīcū peerā judio masa pe curu duċa warima daja. Gajirā għajiropeppi, gajirā sā għajiropeppi.

²⁰ — īgh watħi opami. Eropigħu goroweregu āħrimi. ¿Duħpirā īgħure dipaturi peeri mħa? arīma gajirā bajarā judio masa.

²¹ Gajirāp u ḥopha arīma:

—Watī mera goroweregu árīgħu eropa õaro arī wereñigħiibiroboñumi. Cuiρi īħajabigħu īacċi iimasibiriboñumi watħi opaqħu. Eropa árīgħu árīgħu īghu watħi opabeami, arīma gajirā judio masa.

Judio masa Jesure gamebiriñuma

²² Gajinu Jerusaléngue bosenu iirā iima dipaturi judio masa. Goāmu wihire erā Goāmu ya árīburire erā apiri bosenu árību. Irisubu yura waħgħuro árību. ²³ Irinu Salomo waċċuri taribugue Goāmu wihigue árīri taribure Jesu għu mera īħacurigħu iimi. ²⁴ Iri taribugue īghu árīcū īarā judio masa īghu pohrogħe gamenere īgħure serēpima daja:

—Yoatariari boje għare õaro werebeaa mħħu. Diaye għare õaro were purumujuque. ¿Cristo Goāmu īghu obeodigħu ta āħriri mħħu? arīma erā īgħre.

²⁵ Erā eroparīcū peegħu ḥopha arī yuhħrimi Jesu:

—Muare weretuhabu yuhu. Yu eropa werequ recu ta yure peebeaa mħa. Yu Pagħu īghu dorero dopa ta īghu turari mera ii īħmurabu muare. Eropa iiggħu yu Cristo árīri ta muare īħmugħu iirabu. ²⁶ Yu eropa ii īħmuqu recu ta yure peebeaa mħa. Muapu yaharā árībeaa. Eropirā għajjix īarā oveja iro dopa árīr yuppre Peebeaa

múa. ²⁷Oveja erāre iħadibugħure erā peediro dopa ta yaharā yure peema. Eropigħu erāre masia yuhu. Eropirā erā yu mera wahama. ²⁸Eropigħu umuri nacħu Goāmū mera árīcū iħħa erāre. Eropirā erāpū peamegue wasome. Eropigħu yaharāre yu iħadibucū gajjirāpū ne yure emamasibeama erāre. ²⁹Yu Pagħu yaharāre yure odigu yu tauro turami. Eropirā yu Pagħu sā yaharāre īġu iħadibucū gajjirā īġu sāre ne emamasibeama. ³⁰Yuħħu, yu Pagħu mera yujugħu ta āħraa, arīmi Jesu judio masare.

³¹İġu eroparicū peerā judio masapū īgħure deaburi utāre dipataturi aħma daja. ³²Erā eropa iċċu īagħi Jesu erāre serēpimi:

—Yu Pagħu īġu turari mera baja deyoro moarire ii īhmurabu mħare. ƏNehenore iira dipuwaja utā mera deadiari mħa yure? arī serēpimi.

³³İġu eroparicū peerā òpa arīma erā:

—Goāmū turari mera mħi ii īhmuri dipuwaja mħare utā mera dea wejēdiabea għa. Goāmure mħi ħero wereniguiri dipuwaja mħare utā mera dea wejēdiaa għa. Masu ārīqu regħu ta mħu “Goāmū āħraa yuħħu,” mħi arīri dipuwaja mħare utā mera dea wejēdiaa għa, arī yuħrima erā.

³⁴Erā eropa arī yuħrīcū peegħu Jesu erāre weremi:

—Mħa sāre “Goāmarā,” arī piyumi Goāmū. Eropa ta arī gojañuma īġu dorerire erā gojarapūgue. ³⁵Goāmū yare erā gojarapū queoro árīcū mari masia. “Għuyari āħraa,” iripūre arīmasibeaa mari. Eropigħu īġu yare pepirāre diaye ta īġu “Goāmarā,” arī piyumi. ³⁶Goāmū yure beyenijagħi yebaguere obeomi. Eropigħu “Yuħħu Goāmū magħi āħraa,” yu arīra dipuwaja “Goāmure ħero wereniguigħu iimi Jesu,” arāa mħa yure. ƏDuħpirā yure eropa arīri mħa. ³⁷Yu Pagħu īġu gamero dopa ta īġu turari mera yu ii īhmubircū tamerare yu buherire “Diaye ta āħraa,” arībiriboya mħa. ³⁸Yu Pagħu īġu turari mera yu ii īhmquererecū ta yuħpura umupeodiabiriboca mħa. Eropa umupeodiabiiquererā ta īġu turari mera yu ii īhmucū īarā yu iżżeq “Diaye ta āħraa,” arīque mħa. Mħa eropa arīrā, yu Pagħu mera għa yuġuro mera árīcū masirāca mħa. Eropirā yuħħu, yu Pagħu mera yuġuro mera yu ārīcū masirāca mħa. Eropirā peerāca mħa, arīmi Jesu erāre.

³⁹İġu eroparicū erā īgħure dipataturi ġnejja. Erā eropa ġnejja. Erā dhuṛi wiria wami.

⁴⁰Eropa wiriadigħugħie ta Nu masare īġu waīyem uhtadirogue Jordán waċċuriya sippu majasegħu għa dipataturi wabu daja. Erogue dujacabu.

⁴¹Eropirā masa bajarā īgħire īarā erama. Ópa arīma erā erā basi:

—Nu waīyegħu Goāmū turari mera deyoro moarire ii īhmubirim. Eropa ii īhmubiri querecū ta ārīpehreri Jesure īġu wererapu diaye ta āħraa, arīma masa erā basi.

⁴²Eropirā masa erogue bajarā umupeoma Jesure.

Lázaro waċċugħu sīria wañnumi

11 ¹Eropi Judea yebague Betania waċċuri maca majagħu Lázaro waċċugħu arīmi. Iri maca īġu pagħu porā nome María, Marta mera arīma. ²Mariapu

Jesure poresuri mera sūbo, igo poari mera īgure tucoebodigo árīmo. Igo tīgu Lázaropu dorecugū iipu. ³Eropirā erā nome gajirāre Jesure weredorerā obeoñorā.

—Opu, mu mahigū dorecugū iimi, arī weredorerā obeoñorā Lázaro pagu porā nome.

⁴Erā gúa pohrogue eraa, iri querere werecū peegu òpa arīmi Jesu guare.

—Dohpaguere Lázaro īgu dorecuri sīriburi árībeaa. Goāmu turarire masare īhmuburire dohpaguere īgu dorecumi. Eropirā yu turari opagu árīcū sāre masa īarācoma, arīmi Jesu.

⁵Jesu Martare, igo pagu mago, Lázaro sāre turaro mahími. ⁶Eropigú Lázaro īgu dorecurire peequerregu ta ero Jesupu penu dujanimi. ⁷Penu puhru Jesu òpa arīmi guare īgu buherāre.

—Dipaturi Judea yebague dujaa warā daja, arīmi guare.

⁸—Buhegu, cārugā ta mure judio masa utā mera dea wejēdiamu.

—Duhpigú dipaturi dujadiari muhū? arību gúa īgure.

⁹Gúa eroparīcū peegu īgu erā wejēmasibirirare weregū, werenigui queori mera guare òpa arīmi:

—Wħaro guñaricubircāque. Yujunħre doce horari gohra āħraa. Abe ħmū majagū árīcū õaro īhaa mari. Eropirā ħmure curirā ne cohresome mari. ¹⁰Naitħiaro curirā cohrema. Abe ħmū majagħu maricħ õaro īabeama erā, arīmi Jesu.

¹¹Eropa arīgu guare werenemomi.

—Mari mera majagħu Lázaro carīgu iicumi. Īgu eropa carīquerecū ta yuhu īgħi wahgħugħu wagħura, arīmi guare.

¹²—Opu, Lázaro carīgu arīgu tarigħcumi, arību għa.

¹³Gúa eropa arīquerecū ta Jesupu “Carīgu iicumi,” arīgu, “Sīria wami,” arīgu iidigu árīmi. Īgu “Lázaro carīgu iicumi,” arīcū peerā “Lázaro soogħu iicumi,” arī pepiribu guapu. ¹⁴Gúa eropa arī pepicū masigħu Jesu guare diaye weremi.

—Lázaro sīria wañnumi. ¹⁵Yu mariro īgu sīricū õapūricāa. Eropirā muu yure umupeonemorāca. Ina ta. Mari īarā warā īgu pohrogue, arīmi Jesu.

¹⁶Toma suħraadigħu erā arīghpu òpa arīmi guare:

—Mari sā Jesu mera warā. īgħi wejħerā mari sāre wejēporo, arīmi Toma.

Jesu “Eropa árīniguicācū iiggħi masare masugħu āħraa,” arīnumi

¹⁷Eropi għa erogue ejara puhru ero majarā òpa arī werema Jesure:

—Wapicurinu taria Lázaro murħre masa gobegue erā apira puhru, arī werema īgħi.

¹⁸Betaniapu Jerusalén pohrogħ ħire kilómetros yoaro dujabu. ¹⁹Eropirā judio masa bajarā Martare, María sāre nħehamere orerā eranirā árīma Lázaro īgu sīrija puhru. ²⁰Eropigū Jesu mera għa ejaboro pohro árīcū peego Martapu guare bocatīrigo eramo. Igo bocatīrigo wacu Maríapu igo ya wihi dujadigo árīmo. ²¹Eropa bocatīrigo Marta òpa arīmo Jesure:

—Opu, yu tīgu īgu sīriboro core muh ohō árīcu īgu sīribiriboañumi.
22 Dohpague sāre Goāmure mu serēcu īgu mu serero dopa ta iigucumi, arīmo Marta Jesure.

23 —Mu tīgu masagucumi, arīmi Jesu igore.

24 —I yeba pehrerinu īgu masa mūriaborore masia yuh, arīmo igo.

25 Igo eroparīcu Jesu weremi daja:

—Yuh sīrinirāre masacu iigu āhraa. Masare yu mera eropa árīniguicu iigu āhraa. Yure umupeogu sīriquereregu ta eropa árīniguicāgucumi.

26 Eropirā árīpehrerā Goāmu mera árīniguirā yure umupeorā peamegue wasome. ¿Ire masiri muhu? arīmi Jesu igore.

27 —Opu, masia yuh. “Cristo Goāmu magu i yebague arigucumi,” erā arīdigu mu árīcu masia yuh, arīmo Marta Jesure.

Lázaro īgu masa gobe pohro Jesu oreñumi

28 Marta eropa arītuha igo pagu magore Maríare sihugo wamo.

—Marire buhegu mari ya macare eranijagu*u* iiami. Mure sihuami, arī yayarogā arī werepo Maríare.

29 Igo eroparīcu peego María pobero mera wahgānugaja, gua pohrogue arīmo Jesure īago arigo. **30** Erā ya macague ejanibericarabu dohpa. Marta guare igo bocatīridirogue árīnibu gua. **31** Judio masa iri wihi Maríare ñehamere orerā iinirā árīma. Eropirā igo pobero mera wahgā wacu īarā erā igore nūrusiagānirā árīma. “Igo tīgu mūrure erā apira gobegue orezo wago iicumō igo,” arī pepinirā árīrima erā. Eropa arī pepirā igore nūrusiagānirā árīma.

32 Eropigo María gua pohrogue erago, Jesure īha, īgu guburi pohro merejamo.

—Opu, yu tīgu īgu sīriboro core muh ohō árīcu īgu sīribiriboañumi, arīmo igo īgure.

33 Eropigu*u* igo judio masa igo mera arinirā sā erā orecu īagu Jesupu turaro bujawere ñero sīporācumi.

34 —¿Lázaro mūrure nohogue opari mua? arī serēpimi Jesu.

—Opu, īagu arique, arī sihugāma erā.

35 Erā eroparīcu peegu Jesu oremi.

36 īgu orecu īha judio masa òpa arīma erā basi:

—Lázaro mūrure Jesu burigā mahirañumi, arīma.

37 Gajirāpu òpa arīma:

—Cuiri īhajabigure īacu iigu āhrimi ihī Jesu. ¿Eropigu*u* Lázaro īgu sīriboro core masumasibiriboayuri? arīma gajirā.

Lázarore masuñumi Jesu

38 Eropigu*u* Jesu dipaturi turaro bujaweremi. Eropirā árīpehrerā Lázaro mūru masa gobegue ejabu. Utāyegue árīri gobegue īgu dūpu mūraro erā sī acura gobegue árību. Eropi iri gobegue wuariye utāye mera erābihara gobegue árību.

39—Utāyere aī weaque, arīmi Jesu.

Ígu eroparīcū peego Marta sīridigu māru pagu mago òpa arīmo:

—Opu, dohpague wapicurinu wahaa ígu sīrira puhru. Eropiro ígu dāpu māraro urī árīca, arīmo Jesure.

40—“Yure umupeogo Goāmu turarire īagoca,” mure arīrabu, arīmi Jesu Martare.

41 Ígu eropa arīra puhru erā utāyere aī weama. Erā eropa aī wearā puhru Jesu umarogue īha Goāmure òpa arīmi:

—Ahū, yure mu peetuhabu. Irire mu iicū masigh mucubiria mure.

42 Yure māhu umuri nacu peeniguia. Irire masia. Eropa masiqueregū ta yuhu mu obeodigu árīcū òre niguirā erā masiburire mure eropa arīgu iiaa.

43 Eropa arītūha Jesu turaro gaguiniguimi:

—Lázaro, arique, arī gaguiniguimi ígu.

44 Ígu eroparīcū sīridigu mārupu ígu mojotorire ígu guburi sāre suhri gasiri mera erā diridigu, ígu dipurure suhri gasiri mera erā omadigu masa gobegue wirirmi.

—Ígure dirirare pāque ígure, arīmi Jesu

Judio masa oparāpu Jesure ñeadiarínuma

Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2

45 Ígu eropa masucū īarā bajarā judio masa mera majarā María mera árīnirā Jesure umupeoma. 46 Gajirāpu erā mera majarā fariseo masa pohrogue eja, Jesu ígu iirare wereñorā erāre. 47-48 Eropirā pahia oparā, fariseo masa oparā sā gamenere, erā basi òpa arī wereniguñorā.

—Jesu bajasuburi deyoro moarire ii ihmumi. Ígu eropa iicū, “Irire iibita,” mari arībiricū árīpehrerā masa ígure umupeo, ígu mera wabocoma. Eropirā Roma majarā oparā Goāmu wihire cóadorerā oborācoma erā yara surarare. Mari ya yeba sāre emarācoma erā. Mari ya yeba majarā Jesure erā opu erā apicū īarā Roma majarā oparā guarā ñero iirācoma marire. ¿Eropa iirā dohpa iirācuri dohpaguere? arī wereniguñorā erā erā basi.

49 Erā eropa arīquerecū ta gajigū Caifa waīcugū iri bojorire pahia opu arīgu erāre werepu.

—Māparu ne masibeara. 50 Judio masa árīpehrerā mari ya árīburire yujugu masu ígu sīricū õhaa. Ígu sīribiricū mari árīpehrerā judio masa pehrea waboca. Irire mu masibeara, arīmi Caifa erāre.

51 Eropa arīgu ígu gamero eropa arībirínumi. Pahia tauro opu ígu árīcū judio masa ya árīburire Jesu ígu sīriborore Goāmupu Caifare eropa arī weredoreñumi. 52 Jesu ígu sīrigu judio masa ya dihta sīribiriñumi. Sīrigu árīpehrerā Goāmu porā i yeba árīpehrero árīrā sāre erā ya árīburi sāre sīriñumi Jesu. Erā yuju curu árīboro dopa sīriñumi. 53 Caifa eroparīcū peerā erā “¿Jesure dohpa ii wejérācuri mari?” arī wereniguirā ígure wejēmorā iñorā.

⁵⁴Ígħre erā wejēdiacū masigu Jesu bajarā judio masa watope dipaturi curigħu wabirimi. Eropigħu masa marirogħ Efraín waċċuri macague għare siħu wami. Għare iri maca siħu dujanimi Jesu.

⁵⁵Irisubure Pascua bosenu għa judio masa bosenu árīboro merogħa dħħyabu. Eropirā bosenu core masa bajarā gaġi macari majarā masa Jerusaléngue gamenerema. Pascua majare erā baboro core Goāmu ya árīburire erā basi coemorā ejanirā árīma. ⁵⁶Eropirā erā Jesure amarā iñnorā. Erā eropa amacă īarā Goāmu wiħigue árīrā õpa arī wereniguñorā:

—¿Bosenure īagħi aribribocuri Jesu mua pepicū? arī wereniguñorā erā basi.

⁵⁷Eropirā pahia oparā, fariseo masa sā õpa arī weredoreñorā masare:

—Jesu īgħi árīrore mua masirā wereque għare. Ígħre ñeħamorā iħha għa, arīñorā oparā masare.

María Jesu għburire poresuri mera pipeoñumo

Mt 26.6-13; Mr 14.3-9

12 ¹Pascua bosenu seis nħri goħra dħħyacū Jesu għa īgħi buherā mera Betaniague ejabu. Lázaro Jesu īgħi masudigħu iri maca majaghħu árīmi. ²Għa ejara pħarru Jesu sā għa ya bari árīburire iħha għajnej. Eropirā Lázaro, Jesu, għa mera mesare doajabu. Għa eropa doajara pħarru Marta barire peomo għare. ³Eropigo María poresuripħre nardo waċċuri goripħre yuju kilo deco aīgħi, Jesu għburire pipeomo. Pipeotuha igo poari mera tucoemo. Igo eropa pipeora pħarru iri wihi oħaro poresu seħya wabu. ⁴Igo eropa iicċi īħa għa mera majaghħu, Jesure iħaturirāre wiabu Juda Iscariotepu õpa arīmi:

5—¿Duhpigo iri poresuri eropa iisiriri igo? Irire igo duaboña. Irire duago yuju bojori mohmeri wajapħre wajataboña. Eropigo mojomorocurāre oboaña igo, arīmi īgħi.

⁶Judapu mojomorocurāre itamudiabiriñumi. Īgħi għa ya niyeru dibugħu árīqu regħu ta yajari cugħu árīmi. Eropigħu īgħi għa ya niyeru sāre yuuyjeri suburi aīmħarimi. Eropigħu iri niyerure aidiagħu árīgħu, eropa arīnumi īgħi Maríare.

⁷Īgħi eroparicċu peegħu õpa arīmi Jesu:

—Eropa arībita igore. Igo poresurire uħre igo dħarare uħre pipeoamo uħre erā yaaboro core yu dħappu amuyugo. Mojomorocurāpku mua mera eropa árīniguicārācoma. Eropirā mua gamero erāre omasia mua. ⁸Yupu iyebaguere eropa árīniguicāsome, arīmi Jesu.

Pahia oparā Lázarore wejēdiañuma

⁹Eropirā Jesu īgħi Betaniague árīcū peerā judio masa bajarā īgħre īarā arima. Īgħi diħtare īarā aribrima. Lázaro sīridiġu Jesu īgħi masudigħure īgħi sāre īarā arīra iħha. ¹⁰Erā īarā ejarare pahia oparā masirā Lázarore wejēdiañorā.

11 Lázaro sīridigʉ Jesu īgh masudigʉ árīcū īarā bajarā masa Jesure umupeoma. īgh eropa masucū īarā bajarā judio masa erā pahia erā buheripure cōama. Erā eropa cōacū īarā pahia oparāpʉ guataria wa, Lázaro sāre wejēdiañora.

Jerusaléngue ejañumi Jesu
Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40

12 Pascua bosenʉ erā iicū bajarā masa Jerusaléngue īarā wanirā árima. Gajinʉ Jerusaléngue Jesu īgh waburire masa peenirā árima.

13 Eropirā bejepure aīgā, īgure bocatirirā wama. Eropa bocatirirā òpa arī gaguiniguima erā.

—Íre umupeorā. Ihī Goāmʉ īgh obeodigʉ òaro ariporo. Ihī judio masa mari opʉ ta áhrimi, arī gaguiniguima erā.

14 Jesu burrogā īgh bocadigʉ weca peyami. īgh eropiigʉ Goāmʉ yare erā gojarapū werediro dopa ta iimi. Òpa arī gojañumi Goāmʉ yare wereyumuhtadigugue.

15 Jerusalén waīchro majarā güibiricāque mʉa. Íaque. Mʉa opʉ burrogā weca peyagārimi, arī weremuhtañumi Goāmʉ yare erā gojarapūgue.

16 Irire gʉa īgh buherā òaro masinibiribʉ. Eropa masibiriquererā ta ʉmarogue Jesu īgh mariara puhrʉ gʉa erā gojara mʉrare guña boca pee masibʉ. Òpa arī pepibʉ: “Goāmʉ yare erā gojarapūgue Jesure weremuhtañuma. Eropiro Goāmʉ yare erā gojarapū arīdiro dopa ta sihjabʉ Jesure,” arī pepibʉ gʉa basi.

17 Lázaro re erā apira gobegue árīgure Jesu īgh piyucū īghre īgh masucū īanirāpʉ weresiriniguinirā árima masare. 18 Eropirā Lázaro re Jesu īgh masurare erā peenirā árīrā masa bajarā Jesure bocatirirā wama. 19 Erā Jesure eropa umupeocū īarā fariseo masa erā basi òpa arīñorā.

—Árīpehrerā Jesu yarā dihta warā iima dohpaguere. Eropirā mari dohpa iimasibeaa erāre, arīñorā fariseo masa erā basi.

Bajamerāgā Griego masa Jesure amagāriñuma

20 Eropi bosenʉ Goāmʉ wihiqwe Goāmʉre umupeorā eranirā mera majarā bajamerāgā griego masa arīñorā. 21 Eropirā erā Felipe pohrogue erañorā. Felipepʉ Betsaida waīchri maca Galilea yeba árīri maca majagʉ árimi. Eropirā īgh pohrogue erarā òpa arīñorā īgure:

—Jesure īadiaca gʉa, arīñorā erā.

22 Erā eroparīcū peegʉ Felipe Andreguere weregh wapʉ. Eropirā erā perā Jesure werema. 23 Erā werera puhrʉ Jesu gʉare weremi:

—Yuhʉ masʉ Goāmʉ īgh obeodigʉ áhrraa. Yure árīpehrerā umupeoburisubu árīro iiaa dohpaguere. Dohpaguere yʉ sīriburisubu árīro ta iiaa. 24 Diaye mʉare arīgh iiaa. Oteriyere yebague yaabiricū, iriyere otebiricū yujuye ta dujaroca. Eropiro iriyere mari otera puhrʉ bajayeri dūcasiuia. Eropa ta yʉ sīriraa puhrʉ yure erā yaara puhrʉ bajarā masare Goāmʉ mera

eropa árīniguimorāre iigūca yuhu. ²⁵I yeba mua árīrire wharo pepiboca mua. Eropa pepirā Goāmure guñabirā peamegue warāca mua. I yeba mua árīrire eropa pepicārā, Goāmu mera eropa árīniguirāca. ²⁶Yahare iidiarā, yu buherire òaro peeque mua. Mua eropa iirā mua sā yu árīboroguere árīrāca. Yahare iigūre yu Pagupu umupeogūcumi, arīmi Jesu għare.

Jesu īgħu sīriburiñere wereñumi

²⁷Ópa arīnemomi għare.

—Dohpaguere yuhu nero sīporācha. ¿Yuhu Pagħure dohpa arīgħcuri yuhu? “Ah, yu nero tariborre tauque,” ċaribocuri yuhu? Irire arībea yuhu. Nero taribu ta i yebaguere aribu. Eropiro yu nero tariburisubu dohpaguere āħraa, arī weremi Jesu għare īgħu buherāre.

²⁸Eropigħu ópa arīmi īgħu Pagħure:

—Ah, mu turagħu árīrire dohpaguere īhmuque masare, arīmi Jesu īgħu Pagħure. Īgħu eroparīcū umarogue werenigu ro caribu.

—Turagħu yu árīrire masare īhmutuhabu. Dohpaguere eropiigħu dipaturi īhmugħaca masare, arīro caribu.

²⁹Eroparīcū peerā ero nighirā masa bajarā ópa arīma:

—Bupu árīcumi eropa busugħu, arīma masa.

—Anyu Jesure weregħu iiami, arīma gajirā masa.

³⁰Ópa arīmi Jesupu:

—Umarogue yure peedorero eropa busubbiro carabu. Muapħre peedorero eropa carabu. ³¹Dohpaguere i yeba majarā erā neri iira dipuwaja dipuwa jacharrā coma. I yeba majarā erā opure watħżeġ Goāmu cōägħcumi. ³²Eropigħu crusague yure erā aï wahgħu nugucū bajarā masare yaharā árīmorāre iigħuca yuhu, arīmi Jesu.

³³Eropa arīgħu crusague īgħu sīriborore weregħu iimi Jesu masare. ³⁴Īgħu eroparīcū peerā masapu īgħure ópa arīma:

—Goāmu yare erā gojarpu ópa arāa: “Cristo árīpehrerin u ri árīgħcumi,” arī gojañuma. ³⁵Īgħu eropa arī gojacu mure masħre Goāmu īgħu obeodigħure dohpa arīronore mure wejē crusague aï wahgħurācuri masa? ¿Goāmu īgħu obeodigħu noa āħriri īgħu? ¿Cristo árībəari mħu? arī serēpima erā Jesure.

³⁵Erā eroparīcū ópa arī yuhrimi Jesu:

—Boyorin iro dopa arīgħu masare Goāmu yare òaro masicū iiaa yuhu. Puhruñarigħa mua mera árīsome yuhu. Muare yu buheċū dohpaguere peeque nnerire mua iibiriburire, Goāmu mera mua eropa árīniguiburire. Yuhu buherire peeħbirā naitħaro curirā iro dopa erā waborore masibeama.

³⁶Eropigħu boyorin iro dopa ta arīgħu yuhu ta āħraa. Eropigħu mħare buheġu Goāmu yare òaro masicū iiaa mħare. Dohpaguere yu waboro core yure umupeoque. Eropa umupeorā yaharā árīrāca mua, arīmi Jesu.

Eropa arī weretuha waha wami erāre duħri wahgħagħu.

Judio masa Jesure umupeobiriñuma

³⁷Bajasuburi Goāmu turari mera erāre Jesu īgu deyoro moarire ii īhmuquerecū ta judio masa bajarā īgure ne peediabirima. ³⁸Goāmu yare erā gojarapū Isaia mūru īgu gojadiro dopa ta eropa iirā iima erā. Ópa arī gojañumi Isaia:

Goāmu, mu buherire gha werecū masa peediabeama. Mu turarire erāre muhū ii īhmuquerecū ta irire “Diaye árībeaa,” arīma erā, arī gojañumi Isaia Goāmu yare gojarapūgue.

³⁹Erā eropa peediabiricū īagu Goāmu erāre masibiricū iiñumi. Iri sāre Isaia òpa arī gojañumi daja:

⁴⁰Cuiri īhababirā iro dopa árīcū iidi árīmi Goāmu erāre. Eropigū īgu yare masibiricū iidi árīmi erāre. Eropirā īgu turarire erā īiquererā ta erā īarare masibirinirā árīma erā. Eropirā īgu buherire peequererā ta irire masibirinirā árīma erā. Goāmu yare masirā erā īerire cōadoreboñuma. Eropigū erāre tauboñumi īgu, arī gojañumi Isaia Goāmu yare erā gojarapūgue.

⁴¹Isaia Cristo turarire masiyudigū eropa arī gojamūhtañumi.

⁴²Gajirā Jesure erā umupeobiriquerecū ta judio masa sā oparā mera majarā sā bajarā Jesure umupeonirā árīma. Eropa erā umupeoquererā ta erā fariseo masare güirā gajirā masare Jesure erā umupeorire werebirinirā árīma. Irire erā werecū peerā gha judio masa buheri wihiqie erāre īnajadorebiriboñuma fariseo masapū. ⁴³Goāmure mucubiricū iidiaquererā ta erā tauro masapure mucubiricū iidianirā árīma erā. Eropirā erā Jesure ne umupeorā “Jesu yará áhrraa,” arī gajirāre werediabirinirā árīma.

Jesu wererire erā peediabiriri dipuwaja masa dipuwajacurācoma, arī wereñumi Jesu

⁴⁴Masa bajarā gha pohro gamenerenirāre Jesu turaro bħasro mera weremi: —Yure umupeogħu yu diħtare umupeobeami. Yure obeodigħu sāre umupeomi īgu. ⁴⁵Eropirā yure masirā yure obeodigħu sāre masima. ⁴⁶Yuhu boyoriñe iro dopa ta árīgu yuhu Goāmu yare buhegħu ahrra i yebaguere. Eropigū Goāmu yare mħare masicū iia. Yure umupeogħu naitħaro wagħi iro dopa īnerire iiniguisome. Yure umupeogħu diaye pepigħucumi. ⁴⁷Gajirā yu wererire peequererā ta irire yħrribbeama. Erā eropa yħrribiriquerecū ta, erā yħrribirira dipuwaja moasome yħpū dohpa. I yebaguere dipuwaja moagħi arigħu aribiġi yuhu. I yeba majarāre peamegue wabonirāre taugħi arigħu aribiġi yuhu. ⁴⁸Yure gamebigħre yu wereri sāre gamebigħre dipuwaja moari árīroca. ļigu yure peebirira dipuwaja i mħu peħrecū dipuwajacuġucumi. ⁴⁹Yuhu yu gamero werebeaa. Yu Pagħi yure obeodigħu yure weredoremi. Eropiro yu wereripu īgu ya wereniguiri áhrraa. ⁵⁰İġu ya wereniguiri peerā Goāmu mera eropa árīmigħi rāca mħa. Eropigū yu Pagħi īgu weredorediro dopa ta werea mħare, arīmi Jesu għare.

Jesu īgħ buherāre għaburire coeñumi

13 1-3 Eropi Pascua bosenu coregħiż-áriħbu. Iri ñamire Jesu għa īgħi buherā mera iri bosenure babu árīmi. Eropiġu i yebare īgħi wiriaborore īgħi Pagħi pohro waburire merogħi dħi hyac ġu masidigħi árīmi Jesu.

Għa barisubu Judare waqt doretuhadighi árīmi īgħi pepirigue. Eropiġu īgħi Simo Iscariote magħżejj Jesure īħaturirāre iri ñamire īgħi wiaburire doretuhadighi árīmi. Jesu īgħi yarāre i yeba árīrāre bħixxha mahidighi árīmi. Eropiġu īgħi mahirare iħmubu għa għaburire coemi. Īgħi Goāmu pohrogħi īgħi arirare, puhru īgħi umarogue īgħi mħariaburi sāre masidigħi árīmi. Īgħi Pagħi Goāmu īgħi āripehrerā weċa opu īgħi apira sāre masidigħi árīmi. ⁴Eropa masiqueregħu wahgħanugħajja, īgħi suħriro weċa ma jañnere tuwea suħriro gasiro mera īgħi paru yejjura dirimi. ⁵Dirituha soropa mera decore pisā, guare īgħi buherāre għa għaburire coenugħami. Guare coetuha īgħi dirira gasiro mera tucoemi għa għaburire.

⁶Gajirā buherāre coegħi, Simo Pedrogħuere ejami. īgħi għaburire īgħi coeboro core, Pedropu īgħi ħa oħra arīmi:

—Opu, ċu għaburire coebu iiri mħħu? arīmi Jesure Pedro.

⁷Dohparagħi yuħu mħare iibburire masibeara mħħu. Eropa masibiri queregħu ta puhru masiġuca, arīmi Jesu īgħi.

—Yu għaburire ne coesome mħħu, arīmi Pedro.

—Mħare yu coebiриċi īyahagħi árīsome mħħu, arīmi Jesu.

⁹—Opu, yu għaburi diħtare coebiřiċi. Yu għaburire, yu mojotorire, yu dipuru sāre coeque, arīmi Pedro.

¹⁰Īgħi eroparicċi Jesu ħa oħra arīmi:

—Yujugħi masu guħagħi īgħi dħippre oħaro tucoepħom. Eropiro īgħi dipatūri tucoema masiġa mara. Īgħi għaburi diħtare coero għalmea. Āripehrerā mħa neri iirare coenirā mħa árīqu regħi ta yujugħi mħa mera majagħi īgħi nneri coeya marigħi āħrimi, arīmi Jesu.

¹¹Jesu īgħi īħaturirāre wiabure masituhañumi. Eropa masiġu “Yujugħi mħa mera majagħi īgħi nneri coeya marigħi āħrimi,” arīnumi īgħi.

¹²Għa għaburire coetuha, suħrirore sañatuhha, doajami daja īgħi doadiro ta. Tuhaja ħa oħra arīmi guare:

—Dohparagħi yuħu mħare iirare masiri mħa? ¹³Mħa yħre “Buhegħi,” arī piyurā, “Opu,” arī piyurā diaye ta arīrā iia yure. Mħare buhegħu, mħa opu diaye ta āħraa yuħu. ¹⁴Eropiħi yuħu mħare buhegħu, mħa opu árīqu regħi ta mħa għaburire yu coeċċi mħa sā mħa mera majarre għaburire coeque. ¹⁵Dohparagħi mħa iibburire mħare īħmuabu. Mħa mera majarre mħa itamuburire mħare īħmuabu. Mħare yu iidiro dopa ta mħa sā iique. ¹⁶Diaye mħare arīgi ta iia. Mħa yu pohro majarre dopa árīrā yu tauro árībeaa. Mħare buhedore yu obeor āħraa mħa. Eropiħi yu tauro árībeaa mħa. Eropa iiggħi ta “Yu iidiro dopa ta iique,” arābhu yuħu mħare. ¹⁷Ire mħa masirā, yu dorerire iirā, mucubirirā árīrāca mħa.

18 “Muare árīpehreräre eropa arībeaa. Yū beyeniräre masia yūhū. Goāmū yare erā gojarapū arīdiro dopa ta eropa waroca. “Yū mera bagū ta yūre wejēdami,” arī gojañuma Goāmū yare erā gojarapūgue. 19 Īgū yūre eropa wiaborore core ire wereyugū iiaa muare. Yūre igū eropa iira pūhrū “Jesu ta Cristo Goāmū īgū obeodigū āhrimi,” muare arīburire ire muare wereyugū iiaa yūhū. 20 Diaye ta muare arīgū iiaa. Yū obeoniräre gamegū yū sāre gahmemi īgū. Eropigū yūre gamegū yūre obeodigū sāre gahmemi īgū, arīmi Jesu gūare īgū buheräre.

Juda Jesure īhaturiräre īgū wiaborore wereñumi Jesu

Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23

21 Eropa arī weretuha Jesu turaro būjaweremi. Eropa būjaweregū ūpa arī weremi īgū gūare.

—Diaye muare arīgū iiaa. Yujugū muare mera majagū yūre īhaturiräre wiagħucumi, arīmi Jesu.

22 Īgū eroparīcū peerā Jesure wiabure masibirā, għua game īhamehtubu.

23 Yūhū īgū buherā mera majagū Jesu īgū mahigurū īgū pohro doabu.

24 Eropigū Simo Pedro yūre īgū mojoto mera sīpu serēpidoremi Jesure īgħure wiabure: 25 Eropigū yūpū Jesu pohro doadigū serēpiñabu īgħure:

—Opu, żinħire arīgū iiri mħħu? arību yūhū.

26—Iru panrure mohwa aī, yūhū yoso ogħi īgħu ta āhrimi yūre wiabu, arīmi Jesu.

Eropa arītuha iriru panrure īgħu mohwarañere yosotuha Judare Simo Iscariote magħre omi. 27 Eropigū panre īgħu ora pūhrū watīpū Judare nero iidoredigū arīmi. Eropigū Jesu īgħure ūpa arīmi:

—Mu iiburire yojaro mera ii purumjujuque mħħu, arīmi Jesu Judare.

28 Īgħu eroparīcū peerā għua mesague doanirā Jesu Judare īgħu arīrare masibiribu. 29 Yujurāyeri għua ūpa arī pepiribb: “Juda għua niyerure dibugħu āhrimi. Eropigū bosenu għua baburire asūdoregħu obeoami Jesu Judare.

Mojomorocaräre niyerure odoregu iiami Jesu,” arī pepiribb għua yujurāyeri.

30 Eropigū Juda iri panre nneatuhha wiria wami. Īgħi wiriarasubure nħami arību.

Mama doreriñere wereñumi Jesu īgħi buheräre

31 Īgħi wiriara pūhrū għare ūpa arīmi Jesu:

—Dohpagħe tamerare yūhū masu Goāmū īgħi obeodigū yu turagħu árīrire īhmugħucumi Goāmū masare. Eropigū Goāmū īgħi turagħu árīrire īhmugħuca yħarru. 32 Eropigū Goāmū turarire yu īhmuc īgħi yu turari sāre doħparagħ īħmu purumjujuqħucumi. 33 Yū porā, yūre peeque. Bajameni rigħiha muare mera arīnigħuca. Yūre amarāca muare. Eropigū judio masare yu arīdiro dopa ta muare sāre arāa. “Yū waborore muapu wamasibeeaa,” erāre yu arīdiro dopa ta muare sāre werea.

34 Mama doreriñere muare weregħura. Muare mera majarāre mahi umu peoque. 35 Eropiñha muare mera majarāre muare mahiċi īha gajirā yaharā muare árīcū īha masirā come, arīmi Jesu.

“Jesure masibearaa,” Pedro īgu arīburire wereñumi Jesu

Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34

36 Īgu eroparīcū Simo Pedro Jesure serēpimi:

—Opū, ḷnohogue wagacuri māhū? arīmi Pedro. Īgu eroparīcū Jesu yāhrimi:

—Yu waboroguere dohpaguere yū mera wamasibearaa māhū. Dohpaguere wamasibiriqueregu ta pāhrū yū pohro wagacca, arīmi Jesu Pedre.

37 Pedro arīmi:

—Opū, ḷduhpigū dohpaguere mā mera wamasibiribocuri yāhū? Yure erā wejēdiaquerecū yāhū māre duhusome. Itamugacca, arīmi Pedro Jesure.

38 —Mā eropa arīgu diaye ta yure itamugacuri? Diaye māre weregū iiaa. “Jesure masibearaa,” arīguca māhū gajirāre. Uhresubu eropa arīguca cāreña īgu wereboro core, arīmi Jesu Pedre.

Jesu Goāmū pohrogue wari maha iro dopa āhraa yāhū, arī wereñumi

14

¹Pāhrū Jesu għare ōpa arī weremi:

—Ne bħajawere wħaro guñaricubircāque. Goāmure “Diaye ta iigū āhrimi,” arī umuopeoque. Eropirā yū sāre eropa umuopeoque. ²Yu Pagū īgu árīroguere baja wiri āhraa. Mua árīborore amuyugū wagura. Iri diaye ta āhraa. Eropigū mħare irire werea. ³Eropigū mħa árīborore amutuha, dujarigħura yāhū. Eropigū yū pohrogue mħa árīmorāre aīgu arigħura yāhū daja. ⁴Eropirā yū waburi mare masia mħa, arīmi Jesu għare īgu buherāre.

5 —Opū, mā waborore masibearaa għa. ḷEropirā dohpa ii mā waburi mare masirācuri għa? arī serēpimi Toma Jesure.

6 Īgu eropa arī serēpicū Jesupū yāhrimi:

—Goāmū pohrogue wari maha iro dopa árīgu tħiaa yāhū. Eropigū diaye árīrire weregū árīcāgħu tħiaa yāhū. Eropigū ħamaroguere ojocariniguicū iigū árīgu tħiaa yāhū. Eropirā yure umupeorā dihta yū Pagū pohrogue warācoma. ⁷Nere yure masirā árīrā, yū Pagū sāre masiboaya mħa. Dohpaguere īgħre īħaa mħa. Eropirā īgħre masituhabu mħa, arīmi Jesu.

8 Īgu eroparīcū Felipe ōpa arīmi:

—Opū, mari Pagure īħmuque għare. Iripēta għahmea għa, arīmi īgu.

9 Īgu eroparīcū Jesu weremi:

—Felipe, ḥyoari boje yū mera árīqueregu ta, mħa masinibeari yħre? Yħre īagħu yū Pagū sāre īħuhami. “Eropigū mari Pagure īħmuque għare,” ḷduhpigū eropa arīri māhū yħre? ¹⁰Yu Pagū mera yujugħu ta āhraa yāhū. Irire “Diaye árībeaa,” ġarīgu meje iiri māhū? Mħare weregū yū gamero weregū iibħeaa. Yu Pagure werebasagħu iiaa. Eropigū īgu yū mera árīgu īgħi turari mera ii īħmumi. ¹¹Yāhū, yū Pagū mera yujugħu ta āhraa. Yu eroparīcū irire “Diaye ta āhraa,” arī pepique mħa. Irire “Diaye ta árībeaa,” arīdiarā, Goāmū turari mera deyoro moarire yū ii īħmurire īäque. Eropa īħara pāhrū yū Pagū mera yū yujugħu ta árīrire “Diaye ta āhraa,” arī pepique mħa. ¹²Diaye mħare arīgu iiaa.

Yure umupeogu yu iidiro dopa ta iigucumi. Eropigu īgupu yu tauro iigucumi. Yu Pagu pohrogue wabu iiia dohpaguere. Eropigu yure umupeogu yu tauro Goāmu turari mera ii īhmugucumi. ¹³Eropigu yure umupeorāre erā yu wāi mera serēropē ta iigura. Eropa iig u Pagu īgu turarire ii īhmugaca. ¹⁴Yure umupeorā mua árīcū mua serēropē ta iigura, arīmi Jesu.

Espíritu Santore muare obeogura, arī wereñumi Jesu

¹⁵Eropa arītuha guare òpa arīnemomi:

—Yure mua mahirā, yu dorerire iipehorāca. ¹⁶Yu Pagure serēgura. Yu eropa serēcū yu Pagupu gajigure muare itamubure muare obeogucumi. Eropigu īgu muare itamuburu umuri nucu mua mera árigucumi. ¹⁷Īgu diaye majare weregu Espíritu Santo āhrimi. I yeba majarāpu Espíritu Santore masibeama. Eropirā īgure opamasibeama. Īgu ta mua mera árigucumi. Eropirā mua īgure oparāca. Eropirā īgure masia mua. ¹⁸Muare cōāsome yuhu. Mua mera árību dujarigaca yuhu daja. ¹⁹Merogā dāhyaa yu waboro. Yu wara pührū i yeba majarā yure umupeobirinirā yure dipaturi īasome. Muapu yure īarāca. Yu ojocaricū mua sā umuri nucu Goāmu mera ojocarirāca. ²⁰Irīnu yu dujariburinure yuhu, yu Pagu mera yujugu ta yu árīcū masirāca mua. Eropirā yu mera mua árīcū mua mera yu árīcū sāre masirāca mua. ²¹Yu dorerire iig u yure mahig u ta āhrimi. Eropigu yure mahigure yu Pagupu mahigucumi. Eropigu yu sā īgure mahigaca. Eropigu īgure yure òaro masicū iigaca, arīmi Jesu guare īgu buherāre.

²²Gua mera majagu gajig u Juda waicugu árīmi Iscariote árībig u. Òpa arīmi īgu Jesure.

—Opu, ḋohpa iigucuri muhu guare eropa arīgu? I yeba majarāre mure masicū iibigu dohpa iigucuri muhu gua dihtare mure masicū iig u? arī serēpimi Juda.

²³Īgu eroparīcū Jesu yuhrimi:

—Yure mahirā yu dorerire òaro iima. Erā eropa iicū yu Pagupu erāre mahigucumi. Eropirā erā mera árīrā árīrāca gua. ²⁴Yure mahibigu yu dorerire iibeami. Eropiro yu wereri mua peerapu yu wereniguiri árībeaa. Yure obeodigu ya wereniguripu āhraa. Īgu yu Pagu ta āhrimi.

²⁵Mua mera árīnig u ire muare wereniguig u iiia. ²⁶Pührū yu serēcū yu Pagu Espíritu Santore obeogucumi muare. Eropigu Espíritu Santopu muare itamubu árīgu, muare buhepehogucumi īgu. Eropigu muare yu wererare guñacū iigucumi īgu.

²⁷Muare òaro árīcū iigaca yuhu. Yuhu òaro árīdiro dopa ta òaro árīcū iigaca muare. I yeba majarā erā iidiro dopa ii some yuhu. Yu tamera diaye òaro árīcū iigaca muare. Bujawere wħaro guñaricubircāque mua. Eropirā güibiricāque mua. ²⁸“Yuhu wagaca. Eropigu mua mera árību dujarigaca daja,” muare yu eropa arī werecū peetuhabu mua. Irile masirā árīrā mucubiriboaya mua. Yure mua diaye mahinirā árīrā mucubiriboaya mua. Yu Pagupu yu tauro turami. Eropirā īgu pohrogue yu waborore mua masira pührū yure mahirā mucubiriboaya mua. ²⁹Yure mua umupeoburire yu waborore wereyug u iiia muare.

³⁰“I yeba majarā opu watī doregu h iimi dohpaguere. Eropigū īgu eropa dorecū yuhu mua mera wereniguituboro merogā dūhyaa. Īgupu yure tarinugamasibeami. ³¹Yure yu Pagu īgu dorero dopa ta iiaa yuhu. Eropa ta iiaa yuhu yu Pagure yu mahirire i yeba majarā erā masiburire.

“Wahgānugajaque. Ina warā, arīmi Jesu guare īgu buherāre.

Jesu iguiru iro dopa āhraa, arī wereñumi

15 ¹Eropigū werenigui queori mera buhegu guare òpa arīmi Jesu: —Yuhu iguiru diaye majaru iro dopa árīgu āhraa. Yū Pagupu iguirure īhadibugū iro dopa árīgu āhrimi. ²Iguirure iri dūpuri gamesūriro dopa ta mua yaharā yu mera āhraa. Dūca mariri dūpuri iuirure īhadibugū īgu peha cóaro dopa ta yu Pagu īgu gamerire iibirāre cohāmi. Dūcacuri dūpuri iuirure īhadibugū īgu amuro dopa ta yu Pagu īgu gamerire iirāre itamugucumi īgu “Yū gamerire iinemoporo,” arīgu. ³Yū wererire peerā, “Diaye ta āhraa,” arāa mua. Eropigū yu Pagu mua ñeri iirare cóātuhami. ⁴Yure gamesūriro dopa ta yu mera majarā árīque mua. Eropigū mua mera árīguca. Iguiru dūpuri iguiru mera gamesūribiro árīro iri dūpuri pū dūca mara. Eropa ta yu mera majarā òaro árībirā sā yu Pagu gamerire iimasibea mua.

⁵Iguirure iri dūpuri gamesūriro dopa ta mua yaharā yu mera āhraa. Iri dūpuri iguirure òaro gamesūriro árīro dūcacura. Mua sā yure òaro gamesūrirā yu Pagu gamerire iiaa. Yure gamesūrirā árībirā īgu gamerire iimasibea mua. ⁶Ñeri dūpuri tūrira dūpuri īgu cóāboro dopa ta yu mera majarā árībirāre yu Pagu cóāgucumi. Iri dūpuri ñaicū īha iguirure īhadibugū iri dūpuri aī gameneo peamegue soecāgucumi. Eropa ta iigucumi Goāmū yu mera majarā árībirāre.

⁷“Yū mera majarā árīrā yu buherire cādijibiriboca mua. Eropa cādijibirā mua gameropē ta yure serēque. Eropigū mua serēropē ta ogura. ⁸Yū Pagu gamerire mua iirā árīcū īarā, “Oā Jesu yarā áhrima,” arī masirācoma gajirā masa. Eropirā mhare īarā yu Pagure umupeorācoma. ⁹Yū Pagu īgu yure mahidiro dopa ta yu sā mhare mahia. Eropirā yu mahiri mera árīque mua. ¹⁰Yū Pagu īgu dorerire iiaa yuhu. Eropigū īgu mahigū árīniguia yuhu. Eropa ta mua sā yu dorerire iirā yu mahirā árīniguicāraca mua.

¹¹“Ire mhare wereabu yu mera mua òaro mucubiribore. Eropirā turaro mucubirāca mua. ¹²Òpa dorea mhare: Mhare yu mahidiro dopa ta mua mera majarāre mua sā mahique. ¹³Yujugū masu īgu mera majagū yañe árīborañe sīrigū īgu mera majagūre būrigā mahiami gajirā mahidiro tauro. ¹⁴Eropirā yu dorerire iirā yu mera majarā áhrraa mua. ¹⁵Diaye ta mua yu mera majarā gohra áhrraa. Mua eropa árīrā árīcū árīpehrerire yu iirare werea mhare. Pohro majagū īgu opu iiburire masibeami īgu. Eropigū “Yū pohro majarā bu árīrā áhrraa mua,” arībeaa mhare. Yū Pagu īgu yure wererare mhare werepehoabu. Eropa weregh “Yū mera majarā áhrraa mua,” mhare arāa dohpaguere. ¹⁶Mhare yure beyebiribu. Yū mhare beyebu yu Pagu gamerire mua iimorāre. Mua eropa iicū mua eropa iiri ne yuju diaye gohra árīsome. Mua eropa iicū yure

m̄ua umupeoc̄ yu Paḡ m̄ua serēropē ta m̄uare oḡcumí. ¹⁷Ire m̄uare doreá yuh̄: M̄ua basi game mahi umupeoque, ar̄imi Jesu.

Jesure īgu yarā sāre i yeba majarā īhaturirire wereñumi Jesu

¹⁸Eropiḡ guare werenemomi daja:

—I yeba majarā m̄uare erā īhaturic̄ iārā ire guñaque m̄ua: “Guare eropa īhaturiboro core Jesup̄ure īhaturin̄gatuhama erā,” ar̄i guñaque. ¹⁹I yeba majarā gohra m̄ua ár̄ic̄, erā mera majarāre erā mahidiro dopa ta m̄ua sāre mahiboañuma erā. I yeba majarā mera m̄ua ár̄inic̄ m̄uare beyeb̄a. Eropirā dohpaguere i yeba majarā gohra ár̄ibeaa m̄ua. M̄ua eropa ár̄ibiric̄ iārā i yeba majarā m̄uare īhaturima. ²⁰M̄ua yaharā ár̄irā “Yu tauro ár̄ibeaa,” m̄uare yu ar̄irare guñaque m̄ua. Eropa yu mera majarā ár̄irā yu ñero tariboro dopa ta ñero tarirāca m̄ua sā. Yure ñero iinirā ta m̄ua sāre ñero iirācoma. Yu buherire yuh̄rinirā ta m̄ua buheri sāre yuh̄rirācoma. ²¹I yeba majarā yure obeodiḡure masibeama. Eropirā yure umupeorā m̄ua ár̄ic̄ ñero iirācoma erā m̄uare.

²²“Erāre yu buhegu aribiric̄ erā yure gamebirira dipuwaja mariboaya. Dohpaguere erāre yu buhera p̄uhru “Ñeri dipuwaja mara guare,” ar̄imasibeama erā. ²³Yure īhaturiḡ yu Paḡ sāre īhaturimi. ²⁴Goām̄ turari mera gajirā erā ne iibirirare ii īhmub̄a. Eropiro erāre irire yu ii īhmubiric̄ erā peebirira dipuwaja mariboaya. Goām̄ turari mera yu ii īhmurare erā iara p̄uhru yure yu Paḡ sāre īhaturima erā. ²⁵Eropa īhaturirā Goām̄ yare erā gojarap̄ matague ta erā ar̄i gojadiro dopa ta iirā iima erā. Ópa ar̄i gojañuma: “Erāre yu ñero iibiriñquerec̄ ta yure īhaturima erā,” ar̄i gojañuma matague ta Goām̄ yare erā gojarapūgue, ar̄imi Jesu.

²⁶Eropiḡ werenemomi daja:

—Yu p̄uhru yu buherire yu sāre m̄ua cōabiriburire òpa wereḡura m̄uare. ²Mari buheri wirigue m̄ua ñajadiac̄ ñajadoresome m̄uare yaharā m̄ua ár̄iri dipuwaja. Eropirā m̄uare gajisubu wejē “Goām̄ gamerire iirā iiaa,” ar̄i pepirācoma gajirā. ³Yu Paḡure, yu sāre erā masibeama. Eropa masibirā m̄uare ñero iirācoma erā. ⁴Eropirā m̄uare erā ñero erā iic̄ iārā, “Erā òpa iiboro core ta Jesu guare werem̄uhtayutuhami,” ar̄i guñarāca m̄ua. M̄ua eropa ar̄i guñaburire dohpaguere ire werem̄uhtaḡ iiaa m̄uare, ar̄i weremi Jesu.

16

¹Eropa ar̄ituha guare òpa ar̄i werenemomi:

—P̄uhru yu buherire yu sāre m̄ua cōabiriburire òpa wereḡura m̄uare. ²Mari buheri wirigue m̄ua ñajadiac̄ ñajadoresome m̄uare yaharā m̄ua ár̄iri dipuwaja. Eropirā m̄uare gajisubu wejē “Goām̄ gamerire iirā iiaa,” ar̄i pepirācoma gajirā. ³Yu Paḡure, yu sāre erā masibeama. Eropa masibirā m̄uare ñero iirācoma erā. ⁴Eropirā m̄uare erā ñero erā iic̄ iārā, “Erā òpa iiboro core ta Jesu guare werem̄uhtayutuhami,” ar̄i guñarāca m̄ua. M̄ua eropa ar̄i guñaburire dohpaguere ire werem̄uhtaḡ iiaa m̄uare, ar̄i weremi Jesu.

Espíritu Santo īgu iiburire wereñumi Jesu

Eropa ar̄ituha òpa ar̄i werenemomi:

—Neguere m̄ua mera ár̄iḡ ire m̄uare werebirib̄a. ⁵Dohpaguep̄ure yure obeodiḡ pohrogue waḡuca. “¿Nohogue waḡucuri m̄uh̄?” ar̄i ne yujuḡ yure

serēpibearaa mua yure. ⁶ Eropa serēpibiriquererā ta yu waborore mware werecū mua ñero sīporācha. ⁷ Mua ñero sīporāchquerecū mware ūpa diaye ta werea: Yu wara pührū mware ñacāroca. Yu umarogue wabiricū mware itamubupū aribiribocumi. Eropa wagū eja mware īgure obeogchā yuhū. ⁸ Yu eropa obeocū īgu arigucumi. Eropa eragū i yeba majarāre ñerire iirā erā árīcū masicū iigucumi īgu. Eropigū õaro árīrichburire buhegucumi īgu. Eropigū Goāmu īgu dipuwaja moaborore weregucumi masare itamubupū. ⁹ Yure umupeobirā áhrima i yeba majarā. Eropigū itamubupū masa erā ñero iirichrire erāre masicū iigucumi. ¹⁰ Yu Pagū pohrogue wagūca. Yu eropa wara pührū masa yure īasome. Eropigū itamubupū arigū õaro árīchurī sāre buhegucumi. ¹¹ I yeba majarā opure watire Goāmu dipuwaja moadoretuhami. Eropigū Goāmu masare īgu dipuwaja moaburi sāre weregucumi itamubupū.

¹² “Wħaro áhraa mware yu wereburi. Yu eropa werenemodiaquerecū ta ire yu werecū dohparagā masisome mua. ¹³ Yu eropa werenemobiricū Espíritu Santopū irire werenemogū arigucumi. īgu īgu gamero mware weresome. Yu Pagū īgu weredorerare mware weregucumi. Eropigū mware diaye majare werepehogucumi. Eropiro pührugue waburire mware masicū iigucumi īgu. ¹⁴ Eropigū īgu yare mware weregucumi. Eropa weregū yure umupeocū iigucumi mware. ¹⁵ Árīpehreri yu Pagū ya sā yaha áhraa. Eropigū “Espíritu Santo yahare weregucumi,” arābū mware, arī weremi Jesu.

Bujawererā árīquererā ta pührū mucubirirāca mua, arī wereñumi Jesu

¹⁶ Eropa arītuha ūpa arī werenemomi għare daja:

—Bajamenħri yure īasome mua. Eropirā pührugā ta daja mua yure īarāca, arīmi Jesu.

¹⁷ īgu eroparīcū peerā, għapu bajamerāgħ īpa arī wereniguibh għa basi:

—“Bajamenħri yure īasome mua. Eropirā pührugā ta daja mua yure īarāca,” arigū ɬ-dohpa arigū eropa arāri marire? Eropigū “Yu Pagū pohrogue wagūca,” ɬ-dohpa arīronore eropa arāri īgu? ¹⁸ “Bajamenħri pührū,” arigū ɬ-dohpa arigū eropa arāri īgu? īgu wererare õaro pee masibeara mari, arībū għa basi.

¹⁹ Għa eropa arī wereniguicū Jesu īgħure għa serēpidiarire masigħu għare ūpa arī weremi:

—“Bajamenħri yure īasome mua. ċ-Eropirā pührugā ta yure īarāca daja,” yu arīrare serēpidiari mua? ċ-Irire yu arīrare masibeari mua? ²⁰ Diaye mware arigū iia: Yuhu sīricū īarā mua orerāca. Eropirā buriġā bujawererāca. Yure umupeobinir ħapu mucubirirācom. Mħapu bujawerenirā árīquererā pührū mucubirirāca mua. ²¹ Ūpa áhraa iri: Nomeo niji wahgħugo igo ñero tariburisubu áhraa. Eropigo igo turaro bujaweremo. Eropa bujawerequrego, igo magħugħ ċehyac īago mucubirimo. Eropigo igore pūrirare guñabeamo igo pare. ²² Eropa ta mua dohpaguere bujawererāca. Pührū mua yure īarāca daja. Eropirā mua turaro mucubirirāca. Mua eropa mucubiririre gajirā mware bujawerecū iimasisome.

²³ “Irinʉ yʉre mʉa īarinʉre yʉre serēpisome mʉa. Yʉ Pagʉpʉ mʉa serērire ogʉcumi. Diaye ta mʉare arīgʉ iiaa. Yʉre mʉa umupeocʉ īagʉ yʉ Pagure yʉ waī mera mʉa serērire īgʉ mʉare ogʉcumi. ²⁴ Yʉ òpa waboro core mʉa yʉre waīpeo Goāmure serēnibiribʉ mʉa. Dohpaguere yʉre waīpeo Goāmure serēque. Mʉa eropa serēcʉ mʉare īgʉ ogʉcumi mʉa turaro mucubiriburire, arīmi Jesu guare.

Nerâre Jesu īgʉ tarinʉgarire wereñumi īgʉ buherâre

²⁵ Eropa arītuha òpa arīnemomi:

—Werenigui queori mera mʉare weremʉrabʉ. Eropa werequeregʉ ta pʉhrʉ mʉare werenigui queori mera weresome pare yʉhʉ. Yʉ Pagʉpʉre mʉa òaro peeboro dopa weregʉra mʉare. ²⁶ Irinʉre mʉa ya árīburire mʉare serēbasasome yʉhʉ. Yʉre umupeorā yaha waī mera mʉa basi īgure serērāca. ²⁷ Mʉa yʉre mahirā áhrraa. Eropirā yʉ Pagʉ pohrogue yʉ aridigh árīcū “Diaye ta áhrraa,” arāa mʉa. Eropa arīrā mʉa árīcū īagʉ, yʉre mahirā mʉa árīcū īagʉ yʉ Pagʉ sā mʉare mahimi. īgʉ eropa mahicʉ mʉa īgure serērāca. ²⁸ Yʉ Pagʉ pohro árīdigh árīgʉ i yebaguere aribʉ yʉhʉ. Eropigʉ dohpaguere i yebague árīdigh árīgʉ yʉ Pagʉ pohrogue dujagʉca daja, arīmi Jesu.

²⁹ īgʉ eroparīcʉ gʉa īgʉ buherâ òpa arībʉ:

—Dohpague tamerare werenigui queori mariro wereniguigʉ òaro diaye wereniguigʉ iiaa mʉhʉ gʉare. ³⁰ Mʉhʉ òaro masipehogʉ mʉ árīcʉ gʉa dohpague ta òaro masia. Eropirā gajirā mʉre buhemasibeama. Eropirā irire gʉa dohpaguere òaro masia. Gʉa irire òaro masirā árīrā Goāmʉ pohrogue mʉ aridigh árīcū “Diaye ta áhrraa,” arāa, arībʉ gʉa Jesure.

³¹ Gʉa eroparīcʉ Jesu yʉhrimi gʉare:

—Dohpaguere “Diaye ta áhrraa,” čarīri mʉa pare? ³² Pʉhrʉñari mʉa ya wirigue wasirirā yʉre cōárrāca mʉa. Mʉa eropa cōáquerecʉ ta yʉ Pagʉpʉ yʉ mera áhrimi. Eropigʉ yʉhʉ yujugʉ ta árībeaa. ³³ Ire mʉare wereyubʉ yʉre mʉa guñaturari mera mʉa òaro árīboro dopa. I yeba árīrisubu Goāmure gamebirā pohrogue mʉa árīcū mʉare ñero iirācoma erā. Erā eropa iiquerecʉ ta guñaturaque mʉa. I yeba majarā erā ñero iirare tarinʉgagʉ áhrraa yʉhʉ. Eropirā yʉre guñatura mucubirique mʉa, arīmi gʉare īgʉ buherâre.

Jesu īgʉ buherâ ya árīburire īgʉ Pagure Goāmure serēbasañumi

17 ¹Eropa arī weretuha Jesu ʉmarogue īhamuju òpa arī wereniguimi Goāmure īgʉ Pagure:

—Ahʉ, dohpaguere mʉ werediro dopa ta yʉre erā ñero iiburisubu ejanijaro iiaa. Yʉre mʉ magure erā masare umupeocʉ iique. Mʉ eropa iicʉ masare mʉre umupeocʉ iigʉra yʉ sā. ² Árīpehrerā tauro opʉ apibʉ mʉhʉ yʉre. Eropigʉ mʉ yʉre onirâre mʉ mera eropa áriniguicʉ iiguca mʉhʉ. ³ Mʉ dihta Goāmʉ gohra áhrraa. Yʉhʉ Jesucristo mʉ obeodigh áhrraa. Eropirā árīpehrerā mʉre masirā, yʉ sâre masirā mari mera ʉmaroguere eropa áriniguicárācoma, arīmi.

⁴Eropa arīgʉ ta òpa arīnemomi Goāmure:

—I yebaguere mu iidorerare iipehoabu yuhu. Eropa iighu masare mu turagu árírire íhmuabu yuhu. ⁵I yeba áríboro core mu mera yu árícu òaro turari opabu. Eropigu dohpaguere mu árírogue irire yu òaro turagu árírire íhmuque.

⁶“I yeba árírare yure mu oniráre mure masicu iiabu. Mu onirá mu yaru áhrima. Eropigu eráre ohabu muhu yure. Eropirá mu dorerire iiama erá. ⁷⁻⁸Yure mu wererare eráre buheabu. Yu buhecu peerá yu buherire gahmeama erá. Eropirá diaye ta mu pohro aridigu yu árícu masima erá. Eropirá mu obeodigu yu árícu sáre “Diaye ta áhraa,” arí pepima erá.

⁹“Erá ya áríburi mure serégu iiaa. Gajirá ya áríburipure serégu iibeaa yuhu. Yure mu onirá mu yaru áhrima. Eropigu erá ya áríburire serégu iiaa mure. ¹⁰Erá árípehrerá mu yaru áhrima. Eropirá mu yarapu yaharu áhrima. Yure umupeorá yu turagu árírire íhmuma erá masare.

¹¹“Dohpaguere i yebaguere dujasome yuhu. Mu pohro wabu iiaa. Yu eropa waquerecu ta dohpaguere yure mu onirá i yebaguere dujama. Ahu, muhu òagu áhraa. Yure mu oniráre mu turari mera íhadibuque. Mu eropa dibucu mari yujugu ta árídiro dopa ta yuju curu ta áríracoma erá sá. ¹²Erá mera árígu mu turari mera eráre òaro íhadibuabu. Yujugu tamera peamegue wagucumi mu yare erá gojarapu werediro dopa ta.

¹³“Dohpaguere mu pohrogue wabu iiaa. Eropigu i yeba i árípehrerire mu yaráre werea yu mera erá òaro mucubiriboro. ¹⁴Mu yare wereabu eráre. Erá yu iro dopa ta i yeba áríwajamorá áríbeama. Eropirá i yeba majarapu eráre íhaturima. ¹⁵“I yeba árírare, yaharáre añaque,” aríbeaa. Eropa aríbiriqueregu eráre òaro íhadibuque watí ñerire iidoreri erágue arígu. ¹⁶I yeba majagu áríbeaa. Erá sá yu iro dopa ta i yeba áríwajamorá áríbeama. ¹⁷Yaharáre mu buheri mera òará árícu iique eráre. Mu wereripu diaye ta áhraa. ¹⁸I yebaguere yure mu obeodiro dopa ta yupu yaharáre mu yare buhedoregu obeoa. ¹⁹Mu gamerire iibu árígu, síribu árígu erá ya áríburire síribu áhraa. Eropa síribu áhraa yuhu yahará sá mu gamerire diaye erá òaro iiburire.

²⁰“Yaharáre dohpague árírá dihtare itamuque,” arí serébeaa yuhu. Yahará gajiráre erá buhera puhu gajirá sá yure umupeorácoma. “Erá sáre itamuque,” aráa yuhu. ²¹Yahará árípehrerá erá yuju curu áríboro dopa itamuque. Yuhu mu mera yujugu ta áhraa. Mari yujugu árídiro dopa ta erá mari mera yuju curu ta áríporo. Yujuro mera ta áríporo mu obeodigu yu árírire árípehrerá masa “Diaye ta áhraa,” erá aríburire. ²²Yure mu ora turarire yaharáre ohabu. Iri turarire opará yujugu ta mari árídiro dopa ta erá sá yuju curu ta áríracoma. ²³Yuhu erá mera áhraa. Eropigu muhu yu mera áhraa. Mari eropa árírá árícu mari yaru diaye ta òaro yuju curu ta áríracoma. Yuju curu erá árícu ñará mu obeodigu yu árírire i yeba majará masirácoma. Eropirá yure mu mahidiro dopa ta yahará sáre mu mahirire masirácoma masa.

²⁴“Ahu, i yeba áríboro core yure mahibu muhu. Eropa mahigu yu turagu árírire íhmubu muhu. Eropigu yure mu onirá yu mera erá árícu gahmea yu turagu árírire erá masiboro dopa. ²⁵Ahu, muhu òagu áhraa.

I yeba majarā ñerā mure masibeama. Yuhu mure masia. Eropirā yuhu mu obeodigu árīcū masima yaharāpu. ²⁶Mure erāre masicū iiabu. Puhru sāre mure erāre masicū iigucha yure mu mahidiro dopa ta gajirāre erā mahiburire. Eropigu yaharā mera árīgucha, arīmi Jesu mari Pagure.

Jesure peresu iiñuma

Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53

18 ¹Ígu eropa arīra puhru Jesu għa sā īgu buherā Cedrón waċċhriyare taribuja, Olivo waċċuri gorogue ejabu. ²Bajasuburi iri gorogue Jesu mera għa gameneremuribu. Eropigu Juda Jesure īhaturirāre wiabu iri gorore masími. ³Eropa masigħu pe curu surara mera aridi árīmi īgu. Yuju curu surara gohra árīma. Gaji curu surara Goāmu wihire corerā árīma. Pahia oparā, fariseo masa erā obeonirā árīma surara. Eropa arirā siħari dipurure, eropářcū yucu mojocħma erā. ⁴Iri gorogue għa pohrogue erā erara puhru Jesu īgu ñero tariborre masigħu, erāre bocatīri serēpimi:

—¿Noare amarā iiri mħa? arīmi Jesu.

⁵—Jesu Nazare majagħre ahmaa, arī yuhrima erā.

—Ígu ta āħraa yuhu, arīmi Jesu.

Judapu Jesure ñeadoregħu erā mera árīmi. ⁶Eropirā Jesu “Ígu ta āħraa yuhu,” īgu arīcū erāpu uca wa yebague dusirmaagħa mehmereja wama.

⁷Erā eropa wacū īagħu dipaturni serēpimi Jesu:

—¿Noare amarā iiri mħa? arīmi.

—Jesu Nazare majagħre amarā iħha għadha, arī yuhrima erā daja.

⁸—Ígu ta āħraa, arīrabu yuhu mħare. Eropirā yure ñearā oħre yu mera majarāre peresu iibircāque, arīmi Jesu.

⁹Eropa għare mahigħu ne yujugħure dedereċċi iibirimi. Eropa iigħu ero core Goāmure īgu arīdiro dopa ta iigħu iimi īgu. “Yure mu onirāre ne yujugħure dedebiribbu,” īgu arīdiro dopa ta iigħu iimi Jesu. ¹⁰Eropi Simo Pedro matamijire opagu irimijire tħawwa a ī, pahia opu pohro majjhe Malco waċċugħure īgu gamirore pacoro medijucāmi. Diayepu maja gamirore pacoro medijucāmi ¹¹Ígu eropa pacorocū īagħu Jesu ḵpa arīmi:

—Mu matamijire dibuque. Yu Pagħu īgu yure ñero taridorero dopa ta ñero tarigħha, arīmi Jesu Pedrore.

Pahia tauro opu pohrogue Jesure aīgħāñuma erā

Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54

¹²Ígu eropa arītuhacū ta surara, erā opu mera, Goāmu wihire corerā surara sā Jesure ñeha īgħre dirima. ¹³Dirituha Ana waċċugħu pohrogue aīgħāmħtama erā. Anapu Caifa mħnecħu árīmi. Caifapu iri bojrire pahia tauro opu árīmi. ¹⁴“Judio masa ya árīburire yujugħu masu sīricū ðħha,” arīdigħu árīmi īgu Caifapu.

—Jesure masibea, arīnumi Pedro
Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57

15 Eropigʉ yʉhhʉ Simo Pedro mera Jesure yoañariogue nʉrʉsiabʉ. Yʉphʉ pahia opʉ īgʉ iha masigʉ árībʉ. Eropigʉ Jesu pʉhrʉ, opʉ árīri wihi árīri sāriro pohecague ñajaa wabʉ. 16 Pedropʉ disiporo dujanʉgajami. Eropigʉ maji wiriri disiporo coregore serēbasabʉ Pedrore aī ñajabu. Yʉ eropa serēpiñacʉ igo Pedrore ñajaridoremo. Igo ñajaridorera pʉhrʉ yʉhhʉ Pedrore aī ñajaa wabʉ. 17 Yʉ eropa aī ñajajacʉ īago disiporo coregopʉ Pedrore serēpimo:

—¿Jesu buherā mera majagʉ árībeari mʉhʉ? arīmo igo Pedrore.

—Árībeaa yʉhhʉ, arī yʉhrimi Pedropʉ.

18 Ero core ero majarā pohro majarā, surara mera erā sōhmaburi peamere dihunirā árīma. Yʉsaá árībʉ. Eropirā erā iri peame turo sōhma niguima. Erā sōhmacʉ īagʉ Pedro sā sōhmagʉ wami.

Pahia tauro opʉ Jesure serēpi īañumi
Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71

19 Eropi pahia tauro opʉ árīgʉ Jesu īgʉ buherire, gʉa īgʉ buherā sāre serēpi īapʉ Jesure. 20 īgʉ eropa arī serēpicʉ Jesupʉ yʉhripu īgure:

—Árīpehrerāre buhegʉ erā core niguibʉ. Eropa buhegʉ mari buheri wiri Goāmʉ wihi sāre masa gamenererogue eropa buhe niguicābʉ. Duhrinijagʉ ne buhebirabʉ yʉhhʉ. 21 ¿Duhpigʉ yʉre serēpiri mʉhʉ? Serēpidiagʉ yʉre peenirāre serēpique. Yʉ wererare erā masima, arī yʉhriplʉ Jesu.

22 īgʉ eroparīcʉ surarapʉ ero niguigidʉ īgʉ mojoto mera Jesure papʉ.

—Eropa arībircāque pahia tauro opʉre, arīpʉ surara Jesure.

23 īgʉ eroparīcʉ Jesu òpa arīpʉ:

—Ñero arī yʉ wereniguirare wereque yʉre. ¿Diaye majare yʉ mʉare werequerecʉ duhpigʉ pari mʉhʉ yʉre? arīpʉ Jesu surarare.

24 Pʉhrʉ Ana Jesure erā diridigʉre Caifa pahia tauro opʉ pohrogue obeopʉ.

—Jesure masibea, dipaturi arīnumi Pedro
Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62

25 Eropi Simo Pedro peame turo sōhma niguigʉ iimi. Eropa īgʉ sōhma niguicʉ īarā ero majarā īgure serēpima.

—¿Mʉ sā Jesu buherā mera majagʉ árībeari? arī serēpima erā Pedrore.

—Árībeaa yʉhhʉ, arī yʉhrimi Pedro.

26 Eropigʉ pahia tauro opʉ pohro majagʉpʉ Pedro īgʉ gamiro pacorodigʉ acaweregʉpʉ Pedrore serēpimi:

—¿Jesure erā ñearasubu yʉ árīcʉ mʉ sā erā mera árīsabʉ? arī serēpimi īgʉ Pedrore.

27 —Yʉhhʉ īgʉ mera árībirabʉ, arī yʉhrimi Pedro. īgʉ eroparīcʉ ta cāreña weregʉ carimi.

Jesure Pilato serēpiñumi

Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5

28 Ñamiñarigā árīcū Caifa ya wihigue árīnirā Jesure aī wiria, iri maca majarañ opu Pilato ya wihigue aīgā wama erā. Eropa waquererā īgu ya wihiguere ñajabirima. Pascua árīcū erā bamorā árīrā òpa arīma: “Judio masu árībeamī Pilato. Eropirā mari i wihigue judio masu árībigu árīri wihire ñajarā, mari dorerire tarinugārāca. Eropirā mari ñajacū ñarā ñerā dopa ñabocoma marire. Eropirā marire bosenu barire marire badorebiribocoma,” arīma. Eropa arīrā opu ya wihire ñajabirima Jesure aīgānirāpū. 29 Erā ñajabiricū ñagū Pilato erā pohrogue wihi disiporogue wiriranugaga, erāre serēpimi:

—¿Ñehenore īre weresādiari mūa? arī serēpimi Pilato erāre.

30—Ihī ñagu īgu árīcū mure īgure obirboaya. Negu áhrimi īgu, arī yuhrima erā.

31 Erā eroparīcū Pilato òpa arīmi:

—Mūa basi īgure aīaque. Eropirā mūa ya doreri arīro dopa ta īgure dipuwaja moaque, arīmi Pilato erāre.

—Gua judio masapu mure wejēdoremasibeaa, arīma erā Pilatore. Eropa arīrā Jesure wejēdoremorā iima.

32 Erā eropa wejēdorecū Jesupu crusague īgu sīriborore ero core īgu werediro dopa ta eropa wabu. 33 Erā eropa arīra pührū Pilatopu wihigue maji ñaja, Jesure sihubeo īgure serēpipu:

—¿Judio masa erā opu ta áhriri mūhu? arī serēpipu.

34 Jesu yuhripu īgure.

—¿Mū guñaro yure eropa arī serēpiri mūhu? ¿O gajirā mure erā wererare peenijagu yure serēpigū iiri mūhu? arīpu Jesu Pilatore.

35—Judio masu árībeaa yuhu. Mū ya yeba majarañ, pahia oparā sā, mure wiama yure. ¿Ñehenore ñero iiri mūhu erā eropa mure dipuwaja moadiacū? arīpu Pilato.

36—Yū opu árīri i yeba maja árībeaa. Yuhu i yeba majarañ opu árīcū, yaharā yure itamuboñuma judio masare ñeadorebirā. Yū opu árīri i yeba maja árībeaa, arīpu Jesu Pilatore.

37—¿Eropigū opu áhrraa arīri mūhu eropa arīgu? arīpu Pilato.

—Mū arīro dopa ta opu ta áhrraa. Masa opu árību masa dehyoabu yuhu. Eropigū i yebague arīgu erā opu árību aribu. Diaye majare weregu aribu. Árīpehrerā diaye árīrire peediarā yū wererire peema, arīpu Jesu.

38—¿Ñeheno áhrriri diaye árīri? arīpu Pilato.

Judio masa Jesure wejēdoreñuma

Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25

Eropa arītuha Pilato judio masa pohro maji duja wa erāre weremi:

—Íre ne gajino dipuwaja mara. ³⁹Bojori nucu Pascuanu árīcū yujugu peresu árīgure mua wiudorea. ¿Eropigu íre Jesure ta mua opu árībupure muare wiubasacuri yuhu? arími Pilato judio masare.

⁴⁰Ígu eroparicū peerā erā judio masa ópa arī gaguiniguima:

—Ígure wiubiricāque. Barrabápure guare wiubasaque, arī gaguiniguima judio masa Pilatore. Barrabápu yajaricugu árīdigu árīpu.

19 ¹Erā eropa arī gaguiniguira pühru Pilato Jesure tāradorep. Eropirā ígu yarā surarapu ígure tārañorā. ²Tāratuha pora bero iituba,

Jesure ígu dipuru weca duhpeoñorā. Duhpeotuha, oparā ya suhrirore ígure sāñorā. ³Eropirā ígu pohro nūgaja ópa arīñorā erā ópa arī wereyarā:

—Óaro árīporo. Judio masa opu óaro árīporo, arī wereya erā mojotori mera ígure pañorā.

⁴Eropigu Pilato dipaturi waha, judio masare weremi:

—Peeque mua. Íre ñeri dipuwaja mara. Eropigu irire mua masiburire ígure mua pohro aigāribu iiaa, arími Pilato.

⁵Ígu eropa arīra pühru Jesu pora berore peyadigu, oparā ya suhrironore sañadigu wihogue árīdigu wiririmí. Ígu wiriricū Pilato ópa arími:

—Íaque. Ihí ta áhrimi ígu, arími Pilato.

⁶Ígu eropa arītuhacū peerā pahia oparā, surara Goāmu wihi íhadibu corerā sā Jesure ñarā gaguiniguima:

—Crusague wejēque ígure. Crusague pabia wejēque ígure, arī gaguiniguima erā.

—Ígure ne ñeri dipuwaja mara. Eropirā mua basi ta ígure aigāque. Eropirā mua basi ta ígure crusague pabia wejēque, arími Pilato erāre.

⁷—Ígu, ígu basi “Goāmu magu áhraa,” arímurami. Ígu eropa arīra waja ghu doreripu ígure wejēdorea, aríma erā Pilatore.

⁸Erā eroparicū peegu ucataria Pilatop. ⁹Eropigu dipaturi ígu wihogue Jesure aí majiñajagu Jesure serépiph daja:

—¿Nohogue majagu áhriri muh? arípu Pilato Jesure.

Ígu eropa arī serépiquerecū ta Jesu ígure ne yuhribiripu:

¹⁰Ígu yuhribiricū ñagu Pilato ígure serépinemopu:

—¿Yure yuhribeari muh? Yuhu mure peresu árīgure wiumasia. Eropigu mure crusague pabia wejēdoremasia yuhu. ¿Irire masibeari muh? arípu Pilato Jesure.

¹¹Ígu eroparicū Jesu yuhripu daja:

—Goāmu mure dorebiricū ne iimasibiriboaya muh. Eropigu yure íhaturirare wiadigphu mu tauro ñero dipuwajachgucumi, arípu Jesu Pilatore.

¹²Ígu eroparicū peegu Pilatopu ígure wiudiaripu. Ígu eropa wiudiaquerecū ta dipaturi judio masapu gaguiniguima:

—Jesu “Opu áhraa,” arígu mari tauro opu árīgure Roma majaghe íhaturigu iimi ígu. Eropigu ígure wiugu mu sā mari tauro opu árīgure íhaturigu áhraa, arī gaguiniguima judio masa Pilatore.

¹³Erā eroparīcū peegū Jesure wihigue árīgūre aī wiriri, īgu dipuwaja moadoregu īgu doari pēro doajami Pilatopu. īgu dipuwaja moadorero judio masa ya mera gabata waīchuro empedrado waīchubu. ¹⁴Irinu Pascuanu bosenu árīcū gua baburi gua amurinu árību. Irisubu goeri boje core árību. Doajatuha Pilato masare òpa arī weremi:

—Ihī ta āhrimi muā opu, arīmi īgu.

¹⁵Īgu eroparīcū peerā judio masa gaguiniguima daja:

—Sīriporo īgu. Sīriporo īgu. Crusague pabia wejēque īgure, arī gaguiniguima erā.

—¿Muā opu árīquerecū ta īgure crusague pabia wejēdiari muā? arīmi Pilato erāre.

Īgu eroparīcū òpa arī yūhrima pahia oparā:

—Mari árīpehrerā tauro opu Roma majagu āhrimi. Gajigu opu marimi marire, arī yūhrima pahia oparā.

¹⁶Erā eropa arī wereniguira puhru Pilato Jesure crusague pabia wejēdoregu wiami erāre pare.

Jesure pabia wejēnuma erā

Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43

Eropirā surara Jesure aī wiriama. ¹⁷Erā aī wiriacū Jesupu crusare īgu basi aī coā, dipu pero waīchrogue ejami. Guā judio masa ya mera Gólgota waīchubu.

¹⁸Erogue eja erā Jesure crusague pabiama. Eropirā gajirā perā sāre yujugu īgu diayepu, gajigūre īgu copu pabiama erā. Eropigu Jesu erā deco árīmi. ¹⁹Pilato taboamijire goja, crusague Jesu weca pabia tuudorepu īgu gojaramijire. Òpa arī gojara árību: “Ihī Jesu Nazare majagu, judio masa tauro opu āhrimi,” arī gojara árību irimijire. ²⁰Irimijire gojagu judio masa ya mera, Roma majarā ya mera, Griego ya mera gojara árību. Eropiro Jesure crusague erā pabianugudiro maca pohrogā árību. Eropirā bajarā judio masa Pilato īgu gojarare īha buhema.

²¹Eropirā pahia oparā iri buhetuhaja òpa arīrā wañorā Pilatore:

—“Ihī judio masa opu āhrimi,” arī gojabita. Guā opu árībeami īgu.

Eropigu òpa arī goja amuque muhū. Ihī “Judio masa opu āhraa,” arī yujugu ta īgu basi ta eropa arī pepigu āhrimi, arī goja amuque, arīñorā pahia oparā.

²²Pilatopu yūhripu erāre:

—Yū gojarare ne yū goja amusome, arīpū Pilato erāre.

²³Jesure erā pabiara puhru wapicurā surarapu Jesu suhri mūrare erā basi game gueremorā iima. Erā eropa guerediaquerecū ta īgu suhriro yoari suhriro dohori mariri suhriro árību. Iri suhriro suara suhriro árību.

²⁴Iri suhriro eropa árīcū īarā òpa arīma erā basi:

—Iñe suhriro yeguesiribircārā. Yujugu dihta aīporo. Eropirā iñe suhriro aībure masimorā deabirarā mari, arīma erā basi.

Eropa deabirarā Goāmu yare erā gojarapū erā gojadiro dopa ta eropa iirā iima erā. “Yū suhriro erā basi guerema. Eropirā yaha suhriro

aībure masidiarā deabirama erā,” arī gojañuma Goāmū yare erā gojarapūgue. Erā gojadiro dopa ta eropa iima erā.

25 Jesu pago, Jesu bhamo María Cleofa marapo, María Magdalena mera Jesu crusa pohrogā īha niguima. 26 Eropigū īgu pago, yuhu īgu mahigū sā īgu pohrogā gua niguicū īagū īgu pagore yure weremi:

—Dohpaguere ihī mu magu árību āhrimi, arīmi Jesu īgu pagore.

27 Eropa arītuha yure òpa arī weremi īgu:

—Dohpaguere igo mu pago árībo āhrimo, arīmi Jesu yure.

Īgu eropa arīra puhru Jesu pagore yaha wihigue aī opamuribū.

Jesu sīria wañumi

Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49

28 Īgu eropa arī werera puhru árīpehreri Goāmū īghre mohmedoregu īgu apirare iipehogu árīgu masipu Jesu. Eropa masigu Goāmū yare erā gojarapū iribojegue erā arī wereyudiro dopa ta òpa arīmi Jesu:

—Nemesibuca yure, arīmi Jesu.

29 Ero vino sūri deco dicuri sorobu ero doabu. Eropirā ero árīrā Jesu eroparicū pee mimi aīri yusure deco mera erā yosora yusure yucugū hisopo waicudigū ojogoro dirituma. Eropirā aī muju Jesu disiro sītuma.

30 Iri decore Jesu mimituha òpa arīmi:

—Iripēta árīca, arīgu ta īgu dipurure muhmu siudija sīria wami.

Yujugū surara Jesu patore gubuye gohra ñoseñumi ñoserimiji mera

31 Irinu Pascua bosenu core árību. Iri bosenu gua baburire gua amurinu árību. Eropirā gajinu Sabado árīcū iri òari bosenu árīcū crusarigue sīrinirāre judio masa apidiabirima. Irinu ta bosenu gua judio masa bosenu wħari bosenu árīro iibu. Eropirā erā sīrinirā mħra irinh crusarigue árīcū gamebirima. Eropirā pabianirā mħrare erā ñigagħu goħarire panuadorerā judio masa serenorā Pilatore erāre sīri purumujudorerā. Erā eropa iira puhru erā dħupu mħrare aħdijumorā iima. 32 Erā eropa dorecū surarapū crusari pohrogue eja, yajaricħgħure copu árīgu ñigagħure panuama: Gajipu árīgu sāre eropa ta iima erā. 33 Eropa iiquererā Jesu ñigagħure panuabonirā īgu pohro eja īgu sīridigū árīcū īha panuabirima.

34 Eropa panuabirā yujugħu surara īgu patore gohra gubuye īgħure ñosemi. īgu eropa ñosecū mata īgu di, deco mera wiribu. 35 īgu eropa wacū īabu yuhu. Yuhu ipūre gojagu diaye mħare werea. Diaye yu wereri árīcū masia yuhu. Mħare irire werea mħa sā Jesure mħa umupeoburire. 36 Goāmū yare erā gojarapū werediro dopa ta eropa wabu. “Īgu għoare ne yuju għoare panuabirima,” erā arī gojadiro dopa ta Jesu ñigagħu għoare ne yuju għoħa panuabirima. 37 Eropiro gajipu sā Goāmū yare erā òpa arī gojayudiro dopa ta wabu: “Īgħre erā ñosedigħu mħrare īarācoma erā,” erā arī gojadiro dopa ta għażiex Jesure erā ñosedigħu mħrare īabu.

Jesu dūphre masa gobegue yaañuma
Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56

³⁸Ígh sīrira pūhrū José Arimatea majagu Jesu dūphū mūrarore aī dijubu Pilatore serēgu ejapu. Josépū gajirā judio masare güigū, Jesure umupeogū Ígh árīrire werebiridigū árīmi. Eropigu ígh dūphū mūrarore ígh sererà pūhrū Pilatopu ígh dūphre aīdoreph. Ígh aīdorecū José crusa pohro eraa Jesu dūphū mūrarore aīgā wami. ³⁹Nicodemo sā ígh poresurire mohmorerare treinta kilo nūchirire aīgārimi Jesu dūphū ígh amuburire. Yucagū di pohga, mirra waīcūri poresuri, yucagū pohga mera árīyoro ígh mohmorera. Ígh Jesu mera ñami weretamudigū árīmi. ⁴⁰Eropirā erā perā Jesu dūphū mūrarore aīma. Judio masa sīrinirāre yaaro dopa ta ígh dūphū mūrarore poresuri sūra pūhrū suhri gasiri mera omama. ⁴¹Crusague Jesure erā pabia wejēdiro pohro pohe árību. Iri pohegue masa gobe utāyegue erā seara gobe árību. Iri gobere ne yujugū sīridigure cōānibirima dohpa. ⁴²Pascuanū bosenū maja gua judio masa baburire amurinū árību. Eropirā iri gobe pohrogā crusa árīcū ero apima erā Jesu dūphū mūrarore.

Jesu masa mūriañumi
Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12

20 ¹Domingo ñamiñarigā árīcū, boyoboro coregā María Magdalena Jesu masa gobegue ejapo. Erogue ejago iri gobere erā biharayere gajipū tunuguraye árīcū īapo igo. ²Eropa īadigo árīgo gua pohrogue omagārimo igo. Simo Pedro mera perā árību gua. Eraa òpa arī weremo guare igo.

—Mari Opū dūphū mūrarore aīcānirā áhrama. Eropirā ígure erā apidiore mari masibeaa, arīmo igo guare.

³Igo eroparicū peerā, yuhū Pedro mera gua perā masa gobegue īarā wabu gua. ⁴Eropa īarā warā gua perā omagāabu. Eropa omarā, yuhū Pedrole omatarigāgu masa gobegue ejamuhtabu. ⁵Erogue ejagū muhnumereja īha acubu iri gobere. Eropa īha acugū íghre erā omara gasiro seyarore īabu. Eropigu iri gobere ñajabiribu. ⁶Yū eropa īara pūhrugue Simo Pedro sā erami. Eraa masa gobegue ñajaa, ígh dūphū mūrarore erā omara suhri gasirire īami ígh. ⁷Eropigu Jesu dipurure erā omara gasiro sāre īami daja. Iri gasiro boje oyaro, yeguera gasiro árību. ⁸Eropigu yū sā masa gobegue ñajabu. Jesu ígh maricū īagu “Diaye ta Jesu masa mūriañumi,” arī pepibū yuhū. ⁹Iri gobegue gua waboro core Goāmu yare erā gojarapū Cristo sīriburire erā wererare òaro gua masinibiribu. Dohpaguepure iri gobere yū īara pūhrū, “Diaye ta Jesu masa mūriañumi,” arī pepibū yuhū. ¹⁰Eropa īatuhajarā gua wihiqie dujaa wabu.

Jesu María Magdalenare dehyoañumi
Mr 16.9-11

¹¹Eropi masa gobe disiporo María niguigo ore niguipo. Eropa orequerego ta muhnumereja igo īhame acupo masa gobere. ¹²Eropa

īhame acugo perā anyuare boreri suhricurāre Jesu īgu oyadiro mūrarogue erā doacū īapo igo. Yujugū īgu dipuru oyadiro doapū. Gajigu īgu guburi oyadiro doapū. ¹³Erāre igo īacū erāpū igore serēpiñorā:

—Nomeo, ¿dohpa árīronore orego iiri mūhu? arīñorā erā.

—Yu Opū dūpū mūrarore aīcānirā āhrama. Eropigo erā apidiore masibeara yuhu, arīpo igo.

¹⁴Eropa arītuha, majinūgaja njago Jesure ero niguigure īapo igo. Eropa īaquerego ta Jesure īha masibiripo igo.

¹⁵—Nomeo, ¿dohpa árīrono orego iiri mūhu? ¿Noare amago iiri mūhu? arīpū Jesu igore.

“Ihī i pohere īhadibugū āhrimi,” arī pepiripo igo Jesure. Eropa arī pepigo òpa arīpo igo:

—Mūhu īgu dūpū mūrarore aīdigū árīgū wereque mū apidiore yure. Mū werera pūhrū aīgora īgu dūpū mūrarore, arīpo igo īgure.

¹⁶Igo eropa arīra pūhrū Jesu òpa arīpū:

—María, arīpū.

Ígu eropa piyucū peego, majiñabeo igo Hebreo ya mera òpa arīpo:

—Rabuni, arīpo igo Jesure. Rabuni, erā ya mera arīrā “Buhegū,” arīma.

¹⁷Jesu arīpū:

—Yu Pagū pohrogue mūrianibeaa dohpa yuhu. Yu eropa mūrianibircū yure mohpiñabircāque. Eropigo gajirā yaharā pohrogue waque. Erā pohrogue ejago òpa arī wereque: “Jesu òpa arīdoremi mūare: ‘Yu Pagū pohrogue wabu iiaa. Mūa Pagū sā āhrimi īgu. Goāmū pohrogue wabu iiaa. Mūa yagū Goāmū sā āhrimi īgu,’ arāmi Jesu,” arī wereque erāre, arīpū Jesu Maríare.

¹⁸Ígu eropa arīra pūhrū María Magdalena guare Jesu buherā pohrogue eraa weremo guare:

—Mari Opūre īabu yuhu, arī Jesu igore guare weredorerare weremo igo.

Jesu īgu buherāre dehyoañumi

Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49

¹⁹Irinū soorinū ñamicague gūa Jesu buherā gūa acawererāre judio masare güirā, gūa ya wihiqwe biha ñaja doabu gūa. Gūa eropa doacū Jesu gūa watope dehyoanūgaja òpa arīmi:

—¿Āhriri mūa? arīmi.

²⁰Eropa arītuha īgu mojotorire, īgu patore sāre guare īhmúmi. Eropirā gūa īgure gūa opūre masa mūriadigūre īarā mucubiribū. ²¹Dipaturi Jesu guare òpa arīmi daja:

—Óaro árīque mūa. Yu Pagū īgu yure obeodiro dopa ta yū sā mūare obeoa, arīmi guare.

²²Eropa arītuhaa guare īgu purisāmi. Eropa purisāgu Espíritu Santore gūa ñeaburire īhmugū iimi. īhmutuhaja òpa arīmi:

—Dohpaguere Espíritu Santore ñeaque múa múa mera árībure. ²³Masa erá ñeri dipuwajare būjawerecū ñarā, “Múa ñero iirare cohāa,” arīmasia múa erāre. Erá būjawerebiricū ñarā, “Múa ñeri iirare cōābiribú,” arīmasia múa, arīmi Jesu għare īġu buherāre.

Jesure masa muriadigħure Toma īaňumi

²⁴Jesu għa watope īġu dehyoacū Toma suhruadigħu erā arīgħu għa mera marimi irisubure. ²⁵İġu eropa maricū għa īġu mera majarā īigure werebū.

—Mari Opħre għa īabu, arī wereribu għa īġure.

Għa eropa arī werequrecū ta ḥopha arīmi Toma:

—İġu mojotorire erā pabiara goberire īabigu iri goberire yu mujušru mera puñabigu “Diaye ta masa muriānumi,” ne arīsome. Eropiġu īġu patore għibnejja árīri gobere yu mojoto mera sī acubigu, “Diaye ta masa muriānumi,” ne arīsome yuhu īġure, arīmi Toma.

²⁶Yuju semanu pħarru għa īġu buherā għa ya wiħigue árību. Irisubure Toma għa mera arīmi. Iri wihi biħara wihi árību. Biħara wihi árīqueret ta Jesu ñaja, għa watope dehyoanugħajja ḥopha arīmi:

—¿Aħriri múa? arīmi.

²⁷Eropa arītuha īġu Tomare weremi:

—Iaqie yu mojotorire. Eropi mħu mujušru mera yu mojotorire erā pabiara goberire puñaque. Eropiġu mħu mojoto mera yu patore għibnejja árīri gobere sī acuñaque. “Diaye árībeaa,” arībiricāque. “Diaye ta āħraa,” arīque mħu, arīmi Jesu Tomare.

²⁸İġu eropa arīra pħarru Toma yuhrimi:

—Muħu yu Opħa āħraa. Muħu yahagħu Goāmu āħraa, arīmi Toma Jesure pare.

²⁹Yure mū īara pħarru yure “Diaye ta āħraa,” arāa. Gajirapħu yure īabiriquererā ta “Diaye ta āħraa,” arī umu peorāċċoma. Eropiġa erā turaro mucubirirā árīrāċċoma, arīmi Jesu Tomare.

Jesure masa erā masiburire ipūre gojaňumi đnu

³⁰Eropiġu bajs għalli għażi sāre Goāmu īġu turari mera ii iħmúmi Jesu għa mera arīgħu. Irire īġu iirare ipūre gojapeħobirabu yuhu. ³¹Eropa gojapeħobiri queregħ ta ipū yu wererare gojagħu, “Jesu ta Cristo Goāmu īġu obeodigħu āħrimi. īġu diaye ta Goāmu magħu āħrimi,” múa arī masiburire gojabu. Eropiġa múa īġure umu peorā Goāmu mera mħa eropa árīnigu burire gojabu ipūre.

Jesu siete īġu buherāre dehyoanumi

21 ¹Pħarru Tiberia waċċuri ditaru tħiro dipaturi għare īġu buherāre dehyoami daja. Għare dehyoagħu ḥopha iimi īġu daja. ²Simo Pedro, Toma suhruadigħu erā arīgħu, Natanae Galilea yeba árīri maca Caná waċċuri maca majagħu, għa perā Zebedeo porā, gajirā sā perā għa oħra nseču gamenere árību.

³Għa eropa gamenerera pħarru Simo Pedro ḥopha arīmi:

—Wai wejēgʉ wagʉ iiaa, arīmi īgʉ.

—Gua sā mu mera warāra, arību gua īgure.

Eropa arītuha buha wabʉ. Eropirā dohodiru mera wabʉ. Iri ñamire gua ñaro boyotahmuquererā ne yujugʉ waimure wejēbiricarabʉ.

⁴Boyodiji merejacʉ Jesu imiporo īgʉ niguicʉ ñaribʉ gua. Eropa ñaquererā īgure ñha masibiricarabʉ gua. ⁵Eropigʉ ghare ñopa arī serēpimi:

—Ne, ɿwai wejēari muɑ? arīmi Jesu.

—Ne wejēbirabʉ, arī yuhribʉ gua.

⁶—Dohodiru diayepʉ wejēdire mehyuque. Iripʉ mehyurā wai wejērāca, arībeo niguimi guare. īgʉ eroparicʉ peerā arīdiro dopa ta mehyubʉ. Gua mehyura pʉhrʉ bajarā wai ñajama. Bajarā wai ñajacʉ ñarā wejēdigure dohodirugue aīsa turabircarabʉ gua. ⁷Eropigʉ yʉhʉ Jesu īgʉ mahigʉ Pedrone werebʉ:

—Mari Opʉ ñahrimi sihī imiporo niguigʉ, arību Pedrone.

Yʉ eroparicʉ Jesu īgʉ árīcʉ masigʉ, Simo Pedro īgʉ suhrirore sañami. Wai wejēbu īgʉ suhrirore tuweadigʉ árīmi. īgʉ suhrirore sañatuha diague yuriñajami. ⁸Eropirā gajirā gua buherā dohodirugue árībʉ. Cien metro yoaro diaguere payabʉ gua. Eropirā wejēdigure wai bajarā ñajadigure dohodiru mera taramajaabʉ gua. ⁹Tu rogue tuhajarā pea niti dihta gose oyari peame weca waire īgʉ mupunugupidigure ñabʉ gua. Panru sāre ñabʉ gua.

¹⁰Gua eropa ñacʉ Jesu ghare ñopa arīmi:

—Dohparagā muɑ wejēnirāre bajameragā aīgārique, arīmi guare.

¹¹īgʉ eroparicʉ Simo Pedro Jesu mera árīgʉ īgʉ sā dohodirugue ñaja, wejēdire tara majamaami imiporogue. Pagarā wai ñajanirā ciento cincuenta y tres wai árīma. Bajarā wai ñajaquererā wejēdire ne yehguebirima.

¹²—Banirā arique, arīmi Jesu guare.

—¿Noano ñahrimi muhʉ? arī serēpiñabiribʉ gua īgure. Gua Opʉ īgʉ árīcʉ masibʉ gua. ¹³Eropigʉ Jesu peame pohrogue eja, panre aī ghare gueremi. Wai sāre gueremi.

¹⁴Eropigʉ Jesu īgʉ masa muriara pʉhrʉ imiporo dehyoagʉ uħresubu ghare īgʉ buherāre dehyoagʉ iimi.

Jesu Simo Pedro mera weretamuñumi

¹⁵Gua bara pʉhrʉ Jesu Simo Pedrore serēpimi:

—Simo, Jona magʉ, ɿoāre mu mahiro tauro yure mahiri muhʉ? arīmi Simo Pedrone.

—Opʉ, mure mahia yʉhʉ. Mure yʉ mahirire masia muhʉ, arī yʉhrimi Simo Pedro.

Jesu arīmi:

—Eropigʉ ovejagāre mari ejodiro dopa ta yaharāre buheque muhʉ, arīmi Jesu.

¹⁶Eropa arītuha dipaturi īgʉ Simo Pedrone serēpimi daja:

—Simo, Jona magʉ, ɿyure mahiri muhʉ? arīmi Jesu.

—Opʉ, mʉre mahia yʉhʉ. Mʉre yʉ mahicʉ masia mʉhʉ, arĩ yʉhrimi Simo Pedro.

Jesu arĩmi daja:

—Ovejare īhadibugʉ ovejare īgʉ òaro īhadiburo dopa ta yaharãre òaro īhadibuque, arĩmi Jesu Pedrore.

¹⁷Eropa arĩtuha dipaturi Simo Pedrore serẽpimi:

—Simo, Jona magʉ, Ʉdiaye ta yʉre mahiri mʉhʉ? arĩmi Jesu daja.

Ūhresubu īgʉ eropa serẽpicʉ peegʉ Simo Pedro turaro bʉjaweremi.

—Opʉ, mʉhʉ masipehoa. Mʉre yʉ mahicʉ masia mʉhʉ, arĩmi Simo Pedro.

—Ovejare mari ejodiro dopa ta yaharaře buheque mʉhʉ. ¹⁸Diaye mʉre arīgʉ iiaa. Mʉhʉ mamʉ árīgʉ mʉ suhrire saña, mʉ gamerogue curimuribʉ mʉhʉ. Eropa árīdi árīqueregʉ ta pʉhrʉ mʉhʉ bugʉ árīcʉ, mʉ mojotorire sībeocʉ gajigʉ mʉre mʉ suhrire sāgʉcumi. Eropigʉ mʉ wadiabirogue mʉre aīgāgʉcumi, arĩmi Jesu Simo Pedrore.

¹⁹Eropa arīgʉ Simo Pedro dohpa wa īgʉ sīriborore wereyugʉ iimi. Eropigʉ Simo Pedro sīrigʉ Goāmʉre, “Óagʉ, turagʉ áhraa,” masa erã arīcʉ īgʉ iiborore wereyugʉ iimi. Eropigʉ Pedro mera weretamutuhagʉ òpa arĩmi Jesu īgure:

—Diaye ta yʉ buhediropa iique mʉhʉ, arĩmi Jesu Pedrore.

Jesu īgʉ mahigʉ ipūre gojadigʉ árīmi

²⁰Īgʉ eroparīcʉ Pedropʉ yʉre Jesu īgʉ mahigʉre erãre yʉ nʉrʉsiacʉ īami īgʉ. Yʉpʉ īgʉ īagʉpʉ ero core Jesu pohrogā badoagʉ īgʉre òpa arīdigʉ árībʉ. “Opʉ, Ʉmure īhaturirãre wiabupʉ nihino árīcuri īgʉ?” arĩ Jesure serẽpidi árībʉ yʉpʉ. Eropa yʉre īgʉ Pedro serẽpimi Jesure:

²¹—Opʉ, Ʉihī Ņupʉ dohpa wagʉcuri? arĩ serẽpimi:

²²—Ire mure werebeaa. I yebaguere yʉ dujariboro core īgʉre árīniguicʉ yʉ iicʉ irire masibeaaa mʉhʉ. Eropigʉ īgʉ waborore guñabita mʉhʉ. Diaye ta yʉ buhediropa iique mʉpʉ, arĩmi Jesu Pedrore.

²³Irire īgʉ yʉre Ņure wererare peerā árīpehrerā Jesu yarā weresiririma. Irire weresirirā òpa arīrima erã: “Jesu īgʉ mahigʉ buhegʉ sīrisome,” arĩ weresiririma yʉre Jesu yarā erã basi. Erã eropa arīquerecʉ ta “Īgʉ sīrisome,” arīgʉ iibirimi Jesu. “I yebaguere yʉ dujaricʉ īgure árīniguicʉ yʉ iicʉ irire masibeaaa mʉpʉ,” arĩmi Jesu Pedrore.

²⁴Jesus buhegʉ ire weregʉ, ipūre gojagʉ áhraa yʉhʉ. Eropirā i wereri diaye ta árīcʉ masia mari.

²⁵Baja gaji sāre Jesu iimi. īgʉ iirare mari gojapehocʉ iripūri gojarapūri baja tariari pūri waboya. Eropiro iripūrire mari dibucʉ sihjabiriboya i yeba. Ūjuturia waboya yʉ pepicʉ. Iripēta áhraa.